

Omslag: Istanboel; Mikkel Ostergaard, Hollandse Hoogte

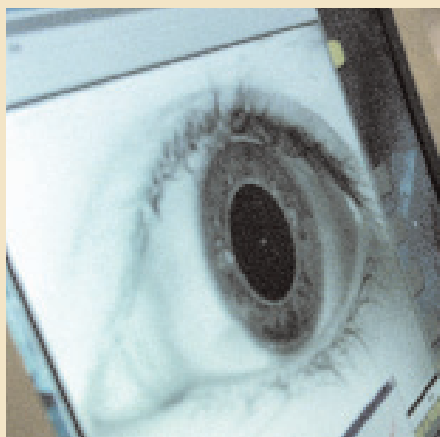
601 In dit nummer de eerste thematische **Kroniek insolventierecht** sinds 1996. Georg van Daal, Menno van Oostveen, Jeroen Rommes en Ilan Spinath zetten de in *RvdW, NJ, JOR, KG* en de *Insolad Nieuwsbrief* gepubliceerde jurisprudentie uit 2002 op een rij.

608 In de beschouwing over de praktische gevolgen van de **identificatie- en meldingsplicht**, die 1 juni jl. in werking trad, blijkt dat de wet onzorgvuldig en onduidelijk in elkaar is gezet. Er wordt geen rekening gehouden met de manier waarop de advocaat communiceert met de cliënt en evenmin met de gevolgen voor de vertrouwelijkheid tussen beide partijen. Een analyse van de problemen die de advocatenpraktijk door de nieuwe wetgeving ondervindt.

616 Advocatenkantoren zetten marketinginstrumenten traditioneel in en profileren zich weinig. Hoe kunnen advocatenkantoren de **marketing effectiever** bedrijven? Maarten de Haas en André Meiresonne suggereren om te beginnen met het kiezen van een foto of plaatje, om het denken over het eigen kantoor te vergemakkelijken.

In de volgende nummers

- ▶ Wet Voorkeursrecht gemeenten
- ▶ Kroniek insolventierecht, deel II
- ▶ Voetbalsubsidie in strijd met EU-recht
- ▶ Het managen van de maatschap (3): over strategie
- ▶ Kroniek gezag
- ▶ Ideaal en praktijk van strafpiket

ARTIKELEN

- 601** Kroniek insolventierecht 2002, deel I
Georg van Daal, Menno van Oostveen, Jeroen Rommes en Ilan Spinath
- 608** Praktische gevolgen van de invoering van de identificatie- en meldingsplicht
R. van der Hoeven en M.J.C. Visser
- 615** Mandatering vervolgsbeslissing beperkt
T. van der Goot
- 616** Het gedoe van marketing en PR
Maarten de Haas en André Meiresonne
Advocaten aan de randen van Europa:
- 618** Henk Sepers in Istanboel
Gerrit Jan Pulles

OPINIE

- Onzuivere ingevingen over no cure no pay
H.J. Bodifée

VASTE RUBRIEKEN

ACTUALITEITEN

- 592** ▶ Collegevergadering van 25 juni:
Drie kluiven, waaronder no cure no pay
- ▶ **Column:** F. Vogelpet, *René Klomp*
- ▶ Slepemde herziening Faillissementswet
- ▶ 'Justitie doorgeschoten bij af luisteren'
- ▶ Je rijk rekenen als een advocaat, *Ewoud Sanders*
- ▶ Wat heeft België nu precies geschraapt?
- ▶ Foute Amerikaanse aanklagers
- ▶ Prijsverhoging Beroepsopleiding
- ▶ Indexering vergoedingen rechtsbijstand

REACTIE

- 627** ▶ Daarom geen verzending per post

IKS GING WEER EENS PLEITEN

- 629** *Leo van Osch*

DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN

636

VAN DE ORDE

- Besluitenlijst Collegevergaderingen 25 juni 2003
- 630** Mandaatbesluit van de Algemene Raad 2003
- 630** Van de deken: B < p * L
- 591** Personalia
- 631**

HANDIG ARCHIEF ADVOCATENBLAD

Artikelen die reeds verschenen zijn in het *Advocatenblad* zijn op twee manieren te vinden: via het register van een afgelopen jaargang, dat in een van de eerste nummers van het daaropvolgende jaar wordt meegestuurd en, bovendien, via het digitale archief (van 1996 tot heden) op BalieNet: <https://www.balinet.nl>. Om dit laatste te vergemakkelijken heeft het archief nu een eigen plaats gekregen in het hoofdmenu van de site. U kunt zoeken op trefwoord(en), datum van de publicatie, naam van de auteur en titel. Voorbeeld: de trefwoorden 'procesrecht' en 'herziening' leveren samen zestig treffers op.

HRM in de advocatuur

Speciaal éénmalig congres op 15 december
met Manfred Kets de Vries

De advocaten zijn met hun professionele kennis vaak veel eerder bezig met zaken dan met mensen. Toch is het succes van een advocatenfirma niet te meten aan het aantal zaken dat wordt gewonnen, maar aan de manier waarop een zaak de partner wordt verkocht en welke waarde (RMA) daarvoor wordt toegevoegd. Het is niet de manier waarop een zaak wordt gewonnen, maar de manier waarop de zaak wordt verkocht die de waarde van de advocatenfirma bepaalt. Hoe kan een advocatenfirma de waarde van de zaak verhogen? Hoe kan een advocatenfirma de waarde van de zaak verhogen?

Dochterop

HRM voor advocaten die willen weten hoe ze hun personeel kunnen inzetten.

Kennis documenten

November 2003

Key-note spreker

Manfred Kets de Vries, Executive Director of the Center for Innovation and Entrepreneurship Management en Lecturer in de School of Retail and Shop Management, Universiteit van Tilburg, Nederland. Kets de Vries is een van de bekendste HRM-adviseurs in Nederland. Hij heeft meer dan 20 jaar ervaring in het gebied van HRM en heeft vele boeken en artikelen over HRM geschreven.

Workshop

Deze workshop wordt gegeven door Manfred Kets de Vries, Executive Director of the Center for Innovation and Entrepreneurship Management en Lecturer in de School of Retail and Shop Management, Universiteit van Tilburg, Nederland.

De workshop wordt gegeven door Manfred Kets de Vries, Executive Director of the Center for Innovation and Entrepreneurship Management en Lecturer in de School of Retail and Shop Management, Universiteit van Tilburg, Nederland. De workshop wordt gegeven door Manfred Kets de Vries, Executive Director of the Center for Innovation and Entrepreneurship Management en Lecturer in de School of Retail and Shop Management, Universiteit van Tilburg, Nederland.

Prijzen

€ 25,- per persoon, incl. van € 175,- inclusief koffie/thee, lunch, parkeren en eventueel documentatiekosten.

Bij aanmelding vóór 10 september 2003 krijg je 20% korting.

Tijden

Woensdag 15 december 2003

Locatie

Centrum Plaza, Olympisch Stadion 24 - 28
1073 XZ Amsterdam, NL. Tel: 020 690 0000. www.cplaza.nl

Meer informatie

Manfred Kets de Vries
020 411 1111
manfred.kets@tilburguniversity.nl

Programma HRM in de advocatuur

- 08.30 - 09.30 uur Ontvangst met koffie en thee
- 09.30 - 10.30 uur Rondleidingen voor en na ontvangst met dr. M. Kets de Vries
- 10.30 - 11.00 uur Lunch
- 11.00 - 11.30 uur Koffie en 1 workshop

1 Het nieuwe profiel van advocatenorganisaties. Dr. R.C.H. van Oosterhout, W. van Blijst. In september 2003 verspreidt de Nederlandse Orde van Advocaten het nieuwe competentieprofiel van de advocatenorganisaties. Hoe kan de organisatie worden aangepast aan dit profiel? Hoe kan de organisatie worden aangepast aan dit profiel? Hoe kan de organisatie worden aangepast aan dit profiel?

11.30 - 11.30 uur Pauze

11.30 - 12.00 uur Koffie en 1 workshop

2 Het nieuwe profiel van advocatenorganisaties. Dr. R.C.H. van Oosterhout, W. van Blijst.

12.00 uur Algemeen overleg

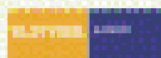
3 De nieuw als nieuw kritische perspectieven van de advocatuur. Dr. G. Kets. Een advocatenkantoor staat af van het de kwaliteit van zijn medewerkers. De belangrijkste kwaliteit, maar ook andere kwaliteiten, die samen de kwaliteit van een kantoor bepalen. Hoe kan de kwaliteit van een kantoor worden verbeterd? Hoe kan de kwaliteit van een kantoor worden verbeterd?

4 Wie bepaalt het (RMA) profiel? Nadat bekend is welke advocatenkantoren worden besteld door de markt, is HRM verantwoordelijk voor het (RMA) profiel van de advocatenkantoren. Hoe kan de kwaliteit van een kantoor worden verbeterd? Hoe kan de kwaliteit van een kantoor worden verbeterd?

5 De nieuw als nieuw kritische perspectieven van de advocatuur. Dr. G. Kets.

6 Wie bepaalt het (RMA) profiel? Nadat bekend is welke

Zie: Speciale éénmalige uitgave Het Advocaatenmaandblad 1, 1 september 2003.
En www.rhcw.nl/juridisch/advocaat/advocaat.htm voor een bijzondere cursus voor partners.

B < p * L

Jeroen Brouwer

Werken aan vertrouwen, een kwestie van aanpakken – Het strategisch akkoord van het kabinet is iets meer dan een jaar oud. Veiligheid vormt een centraal aandachtsgebied. Criminaliteitsbestrijding is daarvan een belangrijk aspect. ‘Snelle rechtspraak is wezenlijk voor een ordelijk en voortvarend verloop van maatschappelijke processen en de behartiging van algemene belangen en individuele rechten. De capaciteit van de rechtspraak en andere schakels in de justitieketen zullen moeten worden aangepast aan de stijgende behoefte,’ aldus – betekenisvol – het akkoord.

Politieke aandacht met betrekking tot de rechterlijke macht gaat vooral uit naar het strafrecht. Het civiele recht mag echter niet vergeten of veronachtzaamd worden. Een confrère vertelde over een civiele zaak die er in iets meer dan vier maanden door partijen ‘doorgedraaid’ was. De zaak werd vervolgens meer dan een jaar aangehouden voor vonnis met om de zes weken een berichtje. Met gevoel voor understatement liet de betrokken rechtbank partijen vervolgens weten dat er grote achterstand bestaat in het wijzen van vonnissen. Besloten werd dat de zaak voor zes maanden in plaats van zes weken zou worden aangehouden! Dat leg je een cliënt niet meer uit.

De Raad voor de Rechtspraak schreef in zijn jaarverslag *Eenheid in verscheidenheid*: ‘De werkdruk, het toenemend beroep op de rechter en de politieke ambities op het gebied van veiligheid en criminaliteitsbestrijding maken het er echter niet gemakkelijker op.’ Tezamen met de Raad heeft de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, (twee gezichten, maar toch een eenheid in verscheidenheid), gelobbyd voor meer geld aldus *Een jaar met twee gezichten*, het verslag van de NVvR. Uiteindelijk zijn de bezuinigingen sterk afgezwakt.

Voldoende beschikbare juridische capaciteit is een voorwaarde zonder vervulling waarvan (ook) civiele rechtspraak niet goed kan verlopen. Vermelding verdient het werk van de Commissie Fundamentele Herbezinning Procesrecht (Commissie-Vranken). De vruchten van beraad worden op de voet gevolgd door de Adviescommissie Burgerlijk Procesrecht van de Orde, onder voorzitterschap van prof. mr. Van Nispen. De Orde is ook betrokken bij een ander – aanverwant – project van de Raad voor de Rechtspraak. Dat betreft de Commissie Verbetervoorstellen Civiel Recht. Deze commissie staat voor met bestaande wetgeving proce-

dures te stroomlijnen op het gebied van organisatie en logistiek. Advocaten zullen binnenkort in de gelegenheid worden gesteld daarover hun mening te geven. Houdt u de elektronische nieuwsbrief Orde van de dag en dit blad in de gaten.

‘We may win when we lose, if we have done what we can; for by so doing we have made real at least some part of that finished product in whose fabrication we are most concerned: ourselves.’ Een citaat van Learned Hand (1872-1961), bij leven rechter in het U.S. Federal Court. Hij werd ook wel ‘the greatest judge to never sit on the Supreme Court’ genoemd.

Over Learned Hand valt meer te lezen in een bundel ‘Eenheid en verscheidenheid in recht en rechtswetenschap’, met name bij Heico Kerkmeester, als rechtseconoom verbonden aan de Erasmus Universiteit en lid van de Onderzoeksschool Maatschappelijke Veiligheid. Hij legt uit dat Hand de vraag naar aansprakelijkheid liet afhangen van de vraag of de kosten van voorzorgsmaatregelen lager waren dan de verwachte schade. Hand bedacht daarvoor de formule $B < p * L$. De B staat voor de kosten van zorg (Burden of precautions), p voor de kans op schade (probability) en L voor de omvang van de schade (Loss). In mijn woorden: de aansprakelijkheid neemt toe naarmate de zorgkosten lager zijn om (verwachte) schade te voorkomen.

Met de naderende begroting en Prinsjesdag zouden de minister en de politiek acht dienen te slaan op deze Handige formule. Met al zeer belaste rechters is de kans op schade (p) groot en veel te traag rechtspreken ondermijnt het vertrouwen van de burgers. De omvang van die schade (L) valt nauwelijks te berekenen. Het niet nemen van voldoende voorzorgsmaatregelen (B) verhoogt de ‘politieke aansprakelijkheid’. Er is nog heel wat ruimte voor dat $B < p * L$. Met een paar duizend rechters moet de klus worden geklaard.

‘Even though counting heads is not an ideal way to govern, at least it is better than breaking them,’ aldus Learned Hand. Voorlopig helpen de advocaten wel een *handje* als rechter-plaatsvervangers.

83e jaargang – 25 juli 2003 – nr. 14
Verschijnt elke twee weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. drs. G.C. van Daal
mr. W.K. van Duren
mr. Y. van Gemerden
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. A.A.M. van der Meer
mr. O.H. Minjon
mr. P.E.F. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Eindredactie
Linus Hesselink

Redactionele bijdragen
t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Uitgever
drs. J.W. van der Weele

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Beeld
Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijsen
Tekeningen: Floris Tilanus
De Pinguin: W.C. van Manen

Lay-out/vormgeving
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties
Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentierieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 1,89 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 15: 8 augustus 2003
afl. 16: 22 augustus 2003

Nederlandse
Rechtspraak
Directie
Dreep uitgevers voor
vak en wetenschap

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. Niet-leden betalen € 140 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementenadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Drie kluiven, waaronder no cure no pay

De collegevergadering van 25 juni

Het College van Afgevaardigden kwam 25 juni in vergadering bij elkaar in de Utrechtse Jaarbeurs. Daar besprak het de boekhoudverordening, de kwaliteitsstandaard en no cure no pay.

Even na tien opent algemeen deken Jeroen Brouwer de collegevergadering. Hij brengt de aanwezigen in gedachten naar de Driekloovendam in de Chinese rivier de Yangtze. 'Vandaag staan op de agenda niet drie kloven, maar drie kluiven. Wél hebben wij u een stuwmeer aan materiaal bezorgd.'

De 69 afgevaardigden zetten hun tanden in de evaluatie van de Boekhoudverordening. De verordening zou misbruik van derdengelden moeten voorkomen. In opdracht van de orde heeft het bureau Research voor Beleid uit Leiden de praktische werking beoordeeld. Volgens de onderzoekers zegt de overgrote meerderheid van kantoren de bepalingen na te leven en daarbij geen onoverkomelijke problemen te ervaren. Vooral eenmanskantoren zeggen echter dat ze wél problemen hebben. Het vinden van een tweede bestuurder is lastig en de tweehandtekeningenis geeft extra rompslomp, met name wanneer de tweede bestuurder bijvoorbeeld in het buitenland zit.

J. Vallenduuk, secretaris van de Belangen Vereniging van Ondernemende Advocaten (BOA), ziet in de evaluatie aanleiding de regeling te veranderen. De BOA heeft zich steeds verzet tegen de tweehandtekeningenis. Vallenduuk herinnert het College er aan dat die in 2000 nodig werd geacht, omdat in voorafgaande jaren voor tonnen met derdengelden gefraudeerd was. Daar heeft hij in het onderzoeksrapport niets over gelezen. 'Ik had graag willen weten of wij de mensen met de zwakke knieën en de fraudeurs met het tweehandtekeningenis vereiste nou hebben gepakt. En als u dat niet hard kunt maken, vind ik nog steeds dat u de tweehandtekeningenis moet afschaffen.' Koos de Blécourt (Algemene Raad, beroeps- en gedragsregels) zegt geen nieuwe fraudegevallen met derdengelden te kennen. 'Maar ik sluit niet uit dat ze er zijn.'

Afgevaardigden merken op dat sommige banken pinpassen verstrekken voor de derdenrekening. Met een pinpas kan één bestuurder geld opnemen zonder overleg met de ander. Soortgelijke situaties doen zich voor bij bankieren via internet. Vallenduuk denkt dan ook dat de orde nog te veel uitgaat van

'grafische handtekeningen'. Brouwer erkent de mogelijkheid van 'moedwillig frauderen': 'Het is nooit verhuld dat fraude het zwakke punt in het systeem blijft.'

De Algemene Raad en de meerderheid van het College zien in de evaluatie geen aanleiding het systeem van de boekhoudverordening te herzien. 'De verordening werkt, en de controle op de boekhoudverordening leidt tot een veel actiever en gemakkelijker vervolgsbeleid door de lokale dekens,' aldus Brouwer.

KWALITEITSTOETS

De tweede kluif is de kwaliteitsstandaard 2004. Deze is gebaseerd op minimumnormen uit 1997, waarop ook de door auditors uitgevoerde kwaliteitstoets gebaseerd is. De standaard, inclusief een cliënttevredenheidsonderzoek, is geschikt voor alle kantoren. Gefinancierde advocaten dienen er aan te voldoen,

trekkelijker zal worden. Inhoudelijk gaat ze daar niet verder op in. De kwaliteitsstandaard zou bovendien niet verplichten tot irrelevante administratie. 'Als een kantoor kan aangeven dat een bepaalde norm in die praktijk geen enkel doel kan treffen, dan valt daar met de auditor over te praten,' zegt Unger. Sceptis blijft bestaan. Desondanks moet de kwaliteitsstandaard aangenomen worden 'omdat anders het covenant in gevaar komt, met de daarbijbehorende verhoging van de toevoegingsvergoeding', aldus Brouwer. De Algemene Raad zal kantoren (financiële) steun bieden bij het uitvoeren van extra opgelegde taken. Het College krijgt bovendien de gelegenheid op korte termijn te adviseren over redactionele wijzigingen, die wat Brouwer betreft 'verder mogen gaan dan wat punten en komma's'. Onder deze voorwaarden stemt het College in met de kwaliteitsstandaard 2004.

willen zij aanspraak blijven maken op vergoedingen. Het College vreest bureaucrativering. Men is vóór kwaliteit, maar tégen papieren rompslomp. De fractie Den Haag bijvoorbeeld vindt dat de kwaliteitstoets zich laat voelen als 'verregaande bureaucrativering en bevoogding', aldus de Haagse deken W. de Vries. Men is verder bang dat veel advocaten de gefinancierde werkzaamheden zullen staken. De Vries wil daarom van de Algemene Raad horen dat het met die uitstroom wel mee zal vallen. 'Want een mens lijdt het meest door het lijden dat hij vreest,' citeert hij een protestantse wijsheid.

Els Unger antwoordt dat er maatregelen in de maak zijn waarmee de gefinancierde advocatuur weer aan-

NO CURE NO PAY

Door het uitlopen van de vorige agendapunten, komt men pas om drie uur toe aan de laatste kluif: no cure no pay. Jeroen Brouwer verwacht dat het College een richting zal kunnen duiden: ofwel helemaal afzien van no cure no pay, ofwel kiezen voor de variant 'ja mits', ofwel voor 'nee tenzij'.

De afgevaardigden zijn na eerdere lange discussies, en veel publiciteit, onderling nog steeds verdeeld. P. Broekman (Utrecht) vraagt zich af hoe oprecht het College is. 'Praten we eigenlijk ook niet over de bescherming van ons eigen marktaandeel? De hele discussie is aangezwengeld door een procedure bij het NMa, door een advocaat die verbolgen was over

Was getekend, F. Vogelpest

het feit dat een letselschadebureau wel no cure no pay-afspraken kon maken, en hij niet.' C. Okkerse uit Zwolle vraagt zich nog steeds af in hoeverre de toegang tot het recht werkelijk belemmerd wordt. 'Daarop wordt geen antwoord gegeven.' De Zwolse fractie denkt dan ook goede argumenten te hebben om het verbod op no cure no pay niet op te heffen. 'Gevreesd en verwacht wordt dat veel rechtzoekenden binnen het systeem van no cure no pay meer gaan betalen, dan wanneer op uren wordt afgerekend. En gevreesd wordt voor negatieve publiciteit als gevolg van excessen, waar de pers zich op zal storten met het beeld van advocaten die hun zaken vullen.'

Ook M. Schyns (Utrecht) spreekt zich uit voor de handhaving van het verbod op no cure no pay. Volgens hem is niet aangetoond dat groepen justitiabelen geen toegang tot het rechtsstelsel hebben. Bovendien zou het belangrijk zijn dat cliënten zelf een bepaald risico dragen. J. Maas (Rotterdam) vraagt zich af 'waarom je je de moeite op de hals zou halen' zolang het aantal schrijvende gevallen onduidelijk is. 'Laten we stoppen, en uitleggen dat het juist in het belang is van het publiek dat we hiermee niet verder gaan.'

Veelal wordt verlies van onafhankelijkheid als argument tegen no cure no pay gebruikt. R. van Moorsel (ook Rotterdam) vraagt zich echter af of het huidige uurloon systeem voor de cliënt niet nadeliger is. Als advocaat en cliënt hetzelfde belang nastreven, dan zijn beiden gebaat bij een juiste inschatting van de kansen. In de huidige situatie echter gaat de advocaat rustig door met het schrijven van uren, aldus Van Moorsel.

J. Beer (Amsterdam), voorzitter van de ASP (Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade), constateerde onlangs tijdens een bijeenkomst van honderd letselschadeadvocaten in Amsterdam dat een grote meerderheid zich schaart achter het voorstel van de Algemene Raad. De Amsterdamse ASP verwacht dat men na een proefperiode goed kan beargumenteren of no cure no pay 'iets kan worden of niet'.

Brouwer wil weten hoeveel afgevaardigden voor strikte handhaving van het verbod op no cure no pay zijn. Als dat een meerderheid is, kan de discussie meteen beëindigd worden. Dat gaat het College te snel. Dus komt er eerst nog een rondje om de meningen nogmaals toe te lichten. Dat is vooral een herhaling van zetten.

Om vijf over vijf zijn er nog 51 stemgerechtigden. Twintig van hen willen het verbod laten zoals het is, twaalf kiezen voor 'nee tenzij', zestien voor 'ja mits', en drie onthouden zich van stemming. Conclusie: een bescheiden meerderheid is voor verruiming van de mogelijkheid tot no cure no pay. En of dat in de vorm moet van een 'ja mits' of een 'nee tenzij', daarover verschillen de meningen. Jeroen Brouwer voelt zich door het College van Afgevaardigden voldoende gesteund om het onderzoek naar de mogelijkheden voort te zetten.

Om tien over vijf neemt Afke Gerritsen (Algemene Raad, opleiding) afscheid van het College. Het was haar laatste vergadering. Brouwer hanteert in een lovend toespraakje weer zijn stuwmeer-metafoor: 'Stille wateren hebben diepe gronden, en minder stille hebben die ook.' Vervolgens krijgt Gerritsen een bos bloemen uit handen van J. Knepplhout (Rotterdam), die haar 'discussies, bijzonder stemgeluid en inbreng zeer zal missen'. (Jan Pieter Nepveu, journalist)

Zie voor de besluitenlijst pagina 630 van dit nummer.

Het waren relatief kleine berichten in de krant: 'Asielzoekers heten F. Vogelpest' (*Algemeen Dagblad*), 'F. Vogelpest was verzinsel fiscus' (*Het Parool*), 'Belastingdienst pleegde valsheid in geschrifte' (*Trouw*). Ik wist niet wat ik las. Dit waren geen komkommertijdberichten.

De belastingdienst in Heerlen heeft honderden asielzoekers laten werken onder één sofinummer, onder dezelfde naam: F. Vogelpest, met allemaal dezelfde geboortedatum hadden: 14 april 2003. De asielzoekers waren nodig voor het ruimen van het pluimvee bij een bedrijf in Stramproy. En het gebeurde allemaal op initiatief van de Belastingdienst zelf, aldus Netwerk, het tv-programma dat het nieuws als eerste bracht.

Wie zou verwachten dat de verantwoordelijke inspecteur op staande voet is ontslagen, de Tweede Kamer het reces onderbrak om de Staatssecretaris van Financiën ter verantwoording te roepen en het pruttelende normen- en waardendebat nieuw leven zou worden ingeblazen, komt bedrogen uit. Niets van dat alles. *Trouw* vraagt in een beschaafd commentaar aandacht voor het probleem dat Nederland blijkbaar niet over voldoende direct inzetbare arbeiders beschikt om zonder de wet te overtreden noodzakelijke werkzaamheden te laten verrichten.

Vergelijk dat eens met het advocatuurlijke tuchtrecht. Zo was er een jonge stagiair – mr. X – die, bevangen door faalangst, tweemaal een toets voor de beroepsopleiding door een ander had laten maken. De derde maal liep hij tegen de lamp. De deken diende een klacht in. Hem werd 'een groot gebrek aan integriteit' verweten en de Raad van Toezicht spreekt van 'een doorzicht scenario van fraude'. Het Hof van Discipline voegt hier aan toe dat mr. X zich had 'behoren te realiseren dat de gekozen uitweg voor hem onbegaanbaar was, gelet ook op het voor de advocatuur geldende vereiste van integriteit en betrouwbaarheid'. Waarna het Hof de door de Raad opgelegde straf bevestigt: *schrapping van het tableau* (HvD 17-11-2000/3222).

En wat te denken van de tuchtzaak waarin twee advocaten, ondanks aanmaningen van de deken, niet op tijd en niet volledig voldeden aan de verplichtingen in verband met de Boekhoud- en de Beroepsaansprakelijkheidsverordening? Ook zij werden, hupsakee, van het tableau geschrapt. En dat was nog geeneens fraude (HvD 13-9-1999/2921, *Advocatenblad* 28 juli 2000). Tot dezelfde straf werd een stagiair door de Raad van Toezicht veroordeeld die bij het kennismakingsgesprek met de raad niet had gemeld dat hij van plan was zijn praktijk zelfstandig uit te oefenen in plaats van in dienst van zijn patroon. In dit geval greep het Hof van Discipline echter in. De beslissing van de Raad werd vernietigd (HvD 24-8-2001/3403).

Wat is de moraal van dit verhaal? Zijn wij als advocaten te streng voor elkaar? Of moeten wij anders over fraude gaan nadenken? Moeten we een voorbeeld nemen aan de Belastingdienst? Zal het *Vogelpest-verweer* – fraude mag, mits een hoger doel wordt gediend – algemeen worden geaccepteerd? Ik weet het niet.

Wat ik wel weet is dat ik als kind al een hekel had aan het meten met twee maten wanneer mijn vader ongewenste discussies afkapte met: *Quod licet iovi, non licet bovi*.

Van Hees versus Van Hees

De slepende herziening van de Faillissementswet

De een vindt dat er eigenlijk best mee te werken valt, de andere staat een integrale herziening voor. 'Dat wij het oneens zijn, is een traditie bij ons,' zegt advocaat en hoogleraar Financiering, Zekerheden en Insolventie Jako van Hees over zijn broer Toni, die ook advocaat/curator is en zitting heeft in een subcommissie van de commissie-Kortmann, die voorstellen voorbereidt voor de herziening van de Faillissementswet.

Terwijl het aantal faillissementen in 2002 met 30% is gestegen, sleept de herziening van de 110 jaar oude Faillissementswet zich voort sinds het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw. Deze wet weerspiegelt steeds minder de feitelijke gang van zaken bij surseance en faillissement en komt te weinig tegemoet aan de knelpunten in de praktijk. In 1992 resulteerden de voorstellen van de Commissie-Mijnssen in geringe aanpassingen. Tien jaar later kwam de Commissie-Raaijmakers met een inventarisatie van de knelpunten en wat aanbevelingen, waarmee zelfs de opposerende banken konden instemmen. Minister Korthals van Justitie maakte snel wetsvoorstellen (27 244) van de aanbevelingen, die dit najaar vermoedelijk tot wet worden verheven.

Het gemor is echter niet verstomd. Op 1 april stelde MKB Nederland in zijn nota *Herziening van de Faillissementswet* voor 'geen jurist, maar iemand met relevante bedrijfseconomische kennis' tot bewindvoerder te benoemen. En eind juni werd het vuurtje onder de herziening aangeblazen vanuit de universitaire aula's in Leiden en Nijmegen.

Op 24 juni promoveerde universitair docent Peter Vos op *Kredietopvraging en insolventierisico* (Deventer 2003, ISBN 90 130 0580 2). Vos heeft als senioraccountmanager Bijzonder Beheer bij de Nederlandse Credietbank (tegenwoordig Fortis) veel te maken gehad met noodlijdende bedrijven. Hij wil dat bedrij-

ven voortaan melding maken van hun liquiditeitspositie, zodat bij betalingsonmacht een wettelijke reorganisatieprocedure begint. In deze procedure, die voorafgaat aan de surseance, probeert een bewindvoerder – en dat mag een accountant of bedrijfseconoom zijn – de overlevingskansen te benutten. In deze fase hebben banken een kredietopzegtermijn van drie tot zes maanden, acute situaties daargelaten. Leveranciers moeten tot op zekere hoogte blijven leveren, werknemers moeten gemakkelijker kunnen worden ontslagen en de fiscus moet afstand doen van zijn voorrangpositie, waaronder het bodemrecht.

Op 26 juni hield Jako van Hees in de aula van de Katholieke Universiteit Nijmegen zijn installatierede, ten overstaan van veel leden van de Commissie-Kortmann en andere betrokkenen bij de herziening van de Faillissementswet. Als voornaamste knelpunten ziet prof. mr. J.J. Van Hees dat ondernemers te optimistisch zijn en feitelijk hun kop op het hakblok leggen wanneer zij betalingsonmacht melden. Van Hees wil dit ondervangen door, op initiatief van de directie, 'een stille bewindvoerder' aan te stellen, die het bedrijf in alle discretie probeert te saneren.

Om te voorkomen dat bedrijven in de verkeerde procedure belanden, wil hij één ingang voor de surseance, het faillissement en de schuldsanering van natuurlijke personen. Verder ziet hij desgevraagd ook wel iets in de afschaffing van het fiscale bodemrecht.

Want Vos heeft gelijk als hij wil voorkomen dat pandrechthouders, vaak banken, de productiemiddelen die zich op de bodem van de onderneming bevinden snel weghalen als een bedrijf in surseance gaat. De betekenis hiervan is in de praktijk echter gering, omdat Nederland niet zoveel bedrijven heeft met dure machines.

Meer in het algemeen is Jako van Hees, advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek, fel tegenstander van de aanhangige wetsvoorstellen. Die voorstellen verhogen de effectiviteit van de surseance niet en het is volgens Van Hees beter als de Faillissementswet integraal wordt gemoderniseerd en aangepast aan het girale betalingsverkeer en actuele financieringsvormen, zoals securitization. Bovendien is herziening van de wet nodig om het Nederlandse insolventierecht beter te kunnen uitleggen aan bedrijven en buitenlanders. 'Het kappen van dor hout is daarvoor niet genoeg; daarvoor is ontbossing nodig,' zegt Jako, verwijzend naar zijn broer.

Broer Toni, die verderop aan de A10 kantoor houdt bij Stibbe, vindt dor hout kappen en opschrijven hoe het in de praktijk gaat namelijk wel voldoende. De drie faillissementsprocedures samenvoegen kan ook geen kwaad. Maar verder valt met de huidige wet 'goed te werken'. Toni van Hees is tegen de doorfinancieringsplicht, die Vos bepleit en die de Commissie-Raaijmakers heeft afgewezen: 'Banken draaien de geldkraan helemaal niet te snel dicht. Omdat zij met geld in de onderneming zitten, hebben ook zij er belang bij dat het bedrijf overleeft.' Zijn Jako en Toni het op dit punt eens, over de stille bewindvoerder verschillen zij van mening. Toni: 'Hoe kun je erop vertrouwen dat ondernemers tijdig vragen om de aanstelling van een stille bewindvoerder? En in hoeverre kan zo'n bewindvoerder inderdaad "stil" blijven? Het gevaar is groot dat zijn optreden eenzelfde effect heeft als een surseance of een faillissement.'

(Lex van Almelo, journalist)

'Het CBP komt, in het licht van het voorgaande, tot het oordeel dat in het algemeen de vertrouwelijkheid van de communicatie dient te worden gerespecteerd vanaf het moment waarop redelijkerwijs kenbaar is geworden dat de advocaat of rechtshulpverlener als zodanig aan de communicatie deelneemt. Zodra bij de interceptie van telecommunicatie duidelijk is dat een beroepsgeheim-

'Justitie doorgeschoten bij afluisteren'

houder als zodanig hieraan deelneemt, dient verdere opname en registratie daarvan te worden gestaakt, en dient de al opgenomen communicatie zo spoedig mogelijk te worden vernietigd.' Aldus het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) in het verleden week gepubliceerde rapport over het waarborgen van vertrouw-

lijke communicatie van advocaten. De Orde onderschrijft het rapport volledig, aldus algemeen secretaris J. Suyver. 'De bal ligt nu bij Justitie en het openbaar ministerie, die zich zullen moeten beraden over dit rapport. Wij wachten hun reactie af,' zegt Suyver. Het ministerie van Justitie verwierp in een persverklaring de kritiek van het

CBP: 'Mocht blijken dat, hetgeen incidenteel voorkomt, de gewisselde informatie valt onder het verschoningsrecht van de advocaat, dan wordt de informatie onverwijld vernietigd en kan geen deel uitmaken van dan wel het onderzoek, dan wel de bewijslast. (...) Het ministerie van Justitie ziet geen aanleiding de wet en de daarop gebaseerde huidige werkwijze te wijzigen.'

Zie voor het CBP-rapport de Orde van de dag van 17 juli jl.

SAINT YVES - BESCHERMHEILIGE VAN DE ADVOCATUUR

De foto leverde een massaal aantal inzendingen op, na te lezen op: www.advocatenorde.nl/fotobijschriften_13.html

De dader lag op het kerkhof
(B. van Nimwegen, De Meern)

Proces Dutroux opnieuw uitgesteld
(P. Chr. Snijders, Amsterdam)

Sociale advocaten? Schijnheiligen!
(W. de Vries, Den Haag)

En de boekenbon is voor:
Cliënt door advocaten uitgekleeft tot het bot
(A.C. van Campen, Arnhem)

Op 19 mei jl. werd in de Bretonse plaats Tréguier *Le Pardon de Saint Yves* gevierd. Dit jaar werd de 700-ste sterfdag van de heilige herdacht. Yves werd heilig verklaard, na een leven als advocaat, rechter en priester, omdat hij zich zou hebben bekommerd om de zwakken in de samenleving.

Igno Sutorius (ex-deken Breda) stimuleerde vier dekens (Herman Doeleman, Peter Drion, Eugène Teeuwen en Willem de Vries) en een oud-lid van de Bredase Raad van Toezicht (Chris Peeters) tot een bezoek aan de plechtigheid. Het *Pardon* trok 18.000 pelgrims en 15.000 belangstellenden.

Willem de Vries: ‘De indrukwekkende dienst werd geleid door een uit Rome ingevlogen kardinaal. Na afloop meldde zich bij onze rij een bode. Of wij *avocat* waren en *batonnier*? Of wij dan tijdens de processie de gouden koorden van de glazen schrijn wilden dragen, met daarin de schedel van Yves. *Mai bien sûr!* Ook de deken uit Rennes deed mee. Buiten zagen we de duizenden mensen en tientallen fotografen en filmploegen. Nadat we de processie zo’n twintig minuten door de smalle straatjes hadden aangevoerd, werden we afgetikt.’

Ewoud Sanders

Waar komen de voorbeeldzinnen in woordenboeken vandaan en wat leren ze ons? Doorgaans komen voorbeeldzinnen uit twee bronnen: ze worden verzonden door een redacteur of het zijn citaten. Die citaten kunnen uit allerlei bronnen komen, maar in de Grote Van Dale, ons belangrijkste handwoordenboek, kwamen ze tot voor kort vooral uit literaire werken die bij de samenstellers in de smaak vielen. Omdat daar in de afgelopen decennia nogal wat kritiek op is gekomen (‘Wat zegt het mij dat dit een literair citaat is, het moet duidelijk maken hoe ik dit woord moet gebruiken’), zie je in de nieuwste edities van de Grote Van Dale steeds meer zinnestjes uit kranten, of zinnen die door de redactie zelf zijn verzonden. Zo’n zelfverzonden zin wordt in het jargon van de woordenboekmakers een poëem genoemd. Er is nog een andere belangrijke bron voor de Grote Van Dale en dat is het *Woordenboek der Nederlandse Taal*. Veel voorbeeldzinnen zonder bronvermelding komen uit dit wetenschappelijke woordenboek van het Nederlands.

Goed, maar wat leren die voorbeeldzinnen ons? Idealiter laten ze de gebruiker zien hoe een woord of uitdrukking moet worden gebruikt, maar tussen de regels door leren ze ons soms nog twee dingen, namelijk: hoe de bedenker van zo’n poëem tegen bepaalde zaken aankijkt of hoe er in de maatschappij tegen bepaalde zaken wordt aangekeken. Nemen wij als voorbeeld de advocaat. Hoe komt die eraf in de voorbeeldzinnen en citaten in de Grote Van Dale? Oordeelt u zelf.

In de eerste plaats zijn er drie literaire citaten. Dat die alledrie van Bordewijk afkomstig zijn is geen toeval, want zoals bekend was die advocaat. Twee zijn er volkomen neutraal. Bij het woord *adelspredikaat* citeert Van

Dale Bordewijk met de zin ‘omdat deze jonkheer als advocaat zijn adelspredicaat niet droeg’ en bij *reputatie* met ‘een advocaat van grote reputatie’. So far, so good, maar bij *naar zich toe rekenen* wordt de schrijver van onder meer *Karakter* geciteerd met de cynische zin: ‘Naar je toe rekenen kan je nog niet. En toch wil je advocaat worden?’

Als ik goed heb geteld zijn de neutrale voorbeeldzinnen in Van Dale in de meerderheid, maar toch zijn er opmerkelijk veel negatief gekleurde zinnestjes over advocaten. U moet zich voorstellen, zo’n redacteur zit achter zijn bureau een woordenboekartikel te bewerken en eigenlijk is hij alleen helemaal vrij in de voorbeeldzinnen. In dat ene zinnestje kan hij schrijven wat

hij wil; hij kan van zijn kennis van de wereld gebruikmaken of putten uit eigen ervaring. Hij kan zelfs zijn partner opvoeren – ook daar zijn voorbeelden van bekend. Zo staat in de jongste editie van de Grote Van Dale bij *geen woorden, maar daden*: ‘niet Hans heeft dit geschreven,

maar Marijke’, waarbij je moet weten dat Marijke de partner was Hans Heestermans, enkele edities lang de bewerker van de Grote Van Dale. In totaal komt ‘Marijke’ vijf keer in de jongste Grote Van Dale voor, met als mooiste een voorbeeldzin die laat zien dat geen woordenboek compleet is: ‘Marijke heeft zich gisteren weer even kwaad gemaakt en dat leverde weer honderd aanvullingen op.’

Maar goed, de advocaat komt er in de Grote Van Dale dus lang niet zo goed af – waarover volgende keer meer.

Reacties?: redactie.advocatenblad@reedbusiness.nl

Je rijk rekenen als een advocaat

BUITENLAND

Back to basics...

Wat heeft België nu precies geschraapt?

Reeds in de eerste uren na haar aantreden, op 12 juli 2003, keurde de nieuwe Belgische regering – de vorige werd geplaagd door politiek geïnspireerde klachten op basis van de Belgische Genocidewet van 16 juni 1993 – een voorontwerp van wet goed dat afrekent met de wet van 1993, zoals gewijzigd in 1999 en recent nog in april 2003, en meteen dus ook met het principe van universele rechtsmacht voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

Met de nieuwste wetwijziging blijven dergelijke schendingen weliswaar strafbaar (de strafbaarstellingen terzake worden ingeschreven in het Strafwetboek) en bovendien worden nu traditionele aanknopingspunten voor extraterritoriale jurisdictie gebruikt, zoals het actief en passief personaliteitsbeginsel. Deze laatste twee hebben betrekking op de situatie dat de vermoedelijke dader de Belgische nationaliteit heeft, respectievelijk dat het slachtoffer een Belg is. In de titel van het Wetboek van strafvordering die de gemeenschappelijke bepalingen inzake extraterritoriale rechtsmacht bevat, wordt de toepassing van het actief personaliteitsbeginsel zelfs uitgebreid van Belgische verdachten tot buitenlandse verdachten met hoofdblijfplaats in België. Voor ernstige schendingen van het internationaal recht geldt bovendien de traditionele vereiste van dubbele incriminatie niet, blijft de klacht met burgerlijke partijstelling mogelijk en is de mogelijkheid om te vervolgen niet afhankelijk van een klacht

van het buitenlandse slachtoffer of diens familie of van een officieel bericht van de vreemde overheid.

De toepassing van het actief personaliteitsbeginsel voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid of oorlogsmisdaden is met andere woorden absoluut. Ook omgekeerd, wat het passief personaliteitsbeginsel betreft, wordt een verruiming doorgevoerd. Niet alleen wanneer Belgen slachtoffer zijn geworden van een ernstige schending van het internationaal humanitair recht, maar tevens wanneer buitenlandse slachtoffers op het moment van dergelijke feiten sedert minstens drie jaar in België hun gewoontelijke en regelmatige verblijfplaats hadden, worden de Belgische rechtbanken bevoegd.

Maar: om louter politiek geïnspireerde klachten met burgerlijke partijstelling tegen te gaan die manifest ongegrond zijn of niet aan de voorwaarden van de wet voldoen, is nu bepaald dat alleen het OM – met name de federale procureur, die voor bedoelde zaken meteen ook het exclusieve vervolgingsrecht en een niet-toetsbaar sepotrecht krijgt – de strafvordering aanhangig kan maken. Wel móét de federale procureur vervolging instellen wanneer hij een eenvoudige klacht inzake ernstige schendingen van het internationaal recht ontvangt die niet manifest ongegrond of niet-ontvankelijk is, tenzij de vermoede dader onderdaan is van een democratisch land waarvan België kennelijk het rechtssysteem vertrouwt.

Voor feiten gepleegd in of verdachten uit EU-, NAVO-landen of landen die tot de Raad van Europa behoren (en dus het EVRM hebben onderschre-

ven) dan wel partij zijn bij de belangrijkste rechtshulpverdragen in strafzaken die op het niveau van deze laatste club zijn afgesloten, gaat de nieuwe wet er met andere woorden vanuit dat een toepassing van het passief personaliteitsbeginsel – intrinsiek een uiting van wantrouwen ten aanzien van pleeg- of onderdaanland – niet nodig is. Op zich is dergelijke rechtlijnige *a priori*-vertrouwenskeuze politiek gezien verantwoord, en veruit verkieslijk boven scenario's waarin ongebreidelde immuniteiten aan onderdanen van bepaalde landen zouden worden toegekend voor allerhande misdrijven of een 'politiek' filter de heikele zaken zou kunnen wegwerken. Wel blijft het gemeenschappelijke passief personaliteitsbeginsel onverkort gelden, mét mogelijkheid van burgerlijke partijstelling. Wanneer Belgen met andere woorden in het buitenland slachtoffer worden van ernstige gemeenschappelijke misdrijven, zoals moord of verkrachting, blijft er steeds een stok achter de deur, óók wanneer de verdachte onderdaan is van een 'bevriend' land.

Gedaan met symboolwetgeving dus. Tijd voor bescheidenheid, en voor een realistischer buitenlands beleid. Pijnlijk alleen dat de knieval voor de VS en andere 'beviende' landen zo diep moest gaan. Een tijdiger bijsturing van de aanvankelijke – goedbedoelde – wet, door eerder in te binden inzake universele rechtsmachtaanspraken, had dit kunnen verhinderen.

(prof. dr. Gert Vermeulen, hoogleraar Strafrecht Universiteit Gent)

Eerlijkheid tegenover bedrijfsvoering in de UK?

Bankier Derek Higgs

Op dezelfde dag dat de commissie-Tabaksblatt haar concept voor een Nederlandse Corporate Governance Code presenteerde, 1 juli jongstleden, had in het Verenigd Koninkrijk de herziene *Combined Code; Principles of Good Corporate Governance and*

Code of Best Practice in werking moeten treden. In deze herziene *Combined Code* waren de wijzigingen opgenomen zoals die werden voorgesteld door de bankier Derek Higgs, in zijn in januari gepresenteerde rapport over de rol en effectiviteit van onafhankelijke *directors*, en door Sir Robert Smith, in zijn eveneens in

januari gepubliceerde rapport met aanbevelingen aangaande *audit committees*.

De voorgestelde wijzigingen hebben in het Engelse bedrijfsleven echter nogal wat stof doen opwaaien en de voor de tekst van de *Combined Code* verantwoordelijke Financial Reporting Council (FRC) heeft

besloten de regels enigszins te verzachten. Op de dag dat dit *Advocaatenblad* naar de pers ging had de FRC de definitieve tekst nog niet vastgesteld. De uitkomst van deze discussie is van zeer groot belang voor Engelse bedrijven die in Londen genoteerd zijn, omdat via de *Listing Rules* de *Combined Code* op hen van

Turkse advocaat vrijgesproken

Via mr. Hans Gaasbeek bereikte ons het bericht van het FrauenRechtBüro tegen seksuele Folter (Berlijn) dat de Turkse advocaat Eren Keskin op 6 juni jongstleden is vrijgesproken. Zij werd

beschuldigd van het 'beledigen van de strijdkrachten' na een gesprek met de toenmalige Duitse Minister van Justitie in juni 2001. Keskin zei dat de Nationale Veiligheidsraad en het leger in Turkije de dienst uitmaken, hoewel het land officieel een parlementaire democratie is. Keskin zei eveneens dat zij deze uitspraken, ondanks het risico gearresteerd te worden, ook in de toekomst niet zou schuwen, omdat ze de waarheid behelzen.

Vanwege deze uitlatingen werd Eren Keskin, samen met de uitgever en een redacteur van een tijdschrift dat over het gesprek bericht had, door de Turkse overheid aangeklaagd wegens 'belediging en minachting van de militaire strijdkrachten'. Het proces tegen Keskin begon in juli 2002. Op de zitting van 6 juni jongstleden werden de verdachten vrijgesproken, terwijl alle betrokkenen hadden gerekend op een veroordeling. De kans wordt echter groot geacht dat het OM in beroep zal gaan.

Eren Keskin is voorzitter van de afdeling Istanboel van de Turkse mensenrechtenorganisatie IHD en een van de oprichters van een rechtsbijstandsproject voor vrouwen die in hechtenis seksueel mishandeld zijn. Ze is verschillende keren aangeklaagd vanwege haar activiteiten, en meerdere keren bedreigd. In 1995 heeft Keskin een halfjaar gevangen gezeten. Amnesty International schrijft over Turkije: '[er] schittert' nog steeds het hele spectrum aan mensenrechtenschendingen: marteling en mishandeling, buitengerechtelijke executies, beknotting van de vrijheid van meningsuiting, gevangenzetten van gewetensbezwaarden en 'verdwijningen'.

Voor meer informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met de secretaris Mr. Mirjam Siesling, p/a Janskerkhof 16, 3512 BM Utrecht, tel.: 030-253 71 21, fax: 030-253 70 28, M.Siesling@law.uu.nl

toepassing zijn verklaard.

Wat is die *Combined Code*? De *Combined Code* is een gedragscode die in 1998 is samengesteld op basis van drie verschillende commissie-rapporten. Van die drie wordt vooral het Cadbury-rapport gezien als internationaal pionierswerk op corporate governance-gebied, een rapport ook waarop de andere commissies konden voortborduren. Na een aantal spraakmakende financiële schandalen probeerde Sir Adrian Cadbury, de voormalige voorzitter van de gelijknamige chocoladefabriek, in 1992 met zijn rapport de standaard te verhogen voor corporate governance en het vertrouwen in de financiële verslaggeving en controle te herwinnen door de verantwoordelijkheden van de verschillende spelers (met name de leden van de *board* en de accountants bij genoteerde vennootschappen) duidelijk vast te leggen. Alhoewel de in het Cadbury-rapport neergelegde aanbevelingen geen dwingend karakter hadden, werd in het rapport voorgesteld in Londen genoteerde bedrijven in de *Listing Rules* te verplichten om in hun jaarverslag te bevestigen dat ze aan de code voldoen, of uit te leggen waarom niet. Het beginsel van *comply or explain* werd later daadwerkelijk in de *Listing Rules* overgenomen. In 1996 nam overigens ook de Nederlandse commissie-Peters het 'pas toe of leg uit'-beginsel over. Hieraan werd destijds echter geen sanctie verbonden, waardoor het beginsel in Nederland veelal niet werd nageleefd. De commissie-Tabaksblatt beveelt nu aan om de 'pas toe of leg uit'-verplichting voor beursgenoteerde vennootschappen wettelijk vast te leggen in Boek 2 BW.

Inmiddels leidden de recente internationale bedrijfsschandalen ook in

Engeland tot herbezinning op de corporate governance-regels, uitmondend in de door Higgs en Smith voorgestelde wijzigingen in de *Combined Code*. Die voorstellen ontvingen echter veel kritiek uit het Britse bedrijfsleven, en de FRC lijkt hiernaar geluisterd te hebben. Onder de spraakmakende voorstellen, die naar verluidt in de uiteindelijke *Combined Code* afgezwakt zullen worden, bevindt zich het plan om de voorzitter van de *board* te verbieden zitting te nemen in de *audit committee* en het voorstel om de zittingsduur van de onafhankelijke leden van de *board* als regel te beperken tot twee termijnen van drie jaar. Een voorstel dat ten minste de helft van de *board* uit onafhankelijke leden moet bestaan, blijft waarschijnlijk wel overeind.

Hoe de uiteindelijke tekst ook komt te luiden, er is in Engeland in elk geval nog veel corporate governance missiewerk te doen: uit een door Unisys uitgevoerd onderzoek bleek eerder deze maand dat 28% van de ondervraagde Britse technologie- en financieel directeuren van mening is dat volledige eerlijkheid tegenstrijdig is met een goede bedrijfsvoering.

(Alexander Kaarls,
advocaat te Londen)

Het Higgs-rapport is in zijn geheel te vinden op:

http://www.dti.gov.uk/cld/non_exec_review/pdfs/higgsreport.pdf

Het Smith-rapport is in zijn geheel te vinden op:

<http://www.frc.org.uk/publications/content/ACReport.pdf>

Foute Amerikaanse aanklagers

Washington – Over de laatste dertig jaar hebben Amerikaanse rechters ruim tweeduizend keer hun strafmaat aangepast omdat zij van oordeel waren dat openbare aanklagers de regels hadden geschonden. In vijfhonderd gevallen stelden zij vast dat er fouten waren gemaakt zonder tot strafvermindering te besluiten.

Dat concludeert het *Center for Public Integrity* (CPI), een onafhankelijk onderzoeksinstituut in Washington, op basis van een diepgravend onderzoek in juridische en journalistieke bronnen. Eenentwintig onderzoekers zochten drie jaar lang in juridische databanken naar strafdossiers waarin rechters het woord ‘*prosecutorial misconduct*’ in de mond namen. (De term beschrijft een waaier aan procedurele fouten, zoals het achterhouden van bewijsmateriaal, het onwettig beïnvloeden van de jury of het selecteren van juryleden op grond van racistische of sexistische criteria.) Bovendien speurden de onderzoekers alle verwijzingen naar eerdere zaken na en vlooden ze door tientallen krantenarchieven.

In een rapport getiteld *Harmful Error - Investigating America's local prosecutors* (zie <http://www.publicintegrity.org/pm/>) schrijft het centrum in totaal 11.452 uitspraken te hebben gevonden waarin rechters de term ‘*prosecutorial misconduct*’ in de mond namen. Maar in de meeste gevallen beoordeelden zij de overtreding uiteindelijk als onbelangrijk.

Volgens projectleider Steve Weinberg van het CPI tonen de cijfers aan dat aanklagers die regels oprekken en overtreden ‘een serieus probleem’ vormen in het Amerikaanse rechtssysteem. Aanklagers, aldus het rapport, treden in de praktijk immers vaak op als rechter en jury tegelijk: ze beslissen of een verdachte vervolgd wordt of dat die vervolging, tegen door de aanklager te bepalen voorwaarden, wordt afgekocht. Slechts een op de twintig arrestaties leidt tot een rechtszaak.

Volgens aanklagers wijst het onderzoek echter precies op het omgekeerde: dat machtsmisbruik minder vaak voorkomt dan door de ruime media-aandacht wordt gesuggereerd. Wanneer de 27.000 Amerikaanse aanklagers in dertig jaar tweeduizend keer op de vingers worden getikt, betekent dat immers één overtreding per jaar op elke vierhonderd aanklagers – nauwelijks te betitelen als een hevige epidemie.

‘De werkelijkheid is dat machtsmisbruik sporadisch voorkomt,’ stelde bestuurslid Joshua Marquis van de Nationale vereniging van openbare aanklagers in een reactie. ‘Maar die zeldzame gevallen zijn belangrijk genoeg om aanzienlijke aandacht van zowel rechtbanken als media te verdienen.’ (Peter Vermij)

Tunesische rechter verbiedt advocaten te staken

Dictator Ben Ali ziet Tunesisch deken Béchir Essid, die hij vorig decennium al enige jaren gevangen liet houden, als een geducht tegenstander die op alle mogelijke manieren moet worden bestreden. Ben Ali was zeer verbolgen toen Essid als deken werd gekozen en vooral ook toen hij begin 2002 opriep tot een advocatenstaking van één dag. Dit als protest tegen de aantasting van de onafhankelijkheid van advocatuur en rechterlijke macht. Zo’n 3900 van de Tunesische advocaten gaven gevolg aan die oproep, 91 deden dat niet.

Enkelen van die laatsten, aanhangers van Ben Ali, spanden een administra-

tierechtelijke procedure aan tegen de Raad van de Tunesische Orde en Deken Essid. Doel hiervan was de stakingsoproep nietig te doen verklaren. Dat is op 8 juli jl. gebeurd. De uitspraak wordt opgevat als een stakingsverbod. Zelfs advocaten die niet aan de staking deelnamen, wijzen deze beperking van hun vrijheid af.

De uitspraak is een nieuw teken dat van een onafhankelijke rechterlijke macht in Tunesië geen sprake is en dat de onafhankelijkheid van de advocatuur verder wordt aangetast.

(W. van Manen, advocaat te Amsterdam)

Sluitstuk Senaat

Natuurlijk: het politieke primaat ligt bij de Tweede Kamer. Maar na de hobbel van de behandeling door de Eerste Kamer moet de advocaat met het product aan de slag. Maandelijks reflecties op de *Chambre de réflexion*.

Op 3 juni heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel **Consumentenbeschermende regels inzake koop en bouw van woningen (23.095)** bij zitten en staan aangenomen. Vermoedelijk zal de wet op 1 september aanstaande in werking treden. De belangrijkste wijzigingen betreffen het vereiste van een schriftelijke overeenkomst en een verplichte bedenktijd van drie dagen voor de koper als sprake is van een consument/koper van een woning, alsmede de mogelijkheid van *Vormering* door de notaris van een koopovereenkomst in de openbare registers.

Hiermee is een einde gekomen aan de jarenlange discussie over verplichte notariële tussenkomst dan wel bedenktijd voor de consument/koper van een woning. Ondanks felle kritiek op het wetsvoorstel, zowel in de Tweede als Eerste Kamer – het wetsvoorstel zou de consument toch nog onvoldoende bescherming bieden – heeft minister Donner vastgehouden aan dit wetsvoorstel. Wel moet hij binnen zeven maanden een brief aan de Eerste Kamer zenden met daarin voorstellen die de koper van een huis nog beter kunnen beschermen.

In die brief zal het voorstel worden gedaan om voor aankoop van alle onroerende zaken in de toekomst een schriftelijke koopovereenkomst verplicht te stellen, ook zal daarin vermeld worden aan welke minimeisen een dergelijke overeenkomst zal moeten voldoen. Verder zal de bedenktijd mogelijk worden uitgebreid naar zeven dagen, met de mogelijkheid deze te laten vervallen als er sprake is van een notariële koopovereenkomst.

Op 17 juni werd zonder stemming aangenomen het wetsvoorstel **Wet internationale misdrijven (28.337)**. Daarnaast werden de **Technische wijzigingen Vreemdelingenwet 2000 en Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers (28.630)** zonder beraadslagingen en zonder stemming aangenomen.

Op 24 juni deed de vaste commissie voor Justitie een voorbereidend onderzoek naar de goedkeuring van de op 29 mei 2000 te Brussel totstandgekomen **Overeenkomst, door de Raad vastgesteld overeenkomstig art. 34 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de Lid-Staten van de Europese Unie (28.350 (R 1720))** alsmede twee aanverwante wetsvoorstellen.

Vlak voor het zomerreces, op dinsdag 1 juli, heeft de commissie Justitie de procedure bepaald van het **Rechtstreeks beroep (27.563)** en van het wetsvoorstel tot **Verhoging opbrengst van griffierechten (28.740)** dat op 24 juni door de Tweede Kamer werd aangenomen. Het voorbereidend onderzoek door de Eerste Kamer ten aanzien van deze wetsvoorstellen zal plaatsvinden op 9 september. Indien de Eerste Kamer ook akkoord gaat, betekent dit in één jaar tijd een verhoging van de griffierechten met bijna 22%, de indexering van 6,85% per 1 februari 2003 en de verhoging middels het wetsvoorstel van 15%. Het ziet er niet naar uit dat de Eerste Kamer bereid is deze verhoging een halt toe te roepen.

De Eerste Kamer gaat 3 september weer aan de slag. Vanaf dat moment zullen de verrichtingen weer nauwkeurig worden gevolgd.

Anne-Marika van Arkel

AGENDA

Alumnidag bij de rechtenfaculteit Vrije Universiteit

Is de basis voor uw carrière gelegd op de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit? Kom dan naar de alumnidag op:
donderdagmiddag 27 november 2003

Om 14.00 kunt u plaatsnemen in de collegebanken voor een lezing over de 'Socratische gespreksmethode voor juristen'; een gespreks- en argumentatiemethode die ook in uw beroepspraktijk van pas kan komen.

Deze succesvolle lezing uit het postacademische cursusaanbod van onze faculteit, zal speciaal voor onze alumni aantrekkelijk worden verpakt. Met het bijwonen van de lezing zijn punten te verdienen in het kader van de Permanente Opleiding van de Nederlandse Orde van Advocaten. De middag wordt afgesloten met een borrel, waarbij u oud-studiegenoten, docenten en hoogleraren kunt ontmoeten. Het programma en het aanmeldingsformulier ontvangt u eind september thuis. Zijn wij niet bekend

met uw huidige adres, geef deze dan voor 15 september door op www.vu.nl/alumnibestand. U wordt dan in ons adressenbestand opgenomen. Opgeven voor de dag kan pas met het aanmeldingsformulier dat tegelijk met de uitnodiging wordt verstuurd. Alvast meer weten? Bel met de voorlichter van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, mw. M. Wessels, (020) 444 6254.

Forum Internationale

De Stichting Forum Internationale organiseert op 24 september 2003 in samenwerking met Houthoff Buruma het seminar 'Recent changes in corporate law and corporate governance-issues in European countries in a national and European perspective'. Sprekers zijn J. Rickford (UK

Competition Commission), prof. K. van Hulle (Europese Commissie) en prof. K. Geens (KU Leuven). De bijeenkomst begint om 14.00 uur. Kosten: 50 euro, studenten 10 euro; aanmelden: forum.international@houthoff.com of 020 - 577 20 00 (A. Kuyper of M. Meijer).

ORDEMEDEDELINGEN

Prijsverhoging Beroepsopleiding

Met ingang van de komende najaarscyclus is sprake van een relatief forse prijsverhoging voor de Beroepsopleiding van € 3050 naar € 3515 (ca. 15%). Het bleek om verschillende redenen deze keer niet haalbaar de cursusprijsverhoging te beperken tot inflatiecorrectie.

De diverse kosten met betrekking tot de Beroepsopleiding zijn in 2003 meer gestegen dan verwacht. Dat geldt met name voor de kosten voor zaalhuur, overnachtingen en dergelijke. Voor een deel komt dat doordat de orde op een aantal plaatsen betere locaties huurt, omdat de oudere locaties veelal niet langer voldeden aan bepaalde kwaliteitseisen die gesteld moeten worden aan lesomgevingen. Maar de verhoging van de accommodatiekosten is vooral het gevolg van de excessieve prijsstijgingen in de horecasector, waarmee

de orde, als iedere andere gebruiker van horeca-voorzieningen, is geconfronteerd. De kosten voor accommodatie zijn als gevolg van de hier genoemde redenen gemiddeld gestegen met ca. 15%.

Daarnaast is de orde de afgelopen tijd, en met name in 2002 en de eerste helft van 2003 geconfronteerd met een scherpe daling van het aantal beëdigde stagiaires. De vaste kosten verbonden aan de Beroepsopleiding zijn echter niet gedaald. Bovendien heeft het ministerie van Justitie per 1 januari 2003 de gebruikelijke subsidie voor de Beroepsopleiding ingetrokken. Daarmee is een mogelijkheid weggevallen om tegenvallers zoals hierboven genoemd op te vangen zonder die in de cursusprijs door te berekenen.

Een en ander heeft ertoe geleid dat de orde de cur-

susprijs ingaande najaar 2003 moet verhogen, waarbij de nieuwe cursusprijs zelfs na verhoging nog niet volledig kostendekkend is. Bij de behandeling van de begroting voor 2004 zal de cursusprijs, mede in het licht van de kostenontwikkelingen en de weggevallen subsidie, worden herijkt.

De orde realiseert zich dat deze verhoging een aantal kantoren, en in sommige gevallen ook stagiaires, zwaar zal vallen. Men dient echter wel te bedenken dat de prijs van de Beroepsopleiding, vergeleken bij de prijzen van andere opleidingen, nog steeds laag is. De opleiding heeft ruim 50 dagdelen. Per dagdeel betaalt men dus ca. € 70 inclusief alle voorzieningen zoals overnachtingen. Voorts kunnen de kosten van de Beroepsopleiding Advocatuur vooralsnog fiscaal worden afgetrokken.

U BELDE OVER...

VRAAG Is zwangerschapsverlof een reden voor verlenging van de stageperiode?

ANTWOORD Zwangerschapsverlof op zich mag geen grond vormen voor verlenging van de stage, zo heeft de Commissie Gelijke Behandeling geoordeeld op 20 juli 1999 (JAR 1999,179). De Raad van Toezicht zal wel mogen toetsen of de stagiaire in de periode (drie jaar minus vier maanden zwangerschapsverlof) dat zij stage heeft gelopen toch voldoende ervaring in de advocatuur heeft opgedaan om een stageverklaring te kunnen krijgen. Blijkt uit die toetsing dat de stagiaire niet voldoende ervaring heeft opgedaan, dan kan dit wél grond vormen voor verlenging van de stage.

ORDEMEDELINGEN

Extra service

Elektronische nieuwsbrief via BalieNet

De Orde lanceerde enkele weken geleden een wekelijkse e-mail-nieuwsbrief met juridische actualiteiten op twaalf rechtsgebieden. Het juridische nieuws dat Recht.nl op BalieNet verzorgt is nu beschikbaar in de vorm van de *kosteloze* elektronische Nieuwsbrief, wekelijks op maandagmorgen. Al sinds 1 maart jl. biedt de Orde haar leden via BalieNet.nl een uitgebreide juridische nieuwsdienst aan. Wekelijks worden

zo circa 50 juridische nieuwsberichten gepubliceerd, verdeeld over twaalf rechtsgebieden. Daarvan geeft nu de Juridische Nieuwsbrief een persoonlijk samen te stellen selectie. U kunt zich aanmelden voor de Juridische Nieuwsbrief van de Orde door te surfen naar <http://www.recht.nl/baliezone>. Door daar de actiencode 150960 in te voeren, start u de registratieprocedure, dit vergt slechts drie minuten.

Indexering vergoedingen rechtsbijstand

Op grond van art. 3, lid en art. 27 van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000 wordt het basisbedrag voor de vergoeding van rechtsbijstandsverlening en de vergoeding voor administratieve lasten jaarlijks geïndexeerd. Het percentage voor 2003 is vastgesteld op 3,278. Het basisbedrag komt daarmee met terugwerkende kracht tot 1 juli op 82,34 euro (was 79,73 euro). Per dezelfde datum wordt vergoeding voor administratieve lasten verhoogd van 31,09 euro naar 32,11 euro.

De per 1 januari 2003 van kracht zijnde kwaliteitstoeslag is niet in het besluit van het ministerie van Justitie opgenomen. Die toeslag maakt deel uit van het convenant inzake de kwaliteitsborging tussen de Nederlandse Orde van Advocaten, de raden voor Rechtsbijstand en het ministerie van Justitie. Na indexering met genoemd percentage bedraagt de kwaliteitstoeslag 7,89 euro (was 7,64 euro). De genoemde verhogingen zijn slechts van toepassing op toevoegingen die na 20 juni 2003 zijn afgegeven.

Checklist WID

De orde heeft de checklist Wet Identificatie bij Dienstverlening (WID) opgesteld. Aan de hand van deze checklist kan de advocaat bepalen of hij te maken heeft met een vorm van dienstverlening die onder deze wet valt. Is dat het geval dan zal hij de

strikte identificatie-procedure moeten volgen die de WID voorschrijft. De checklist is te vinden op BalieNet (onder Dossier WID/MOT in het openingsscherm) of op te vragen bij helpdesk@advocatenorde.nl, telefoon 070 - 335 35 71/86.

Facturen reprorecht

De Stichting Reprorecht verstuurt sinds enkele weken facturen aan advocatenkantoren inzake het sinds 1 februari 2003 verschuldigde reprorecht. Worden er minder dan 50.000 fotokopieën (dus het *totaal*aantal kopieën en niet alleen reprorecht-plichtige kopieën) gemaakt, dan bestaat geen opgaveplicht en wordt direct een factuur verzonden. Indien er volgens de Stichting Reprorecht op uw kantoor meer dan 50.000 fotokopieën gemaakt worden, ontvangt u een specifieke berekening.

Elke branche, en dus ook de advocatuur, is in twee groepen verdeeld, te weten 1-49 werknemers en 50+ werknemers. De eerste groep betaalt over 10,3% van de gemaakte kopieën reprorecht, de tweede 11,1%. Deze classificatie is gebaseerd op onderzoek van Veldkamp/NIPO (www.reprorecht.nl/frames.html). De Nederlandse Orde van Advocaten beraadt zich nog over de mogelijkheid van het indienen van bezwaar.

Het staat u uiteraard ook vrij deze

mogelijkheid te overwegen. Indien u het niet eens bent met de factuur of berekening bestaat de mogelijkheid om binnen dertig dagen schriftelijk op te geven dat het totale kopieervolume afwijkt van de factuur of berekening op de specificatie. Volledigheidshalve wordt u er nog op gewezen dat er sprake kan zijn van dubbeltellingen, nu de stichtingen derdengelden en de praktijkvennootschappen naast het advocatenkantoor apart zullen worden aangeslagen door de Stichting. De Nederlandse Orde van Advocaten zal in overleg treden met de Stichting Reprorecht om te trachten tot nadere procedureafspraken te komen. Inmiddels heeft de Nederlandse Orde van Advocaten een brief geschreven naar de Stichting om op deze problematiek te wijzen en haar verzocht de stichtingen en praktijkvennootschappen uit haar verzendbestand te verwijderen dan wel de jaarcijfers op nihil te stellen. Van ontwikkelingen op beide punten wordt u op de hoogte gehouden.

Aanvullingen voor uw bibliotheek

Bij de zomeropruiming werd een voorraad aangetroffen van het jubileumboek *Wat de advocaat betaamt*, uitgegeven ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Nederlandse Orde van Advocaten alsmede een voorraad van de bundel *Toonbeeld*, uitgebracht ter gelegenheid van het afscheid van mr. J.L.R.A. (Toon) Huydecoper als algemeen deken van de Nederlandse Orde van Advocaten. Het jubileumboek laat acht advocaten aan het woord over hun werk, de balie en de Nederlandse Orde van Advocaten. Waarom zetten advocaten zich naast hun drukke praktijk nog

in voor de beroepsgroep? Waarom wordt iemand deken of lid van een adviescommissie? De afscheidsbundel bevat een bloemlezing van de openingscommentaren van mr. Huydecoper die hij gedurende de tweënhalf jaar van zijn dekenaat (1 december 1995 t/m 27 maart 1998) publiceerde in het Advocatenblad. Beide boekjes zijn gratis op te vragen bij de afdeling Rechtspraktijk/Communicatie van de Nederlandse Orde van Advocaten, tel.nr. 070 - 335 35 71/86 of per e-mail helpdesk@advocatenorde.nl. Zolang de voorraad strekt.

Kroniek insolventierecht 2002

INHOUD

DEEL I

Aandeelhoudersaansprakelijkheid
Actio Pauliana
Afkoelingsperiode
Beroep op en van rechter-commissaris
Bestuurdersaansprakelijkheid – Boek 2 BW
Bestuurdersaansprakelijkheid – onrechtmatige daad
Bodemvoorrecht
Boedelomvang
Curator
Faillietverklaring

DEEL II

Huur
Internationale aspecten
Lopende procedures
Misbruik faillissement
Onverschuldigde betaling
Processuele aspecten, inclusief renvooi- en verificatieprocedures
Separatisten (hypotheek en [stil] pandrecht)
Surseance van betaling
Uitdelingslijst
Vennootschapsrechtelijke aspecten
Verificatie van vorderingen
Verrekening
Wederkerige overeenkomsten
Wederzijdse zekerhedenregeling
Werknemers

Georg van Daal, Menno van Oostveen,
Jeroen Rommes en Ilan Spinath⁴

Het is een aantal jaren geleden dat er in dit blad een thematische kroniek van het insolventierecht verscheen; voor het laatst gebeurde dat in 1996. Hieronder volgt een dergelijke kroniek voor de in het jaar 2002 gepubliceerde jurisprudentie.¹ In deze kroniek wordt de schuldsanering van natuurlijke personen buiten beschouwing gelaten,² evenals invorderingszaken.³

AANDEELHOUDERSAANSPRAKELIJKHEID

Het arrest Sobi/Hurks II⁵ deed in vele opzichten stof opwaaien, niet in de laatste plaats vanwege de actieve waarschuwingsplicht die een enig aandeelhouder thans onder omstandigheden heeft gekregen. Een dergelijke aandeelhouder heeft, aldus de Hoge Raad, feitelijke macht via het ontslag van de bestuurders van de dochtervennootschap. Als de enig aandeelhouder dan ook nog de concernfinanciering bestiert, moet zij op straffe van aansprakelijkheid vanaf het moment dat zij weet – moet weten – dat de dochter geen of onvoldoende verhaal biedt voor haar schuldeisers, ofwel die schuldeis-

sers waarschuwen, ofwel surseance bewerkstelligen. In die lijn doorredenerend oordeelt het Hof 's-Hertogenbosch⁶ dat een intensief betrokken moedermaatschappij onrechtmatig handelt jegens de crediteuren van haar dochter, indien zij in de hand werkt of toestaat dat die dochter in geval van insolvabele bedrijfsbeëindiging schuldeisers binnen het concern bevoordeelt boven schuldeisers van daarbuiten, of in de hand werkt of toestaat dat die dochter dusdanig onverplichte rechtshandelingen met concernvennootschappen aangaat, dat daardoor ernstige benadeling van de belangen van andere schuldeisers is te verwachten.

ACHTERSTELLING

zie Verrekening.

ACTIO PAULIANA

Een curator riep met succes de actio pauliana in tegen betaling door de failliet van twee declaraties ten behoeve van een zustervenootschap, aangezien de betalingen binnen één jaar vóór faillissement hadden plaatsgevonden en bleek dat de failliet zich vóór aanvang van die termijn niet reeds had verplicht tot betaling van voornoemde declaraties. Het bewijsvermoeden van art. 43 Fw was dus van toepassing⁷. Ook in een geval dat bij de inbetalinggeving van een auto ter voldoening

van een schuld de waarde van de auto de hoogte van de schuld aanmerkelijk overtrof, was de actio pauliana succesvol. Hier was eveneens het bewijsvermoeden van art. 43 Fw van toepassing⁸. Een andere curator vernietigde met succes een overeenkomst waarin de (toekomstige) failliet haar kantoorinventaris aan een geldschietter verkocht en de koopprijs werd verrekend met een uitstaande lening. Tevens vorderde de curator in kort geding met succes afgifte van de zaken. Een belangenafweging bracht met zich dat de afgifte van de zaken ook in kort geding kon worden bevolen, ondanks dat die waarschijnlijk tot onomkeerbare gevolgen zou leiden. Bij dit oordeel werd ook betrokken de hoge mate van waarschijnlijkheid dat de transactie als paulianeus moest worden gekwalificeerd⁹. De Rechtbank Arnhem oordeelde over een curator die op grond van art. 42 jo. art. 43 lid 1 sub 5 onder a Fw ten behoeve van de boedel een verrekeningsovereenkomst vernietigde. Deze overeenkomst maakte het mogelijk dat de wederpartijen, tevens bestuurders van (toekomstige) failliet, hun verplichting tot volstorting van de aandelen konden verrekenen met vorderingen uit hoofde van managementvergoedingen op de (toekomstige) failliet. Er werd benadeling aangenomen omdat er meer geld in de boedel zou hebben gezeten – zeker na de verplichte volstorting van de aandelen – ten behoeve van de overige crediteuren als gedaagden zichzelf geen voorrang hadden verleend via de verrekeningsovereenkomst¹⁰.

Een geslaagd beroep op art. 42 Fw biedt niet altijd soelaas. Door opeenvolgende overdrachten, de laatste te goeder trouw, kon de curator ondanks het met succes vernietigen van de eerste overdracht op grond van art. 42 Fw, geen aanspraak meer maken op teruggave van een onroerende zaak¹¹. Vervolgens stelde de curator echter mede op grond van het vernietigen van de eerste overdracht de bestuurders, die bij elke overdracht waren betrokken, succesvol aansprakelijk op grond van art. 6:162 BW. Soms prefereert de curator zonder meer een actie uit onrechtmatige daad boven de actio pauliana. Uit een uitspraak van het Hof 's-Gravenhage¹² blijkt dat het de curator vrij staat te ageren uit onrechtmatige daad, ook wanneer is voldaan

aan de vereisten van art. 42 Fw. Dit is geen misbruik van recht, aangezien de curator een ruime beleidsvrijheid heeft.

Uit een uitspraak van de Rechtbank 's-Gravenhage komt naar voren dat wanneer niet blijkt dat er sprake is van pluraliteit van schuldeisers, er ook geen sprake kan zijn van (wetenschap van benadeling) van schuldeisers als bedoeld in art. 42 Fw¹³.

In vervolg op het arrest Van Dooren q.q./ABN-AMRO Bank oordeelde het hof¹⁴ na terugverwijzing dat de bestreden overeenkomst tot het verschaffen van hypotheekrechten onverplicht tot stand was gekomen, nu deze niet zag op de reeds bestaande kredietfaciliteit. Of ook sprake was van benadeling hangt af van de hypothetische situatie waarin de overige faillissementscrediteuren zouden hebben verkeerd zonder deze zekerheidstelling, die dan moet worden vergeleken met de situatie waarin zij feitelijk hadden verkeerd als die handeling onaangetast was gebleven.

Ten slotte oordeelde de Rechtbank Arnhem rond de vernietiging van een verplichte rechtshandeling ex art. 47 Fw dat in beginsel de bewijslast met betrekking tot samenspanning in de zin van dat artikel op de curator rust. De omstandigheden van het geval zijn bepalend of de vereiste samenspanning van art. 47 Fw aanwezig is. Nu de volledige zeggenschap over beide vennootschappen, waartussen de samenspanning zou hebben plaatsgevonden, in handen was van één en dezelfde persoon levert dat een voor tegenbewijs vatbaar vermoeden op dat er sprake is geweest van overleg in de zin van art. 47 Fw¹⁵.

AFKOELINGSPERIODE

Een bewindvoerder in een surseance verzocht om verlenging van de afkoelingsperiode. Zijn verlengingsverzoek kwam echter pas ter griffie binnen ná het verstrijken van de eerste afkoelingsperiode. Daarom werd hij niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek. Zijn beroep op artikel 1 Algemene Termijnenwet werd terzijde geschoven, nu de eerste afkoelingsperiode niet een in de wet gestelde termijn is.¹⁶

BEROEP OP EN VAN RECHTER-COMMISSARIS (ARTT. 67 EN 69 Fw)

Er werd maar weinig gepubliceerd over (geweigerde) beschikkingen van de rechter-commissaris. Of dat de conclusie kan dragen dat er maar weinig wordt geageerd tegen dergelijke beschikkingen is maar de vraag. Een – mislukte – poging deden twee bestuurders tegen wie de curator een procedure op grond van bestuurdersaansprakelijkheid wenste te voeren, waarvoor hij toestemming van de r-c vroeg en kreeg. De rechtbank oordeelde in beroep dat de bestuurders weliswaar als belanghebbenden konden worden aangemerkt, doch dat nu de r-c goede gronden had om de toestemming te geven – er was voldoende actief en er was een redelijke kans op succes – er geen reden was de beschikking te vernietigen.¹⁷ Een andere – eveneens mislukte – poging deed de failliet, die de r-c verzocht om een groot gedeelte van zijn letselschadeuitkering buiten de boedel te houden.¹⁸ Zie voor het uiteindelijke besluit van de Hoge Raad hierna onder Boedelomvang.

BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID – BOEK 2 BW (ARTIKELN 2:9 EN 2:138/248 BW)

In de relevante periode werden twee belangrijke arresten gepubliceerd over respectievelijk artikel 2:9 BW en artikel 2:248 BW. Verder werd er een aantal uitspraken van lagere rechters gepubliceerd, die interessant zijn vanwege al dan niet juiste invulling op technisch detail-niveau.

In zijn arrest van 29 november 2002¹⁹ bepaalde de Hoge Raad in lijn met eerdere jurisprudentie dat een bestuurder op de voet van artikel 2:9 BW vanwege onbehoorlijke taakvervulling slechts aansprakelijk is, indien hem daarvoor een ernstig verwijt treft. Zo'n ernstig verwijt treft in principe de bestuurder die een statutaire bepaling schendt die de rechtspersoon beoogt te beschermen, waardoor derhalve in beginsel van aansprakelijkheid sprake is. Als een bestuurder in zo'n geval echter expliciete weren naar voren brengt om te betogen dat in de specifieke omstandigheden van het

geval de schending van de statuten geen ernstig verwijt oplevert, mag de feitenrechter daaraan niet voorbijgaan²⁰.

Bij arrest van 23 november 2001²¹ herhaalt de Hoge Raad de regel²² dat de curator geen derde is die zich kan beroepen op de beschermingsbepalingen van de Handelsregisterwet in geval van onjuiste registratie van bestuurders in het Handelsregister. Zijn de onterecht ingeschrevenen formeel niet bestuurders maar wel feitelijk leidinggevers, dan staat de curator lid 7 van artikel 2:138/148 BW ten dienste, dat feitelijke leidinggevers gelijk stelt aan formele bestuurders van een kapitaalvennootschap. Op dergelijke feitelijke leidinggevers rusten net als op de formele bestuurders de verplichtingen tot deponeering van de jaarstukken en tot het bijhouden van een deugdelijke administratie, op straffe van aansprakelijkheid zonder meer voor het faillissementsdeficit. Tegen een en ander staat nog wel tegenbewijs open, ook voor de feitelijke leidinggevers, dat andere feiten of omstandigheden in overwegende mate het faillissement hebben veroorzaakt. Belangrijk aan dit arrest is dat de Hoge Raad hier expliciet bepaalt dat voor dat tegenbewijs een voldoende aannemelijk maken volstaat.

Bij vonnis van 5 december 2001 bepaalde de Rechtbank Amsterdam²³ dat buitenlandse bestuurders in geval van aansprakelijkheid ex artikel 2:248 lid 2 BW geen beroep toekomt op matiging, op grond van het feit dat zij zich niet bewust waren van de in voormeld artikellid op straffe van aansprakelijkheid gestelde publicatieplicht. De evenzeer op straffe van aansprakelijkheid voor het faillissementsdeficit bij te houden deugdelijke administratie hoeven dergelijke buitenlandse bestuurders echter niet per definitie in Nederland te voeren. Eveneens op 5 december 2001 wees de Rechtbank Utrecht vonnis²⁴ over de aansprakelijkheid van het bestuur van een vennootschapsbelastingplichtige stichting. Een dergelijk bestuur wordt bij een niet-deugdelijke administratie net als het bestuur van een kapitaalvennootschap getroffen door aansprakelijkheid op grond van de artikelen 2:300a juncto 2:248 lid 2 BW. Juist als vanwege de ondeugdelijke

administratie subsidie voor de betreffende stichting is uitgebleven, wat vervolgens in het faillissement heeft geresulteerd, staat vast dat de ondeugdelijke administratie een belangrijke oorzaak is geweest van het faillissement. Laatste gemelde rechtbank ging bij vonnis van 9 januari 2002 tegen de wet in²⁵. Hij baseerde namelijk de veroordeling op grond van artikel 2:248 lid 2 BW van het bestuur op de stelling dat de publicatieplicht door faillissement niet vervalt, dat ook ná faillissement gedeponereerd had kunnen worden en dat dat niet was gebeurd. Het betrof hier een boekjaar waar de publicatietermijn vóór faillissement met slechts één dag was verstreken, en een boekjaar waar vóór faillissement nog lang niet had hoeven te worden

gedeponereerd. Tussen het einde van dat laatste boekjaar en het faillissement zaten namelijk slechts 32 dagen. De veroordeling is dus in strijd met lid 6 van artikel 2:248 BW, dat een dergelijke aansprakelijkheid alleen vestigt voor onbehoorlijke taakvervulling voortvloeiende uit het faillissement, mits (lid 2) dat geen onbelangrijk verzuim is. Eén dag overschrijding is volgens vaste jurisprudentie een onbelangrijk verzuim. In zijn uitspraak van 30 januari 2002²⁶ had dezelfde rechtbank het weer wel bij het rechte eind door de schadestaatprocedure ter vaststelling van de omvang van de aansprakelijkheid van het bestuur aan te houden, omdat zowel het bestuur als de curator er aan was voorbijge-

gaan dat de vaststelling van de vorderingen in faillissement plaatsvindt via de verificatievergadering, die op dat moment nog moest plaatsvinden. Pas als die vergadering zou zijn gehouden en als de lijst van erkende vorderingen definitief zou zijn geworden, zou namelijk een juist beeld van de omvang van de aansprakelijkheid van het bestuur kunnen worden geschetst. Dat het bestuur niet voldoende heeft aan ruggensteun door de aandeelhoudersvergadering blijkt uit een arrest van het Gerechtshof Arnhem van 19 februari 2002²⁷. Ook al heeft namelijk volgens dat hof de vergadering van aandeelhouders een rechtsgeldig dividendbesluit genomen, dan nog kan het bestuur onder omstandigheden zijn taak in de zin van arti-

kel 2:248 BW kennelijk onbehoorlijk vervullen door dat dividendbesluit uit te voeren, bijvoorbeeld als daardoor de solvabiliteit van de vennootschap ernstig in het gedrang komt. Uit Rechtbank Utrecht 31 juli 2002²⁸ kunnen wij ten

slotte opmaken dat een ernstige ziekte van een bestuurder geen disculpatiegrond is die van aansprakelijkheid onder artikel 2:248 BW bevrijdt. Een dergelijke ziekte kan wel een reden zijn de aansprakelijkheid te matigen.

BESTUURDERSAANSPRAKELIJKHEID – ONRECHTMATIGE DAAD

In 2002 zijn er maar liefst zes arresten van de Hoge Raad gepubliceerd over het leerstuk van de bestuurdersaansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad, reden waarom de bespreking hierna langer uitvalt dan men van een kroniek zou verwachten. Naast die zes hierna te bespreken arresten volgen kort nog vier uitspraken van lagere rechters met interessante invullingen van in eerdere jurisprudentie ontwikkelde deelaspecten van dit leerstuk.

In zijn juridische strijd tegen de Ontvanger werd de heer Boogaardt door de Hoge Raad tegengeworpen²⁹ dat hij zich ter afwering van aansprakelijkheid uit hoofde van onrechtmatige daad niet achter het concern-

belang en concerninstructies kon verschuilen. Of een bepaald bestuurshandelen onrechtmatig is moet namelijk vanuit het perspectief van de afzonderlijke concernvennootschap zelf worden beoordeeld. Concernbelang kan daarbij een rol spelen, maar nooit in doorslaggevende zin. Is het oordeel dat er van onrechtmatigheid sprake is, dan geldt voor alle gevallen dat een onrechtmatig benadeelde crediteur zelfstandig tegen de bestuurder mag optreden in rechte, onafhankelijk van wat de curator doet. Tot datzelfde oordeel kwam de Hoge Raad in zijn arrest van 21 december 2001³⁰. Nu een onrechtmatige-daadsactie van de curator namens de verzamelde crediteuren de failliet vóór faillissement niet toekwam, kan immers door een parallel optreden van individuele crediteuren tegen dezelfde bestuurder van een verstoring van de paritas creditorum geen sprake zijn. In gelijke zin oordeelde de Hoge Raad in het hiervoor onder het kopje Aandeelhoudersaansprakelijkheid al genoemde arrest Sobi/Hurks II³¹.

In het hiervoor als laatste genoemde arrest³² bepaalde de Hoge Raad dat ook de bestuurder van de moedermaatschappij van een failiete dochtervennootschap, zonder dat ofwel de moedermaatschappij ofwel de bestuurder van de moedermaatschappij bestuurder is geweest van die dochtervennootschap, aansprakelijk kan zijn jegens de schuldeisers van die dochtervennootschap. Dat is zo indien deze bestuurder, bij een hoge mate van inmenging in het beleid en met kennis van de financiële problemen, roekeloos te werk gaat. Dat is bijvoorbeeld het geval indien hij bewerkstelligt dat de dochter activiteiten voortzet ondanks de slechte financiële situatie, als van die voortzetting slechts de banken en dus de rest van de groep als borg jegens de banken beter worden.

In een arrest dat in dit blad al het nodige stof deed opwaaien³³ werd met uiteindelijk succes een Nederlandse bestuurder van een Belgische Bvba aansprakelijk gehouden voor de schade die de vervoerder van een verdwenen partij trainingspakken had geleden, doordat deze een vervoersfout had gemaakt

en daarvoor met succes in regres was aangesproken door de verzekeraar van de leverancier van de bewuste verdwenen trainingspakken aan de Bvba. Hof en Hoge Raad oordeelden dat de bestuurder in maar liefst 1992 had moeten voorzien dat door zijn weigering toen de trainingspakken terug te geven, vanwege het faillissement in 1996 van de Bvba, onwaarschijnlijk was dat de prijs voor de foutief afgeleverde trainingspakken zou worden voldaan, wat mede jegens vormalige vervoerder onrechtmatig zou zijn geweest. De bestuurder in casu had ongetwijfeld boter op zijn hoofd, doch die had er ook op andere wijze van kunnen worden afgeveerd. Dit arrest vergt te grote telepathische gaven van de bestuurder, die niet alleen wordt geacht vier jaren vooruit te kunnen zien, maar die ook nog eens de belangen in de gaten moet houden van partijen met wie hij of de handelende rechtspersoon geen overeenkomst heeft gehad en die zij ook niet kenden of konden kennen.

Op 8 februari 2002 wees de Hoge Raad een arrest in een casus waarin men zou verwachten, bijvoorbeeld gegeven de strenge positie ingenomen in het hiervoor besproken arrest Steins/Textile, dat de bestuurder bikkelhard aansprakelijk zou worden gehouden³⁴. In tegenstelling tot die verwachting laat dit arrest een tegengeluid horen. Een bestuurder namelijk die in een inactieve en verder

lege vennootschap een uitvoerbaar bij voorraad verklaard vonnis in eerste instantie laat executeren, en die het nettoresultaat daarvan op zijn privé-rekening laat uitbetalen, is níét per definitie aansprakelijk als het vonnis in appèl wordt vernietigd en de vennootschap die eerder het vernietigde vonnis executeerde geen verhaal meer biedt voor terugbetaling. Daar is volgens de Hoge Raad in deze casus meer voor nodig, in de eerste plaats dat de betreffende bestuurder persoonlijk kan worden verweten dat de vennootschap geen verhaal meer biedt voor het onverschuldigd betaalde, ook al heeft de bestuurder zichzelf vóór de andere crediteuren laten betalen. In de tweede plaats had de bestuurder, om hem met succes aansprakelijk te kunnen houden, redelijkerwijs rekening moeten houden met de vernietiging van het geëxecuteerde vonnis. Ten derde had hij dan moeten weten dat de vennootschap niet meer zou kunnen nakomen. Ten slotte moeten bijkomende omstandigheden de doorbetaling aan de bestuurder van het onverschuldigd aan de vennootschap uitbetaalde onrechtmatig maken. Een arrest, kortom, dat men na het arrest Steins/Textile niet zou verwachten. Het vermoeden dringt zich op dat de Hoge Raad in dit arrest Beverwijk/Maarskens Bouwbedrijf heeft moeten roeien met de riemen van slecht procederen in feitelijke instanties.

het verdient absoluut
aanbeveling om als evidente
bestuurder een slechte fiscalist
tot je beschikking te hebben...

maar dan ook
echt slecht...

In het laatste arrest van de Hoge Raad in deze reeks³⁵ bevestigt de Hoge Raad de lijn die is begonnen met het arrest Salas/Van Dullemen³⁶ dat een bestuurder van een vennootschap aansprakelijk kan zijn voor de schade die een derde oploopt doordat die bestuurder bewerkstelligt of toelaat dat de rechtspersoon een overeenkomst niet nakomt. In dit arrest uit 2002 bevestigt de Hoge Raad verder de reeds eerder door hem neergelegde nuancering op deze regel³⁷ dat een en ander wel voldoende ernstig verwijtbaar moet zijn om de bestuurder persoonlijk aansprakelijk te kunnen houden.

Een al wat oude uitspraak van de Rechtbank Utrecht van 18 oktober 2000³⁸ leert ons dat het feit dat een vennootschap in betalingsonmacht verkeert, niet uitsluit dat er bij de bestuurder sprake was van onrechtmatige betalingsonwil in de zin van het arrest Van Waning/Van der Vliet³⁹. Dat neemt volgens de Rechtbank Amsterdam in zijn uitspraak van 5 september 2001⁴⁰ niet weg dat een bestuurder vrij is om over te gaan tot bedrijfsbeëindiging. Een bestuurder kan niet tegen zijn wil worden gehouden de onderneming van de rechtspersoon voort te zetten omdat dit in het belang van de schuldeisers zou zijn, indien de rechtspersoon een negatief eigen vermogen kent. Ook de Rechtbank Dordrecht wees bij vonnis van 6 maart 2002⁴¹ vorderingen op basis van onrechtmatige daad tegen een bestuurder af. De bestuurder was evident fiscaal niet onderlegd, terwijl hij net zo evident onrechtmatig had gehandeld ten aanzien van de fiscus. Daarbij was hij echter geheel afgestaan op het advies van zijn fiscalist, die wist of moest weten dat een en ander fiscaal niet in de haak was. Volgens de Rechtbank kan het verwijt dat de fiscalist treft echter niet naar de bestuurder worden doorgeleid. In een ander geval ving een crediteur van een rechtspersoon evenzeer bot⁴². Een schuldeiseres van een rechtspersoon had uit eigenbelang de leveranties aan die rechtspersoon voortgezet, ondanks dat zij wist dat die in een slechte financiële positie verkeerde. In dat geval kon de crediteur de bestuurder niet verwijten dat hij de rechtspersoon verbintenissen had laten aangaan, terwijl hij wist dat deze niet

zouden worden nagekomen en dat de rechtspersoon ook overigens geen verhaal meer zou bieden.

BODEMVOORRECHT

(zie ook Separatisten)

Met zijn arrest van 12 juli 2002 houdt de Hoge Raad⁴³ vast aan de eerder ingeslagen weg inzake de vaststelling van het vrije actief en de omslag van de algemene faillissementskosten. Het vrije actief dient te worden vastgesteld ná de omslag van de algemene boedelkosten. Dat betekent dat in het onderhavige geval de Ontvanger zich, indien het vrije actief niet volstaat voor de voldoening van zijn vorderingen, ten laste van de bezitloos pandhouder van bodemzaken kan verhalen op de netto-opbrengst van die (inmiddels uitgewonnen) zaken. Omdat de Ontvanger – anders dan de pandhouder – moet delen in de omslag van algemene faillissementskosten levert de vaststelling van de hoogte van de boedelkosten een betrekkelijk ingewikkelde berekening met één onbekende op. De Hoge Raad stelt daarover dat, ook al moet worden aangenomen dat de berekening van met name de omslag van de algemene faillissementskosten enige rekenkundige vaardigheid vereist, niet kan worden gezegd dat deze berekening onuitvoerbaar of onaanvaardbaar ingewikkeld is. Zie voor een voorbeeld van de berekeningswijze Faber in NdBW.⁴⁴

Over de vraag welke zaken wel en welke niet tot die bodemzaken behoren stredden ING Bank en de Ontvanger bij de Rechtbank Alkmaar⁴⁵. Inzet was een bowlingbaan met toebehoren in de kelder van een pand, waarop door ING Bank ten laste van de failliet een recht van hypotheek was gevestigd. Het geschil spitte zich toe op de vraag of de bowlingbaan en toebehoren door natrekking tot de onroerende zaak waren gaan behoren, of dat het bodemzaken betrof, waarvan de opbrengst aan de Ontvanger zou toekomen. De rechtbank oordeelde dat sprake was van natrekking, zodat de zaken niet als bodemzaken kunnen worden aangemerkt.

BOEDELOMVANG

De gemoederen omtrent wat er in de boedel valt werden in de in 2002 gepubliceerde jurisprudentie vooral beziggehouden met betalingen op kwaliteitsrekeningen en andere rekeningen. In zijn arrest van 12 januari 2001⁴⁶ bepaalde de Hoge Raad dat zowel bij de algemene notariële kwaliteitsrekening in de zin van artikel 25 Wet op Notarisambt, als bij een bijzondere notariële kwaliteitsrekening de rechthebbenden als deelgenoten gelden in een enkelvoudige gemeenschap, met een voorwaardelijk recht op (deel)uitkering. Bij faillissement van een rechthebbende valt dat voorwaardelijk recht in de boedel. In een ander geval⁴⁷ hield een failliete factuurdienst onder eigen naam met de toevoeging van de naam van haar klant een bankrekening aan, en inde daarop uitsluitend facturen van afnemers van die klant. Het hof concludeerde dat, behoudens voldoende zwaarwegende feiten en omstandigheden die het tegendeel schragen, rekeningsaldi toekomen aan de rekeninghouder. In dit geval bekleedde de factor geen vertrouwenspositie tussen haar klant en diens afnemers, zoals bijvoorbeeld een notaris, én zij mocht haar vorderingen op de klant met het incassosaldo verrekenen. Daardoor was van een kwaliteitsrekening met een buiten de boedel vallend saldo dus geen sprake. Tot diezelfde uitkomst komt de Rechtbank Rotterdam in een vonnis van 20 december

2001⁴⁸. De debiteuren van een failliete vennootschap hadden betaald op de rekening die op naam stond van de bestuurder, voor welke betalingen de vennootschap hen steeds had gekwet. Het betrof een geval waarin na het doorzakken van de eenmanszaak naar een vennootschap de tenaamstelling van de rekening niet was gewijzigd, en de vennootschap waarschijnlijk wel een andere eigen rekening had gekregen. Ná faillissement debiteerde de bank de betreffende ten name van de bestuurder staande rekening. De curator sprak de bank tevergeefs aan tot terugbetaling. De bank had slechts rekening te houden met de rechten van degene op wiens naam de rekening stond, en dat was niet de failliet. Een geheel ander geval betrof het arrest van de Hoge Raad van 22 november 2002⁴⁹. Het ging in dit andere geval om een aanspraak op smartengeld. Een dergelijke aanspraak is hoogst persoonlijk en niet vatbaar door beslag, executie of faillissement. Zodra deze aanspraak echter is geconcretiseerd in een vordering tot of overeenkomst omtrent vergoeding van immateriële schade, valt deze vordering in de boedel, indien de gelaedeerde failliet is. In gelijke zin bepaalde al eerder de Rechtbank Maastricht in zijn vonnis van 19 maart 2002⁵⁰, onder verwijzing naar de parlementaire geschiedenis bij artikel 6:106 BW, waarin uitdrukkelijk is overwogen dat zodra een dergelijke vordering bestaat, deze vatbaar is voor (faillissements)beslag.

CURATOR

Een curator stelde als voorwaarde dat een opdrachtgever eerst de reeds door de failliet gefactureerde termijnen moest voldoen, alvorens de opdrachtgever een overeenkomst zou mogen aangaan met het bedrijf waarmee de curator een overeenkomst had gesloten dat zij de werkzaamheden voor de failliet zou afmaken. De curator maakte met het stellen van een dergelijke voorwaarde geen misbruik van zijn positie⁵¹.

Een curator had in het kader van een doorstart hardware ter beschikking gesteld ten behoeve van meeverhuizende medewerkers in het kader van een reeds gesloten overeenkomst met betrekking tot overdracht van

goodwill en mogelijk een aantal personeelsleden. Er kwam echter geen overeenstemming tot stand over de koopprijs van de hardware. In dergelijke gevallen waarin een derde boedelbestanddelen onder zich heeft die snel in waarde dalen, in casu hardware, stond het de curator vrij ervoor te kiezen in kort geding afgifte van de hardware te vorderen⁵².

FAILLIETVERKLARING

Om tot een faillietverklaring te kunnen overgaan moet de schuldenaar in de toestand verkeren dat hij heeft opgehouden te betalen. Hiervoor moet een pluraliteit van schuldeisers bestaan. Zelfs als deze bestaat, dan nog moet de rechter vaststellen of de schuldenaar daadwerkelijk in een toestand verkeert dat hij opgehouden heeft te betalen. Als het hof niet heeft uitgewerkt op welke gronden hij dit laatste heeft vastgesteld, heeft hij zijn arrest niet naar de eis der wet met redenen omkleed. Derhalve zal na verwijzing opnieuw moeten worden bepaald of het verzoek tot faillietverklaring moet worden toegewezen⁵³.

Wanneer een vordering niet wordt betaald en de schuldenaar aangeeft deze ook niet te willen betalen, hoeft dit niet automatisch te leiden tot een faillietverklaring. In een uitspraak van het Hof 's-Gravenhage⁵⁴ werd het verzoek tot faillietverklaring alsnog afgewezen omdat enerzijds niet aannemelijk was gemaakt dat de schuldenaar de vordering niet kon betalen, alsmede dat het vooruitzicht op betaling ontbrak en anderzijds de schuldenaar aannemelijk had gemaakt dat eventuele steunvorderingen regelmatig werden of zouden worden afgelost. ●

NOTEN

- 1 Zoals gepubliceerd in Rechtspraak van de Week (RvdW), Nederlandse Jurisprudentie (NJ), Jurisprudentie Ondernemingsrecht (JOR) en Kort Geding (KG), alsmede in de rubriek Ongepubliceerde Jurisprudentie in de in het Tijdschrift voor Insolventierecht opgenomen Insolad Nieuwsbrief (*Nieuwsbrief TvI*). Voorzover uitspraken zowel in RvdW en NJ zijn verschenen, is alleen de NJ-vindplaats vermeld. Voorzover uitspraken zowel in JOR als enig ander tijdschrift zijn opgenomen, is er naar gestreefd steeds beide vindplaatsen te vermelden. Voor de gepubliceerde rechtsgeleerde literatuur op dit gebied verwijzen wij naar de overzichten die daarvan regelmatig verschijnen in het TvI.
- 2 Zie hiervoor de jurisprudentie-overzichten die tweemaandelijks verschijnen in het tijdschrift *SchuldSanering*. Deze worden onder trefwoord gerubriceerd, wat sinds het verschijnen van dit tijdschrift eenmaal tot een trefwoordenregister heeft geleid, en wel in *SchuldSanering* 2001/4, p. 22 e.v., over de periode 1999 tot en met september 2001. Zie hiervoor verder ook de website www.rvr.org
- 3 Zie voor bestuurdersaansprakelijkheid uit hoofde van de Tweede Misbruikwet het recente proefschrift van J.A. Booij, *Aansprakelijkheid van bestuurders voor belastingschulden*, Kluwer, Deventer 2003, waarvan de handeseditie is uitgebracht als nummer 104 in Kluwers serie Fiscale Monografieën.
- 4 De eerste drie auteurs zijn als advocaten werkzaam bij AKD Prinsen Van Wijmen te Utrecht, de vierde auteur is advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek te Amsterdam.
- 5 HR 21 december 2001, RvdW 2002, 6 en JOR 2002, 38.
- 6 Hof 's-Hertogenbosch 22 augustus 2002, JOR 2002, 209.
- 7 Rechtbank Amsterdam 17 juli 2002, *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 73.
- 8 Rechtbank Groningen 21 juni 2002, KG 2002, 184.
- 9 Rechtbank Haarlem, 4 januari 2002, JOR 2002, 89.
- 10 Rechtbank Arnhem 7 maart 2002, JOR 2002, 158.
- 11 Rechtbank 's-Gravenhage 17 oktober 2001, JOR 2002, 144.
- 12 Hof 's-Hertogenbosch 22 augustus 2002, JOR 2002, 209.
- 13 Rechtbank 's-Gravenhage 30 januari 2002, JOR 2002, 120.
- 14 Hof Arnhem 23 juli 2002, *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 73.
- 15 Rechtbank Arnhem 21 februari 2002, JOR 2002, 169.
- 16 Rechtbank Amsterdam 30 januari 2002, *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 25.
- 17 Rechtbank Arnhem 9 januari 2002, JOR 2002, 40.
- 18 HR 22 november 2002, RvdW 2002, 187.
- 19 RvdW 2002, 195 (Schwandt/Berghuizer Papierfabriek).
- 20 Zie in dit verband verder Georg van Daal, 'De ernst van de verwijten aan de statutair bestuurder', *Advocatenblad* 2003-4.
- 21 NJ 2002, 95; JOR 2002, 4 (Mefigro/Wind q.q.).
- 22 Zoals bijvoorbeeld eerder vastgelegd in HR 28 juni 1996, NJ 1997, 58.
- 23 JOR 2002, 53.
- 24 JOR 2002, 52.
- 25 JOR 2002, 54.
- 26 *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 25.
- 27 JOR 2002, 56.
- 28 JOR 2002, 161.
- 29 HR 26 oktober 2001, NJ 2002, 94 en JOR 2002, 2.
- 30 RvdW 2002, 7 en JOR 2002, 37 (Jachtwerf Neptunus).
- 31 RvdW 2002, 6 en JOR 2002, 38.
- 32 Zie voorgaande voetnoot.
- 33 HR 18 januari 2002, NJ 2002, 96 en JOR 2002, 59 (Steins/Textile). Zie hierover Georg van Daal, Bestuurdersaansprakelijkheid: Steeds wijdere kringen in de vijver, *Advocatenblad* 2002-6, p. 254 e.v. en de reactie hierop van F. Kemp, *Advocatenblad* 2002-8, p. 353, met naschrift van Van Daal.
- 34 NJ 2002, 196 en JOR 2002, 62 (Beverwijk/Maarskens Bouwbedrijf).
- 35 HR 12 juli 2002, JOR 2002, 160 (Enzing/IDM).
- 36 HR 31 januari 1958, NJ 1958, 251.
- 37 Zie het arrest HR 18 februari 2000, JOR 2000, 56.
- 38 JOR 2002, 47.
- 39 HR 3 april 1992, NJ 1992, 411.
- 40 JOR 2002, 49.
- 41 NJ 2002, 321.
- 42 Rechtbank Rotterdam 21 maart 2002, JOR 2002, 99.
- 43 HR 12 juli 2002, NJ 2002, 437 en JOR 2002, 179.
- 44 N.E.D. Faber, 'Bodemvoorrecht versus stil pandrecht, Enkele formules voor de afwikkeling van de failliete boedel', in: *NBBW* 1999, p. 119-123.
- 45 Rb. Alkmaar 16 mei 2002, *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 52.
- 46 NJ 2002, 371.
- 47 Gerechtshof Amsterdam 3 mei 2001, JOR 2002, 84.
- 48 JOR 2002, 87.
- 49 RvdW 2002, 187 (Leonardus/Linssen q.q.).
- 50 *Nieuwsbrief TvI* 2002, p. 43.
- 51 Rechtbank Amsterdam 19 juni 2001, JOR 2002, 149.
- 52 Hof 's-Gravenhage 17 mei 2002, JOR 2002, 123.
- 53 HR 18 januari 2002, NJ 2002, 146, JOR 2002, 77.
- 54 Hof 's-Gravenhage 6 november 2001, JOR 2002, 73.

(advertentie)

Advertentieacquisiteur is verhuisd

Met ingang van 1 juli 2003 is het nieuwe adres van Brouwer's Direct Marketing bv:

Steekterweg 80G
2407 BH Alpen aan den Rijn
Tel.: 0172-23 44 60
Fax: 0172-23 30 17
E-mail: bdmbv@euronet.nl

De feiten onder uw pleidooi.

Onafhankelijk accountantsonderzoek naar feiten en omstandigheden? Bel Peter Schimmel van Ernst & Young Integrity Services & Investigations op (070) 441 21 20 of mail naar peter.schimmel@nl.ey.com

 ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Praktische gevolgen van de invoering

R. van der Hoeven en M.J.C. Visser
advocaten en onderzoekers*

De 1 juni jl. in werking getreden (aangepaste) WID en MOT zijn onzorgvuldig en onduidelijk in elkaar gezet. Er wordt weinig rekening gehouden met de manier waarop de advocaat communiceert met de cliënt en evenmin met de gevolgen voor de vertrouwelijkheid tussen beide partijen. Dit is de conclusie uit de analyse die Marjolein Visser en Rob van der Hoeven maakten van problemen die de advocatenpraktijk door de nieuwe wetgeving ondervindt.

De op 1 juni 2003 in werking getreden wijzigingen van de Wet Identificatie bij Dienstverlening ('WID') en de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties ('Wet MOT') hebben ingrijpende gevolgen voor de advocaat met (deels) een adviespraktijk.¹ In een aantal gevallen dient hij de cliënt op de in de WID voorgeschreven wijze te identificeren en soms moet hij zelfs (voorgenomen) transacties van zijn cliënt melden bij het Meldpunt ongebruikelijke transacties ('het meldpunt'). Deze verplichtingen hebben niet alleen administratieve gevolgen, bij het niet-voldoen aan deze plichten kan de advocaat en/of zijn kantoor hiervoor civielrechtelijk, tuchtrechtelijk en zelfs strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. De regelgeving is op een aantal punten onduidelijk, en op andere punten nagenoeg onuitvoerbaar. De wetgever gaat op een aantal punten veel verder dan de aan de wetgeving ten grondslag liggende Europese Richtlijn² vereist én hij lijkt nauwelijks oog te hebben gehad voor de praktijk.³

WELKE CLIËNT?

De advocaat moet in beginsel de cliënt identificeren waarvoor hij als 'dienst' verleent⁴:

f. het geven van advies dan wel het verlenen van bijstand (...) bij:

- 1° het aan- of verkopen van onroerende zaken;
- 2° het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;
- 3° het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2 lid 1, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen;

4° het aan- of verkopen dan wel overnemen van ondernemingen;

5° werkzaamheden op fiscaal gebied als omschreven in onderdeel h, sub 1' (te weten: 'het verstrekken van belastingadvies, alsmede het verzorgen van belastingaangiften en daarmee verband houdende werkzaamheden');

'g. het optreden (...) in naam en voor rekening van een cliënt bij enigerlei financiële of onroerendezaaktransactie.'

Van identificatie en melding zijn vrijgesteld⁵: 'werkzaamheden van een advocaat (...) betreffende de bepaling van de rechtspositie van een cliënt, diens vertegenwoordiging en verdediging in rechte, het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding, of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.' Onduidelijkheid kan ontstaan over welke werkzaamheden nu zijn vrijgesteld aangezien de Richtlijn (gezien overweging 17) dit punt anders uitlegt dan de minister (zie hierna).

VERKENNEND GESPREK

De minister legt deze vrijstelling strikt uit. Volgens hem dient de advocaat in een verkennend gesprek na te gaan of de werkzaamheden zijn gerelateerd aan een (mogelijke) procedure (vrijstelling) of niet (geen

vrijstelling).⁶ De vaststelling van de rechtspositie van de cliënt wordt door de minister beperkt tot dit eerste gesprek, waarin de cliënt ook kan worden geïnformeerd over de nieuwe wettelijke verplichtingen. Dit verkennende gesprek vindt 'onder alle omstandigheden in vertrouwelijkheid'⁷ plaats. In dit eerste gesprek kan de advocaat de (potentiële) cliënt ongestraft vertellen dat hij, indien de werkzaamheden (nu of in de toekomst) een meldingsplichtige dienst betreffen, een (voorgenomen) transactie moet en zal melden aan het meldpunt.

Het *tipping off* verbod (art. 19 Wet MOT) geldt niet tijdens dit eerste gesprek, want anders zou de door de minister genoemde vertrouwelijkheid niet kunnen worden gewaarborgd. Indien de advocaat in dit verkennende gesprek concludeert dat het een identificatieplichtige dienst betreft en kennisneemt van een (voorgenomen) transactie en hij besluit de gevraagde dienst niet te verrichten, dan behoeft hij de (voorgenomen) transactie niet te melden.

Indien de advocaat besluit de gevraagde dienst te verrichten, zal hij (gezien art. 2 lid 1 WID) de cliënt eerst moeten identificeren alvorens hij de dienst mag verlenen. Indien de in het besluit genoemde en niet-proceduregerelateerde dienstverlening aanvangt tijdens dit gesprek, zijn de verplichtingen uit de WID en de Wet MOT volledig van toepas-

Ten onrechte melden is een schending van de geheimhoudingsplicht, ten onrechte niet melden is een schending van de Wet MOT

van identificatie- en meldingsplicht

Irisscan.

foto: Herman Wouters/HH

sing. Bij bestaande cliënten zal overigens niet altijd duidelijk zijn of en wanneer sprake is van een nieuwe dienst, en of derhalve nog zo'n verkennend gesprek mag of kan worden gevoerd.

MELDING

Indien de cliënt na aanvang van een van de hiervoor genoemde en niet-vrijgestelde diensten voornemens is een ongebruikelijke transactie te verrichten dan wel deze verricht, moet de advocaat deze transactie melden bij het meldpunt. Van een ongebruikelijke transactie is sprake indien deze voldoet aan een van de indicatoren van de op 1 juni 2003 in werking getreden *indicatorenlijst*.⁸ Het betreft twee objectieve en twee subjectieve indicatoren.

De aanwezigheid van een objectieve indicator leidt zonder meer tot de verplichting tot melding. Deze plicht is er:

1. indien een transactie in verband met witwassen aan politie of justitie wordt gemeld en; of
2. indien een transactie boven € 15.000 (of de tegenwaarde daarvan in vreemde valuta) wordt betaald aan of betaald door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar in contanten,⁹ met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen.

Bij de twee subjectieve, en behoorlijk vage, indicatoren moet de advocaat zelf beoordelen of hij meldingsplichtig is. Het betreft:

1. transacties waarbij aanleiding is te veronderstellen dat deze verband *kunnen* houden met witwassen (in de zin van art. 42obis, 42oter of 42oquater Sr); of
2. situaties waarin de cliënt een voorkeur heeft voor transacties onder € 15.000 in contanten, met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen, waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat deze daarmee de melding wil voorkomen.

Opletten is geboden: *wel* melden terwijl het *geen* ongebruikelijke transactie is, is een schending van de geheimhoudingsplicht (ex art. 272 Sr); *niet* melden terwijl het *wel* een ongebruikelijke transactie is, is een schending van de Wet MOT. Vandaar dat een aantal kantoren heeft besloten dat melding alleen mag plaatsvinden nadat een aantal personen, een vaste commissie, het bestuur, de maat-

schap hebben geoordeeld dat het inderdaad een meldingsplichtige transactie betreft.

De beoordeling kan niet te lang vooruit worden geschoven want art. 9 lid 1 Wet MOT schrijft voor dat deze transactie onverwijld dient te worden gemeld. Blijkens de informatiebrochure van het ministerie van Financiën dient een transactie met een objectieve indicator in beginsel binnen twee weken en een transacties met een subjectieve indicator in beginsel binnen vier weken te worden gemeld.¹⁰

Indien de advocaat een (voorgenomen) transactie van de cliënt meldt bij het meldpunt, verbiedt art. 19 Wet MOT hem dit te vertellen aan zijn cliënt.¹¹ Zelfs als de cliënt ernaar vraagt, mag de advocaat niet meer vertellen dan dat hij op de vraag geen antwoord mag geven.

IDENTIFICATIE

Betreft het een bovenstaande dienst en is de vrijstelling niet van toepassing, dan moet de cliënt worden geïdentificeerd *vóórdat* de advocaat de dienst mag verlenen. Dit kan uiterst problematisch zijn, zeker als de cliënt het eerste verkennende gesprek niet in persoon voert met medeneming van alle stukken aan de hand waarvan identificatie moet plaatsvinden. De wetgever lijkt zich niet of nauwelijks te hebben bekommerd over de vraag hoe de dienstverlening in de praktijk verloopt en welke problemen daardoor rijzen bij invoering van onderhavige wetwijziging. We zullen enkele situaties bespreken.

Natuurlijk persoon

Uitgangspunt van de WID is dat de identificatie in persoon plaatsvindt;¹² het toezenden van afschriften van documenten levert in

*Ook als de cliënt ernaar vraagt,
mag de advocaat die heeft gemeld
niet vertellen dát hij heeft gemeld*

beginsel géén identificatie op. Betreft het een natuurlijk persoon, dan dient ex art. 3 lid 1 WID de cliënt te worden geïdentificeerd met behulp van bijvoorbeeld een geldig reisdocument (paspoort) of een geldig Nederlands rijbewijs. In een persoonlijk contact zal de advocaat de identiteit aan de hand van het originele document moeten verifiëren. Dit zal zeker (maar niet alleen) bij buitenlandse cliënten, waaronder buitenlandse advocaten die een beroep doen op een Nederlandse confrère, veel problemen opleveren. Daarnaast zal het voor een advocaat lastig kunnen zijn om vast te stellen of dit inderdaad een (niet-vervalst) rechtsgeldig – buitenlands – identiteitsbewijs is.

Rechtspersoon

Is de cliënt een in Nederland gevestigde rechtspersoon, dan dient de rechtspersoon ex art. 3 lid 2 WID te worden geïdentificeerd met behulp van een gewaarmerkt uittreksel van een Nederlandse Kamer van Koophandel en Fabrieken. Sinds 18 juni 2003 is het mogelijk elektronisch een gewaarmerkt uittreksel op te vragen, dat vervolgens kan worden uitgeprint. Dit scheelt de rechtspraktijk een enorme hoeveelheid tijd en rompslomp. Er geldt nog wel een formeel voorbehoud: het ministerie van Financiën moet zijn reeds mondeling gegeven akkoord nog wel schriftelijk bevestigen. De rechtspersoon kan overigens ook worden geïdentificeerd met behulp van een door een Nederlandse notaris opgestelde akte.

In dat uittreksel of die akte dienen, naast de gebruikelijke Kamer van Koophandelgegevens ook te zijn opgenomen de namen en geboortedatum van de natuurlijke personen die de rechtspersoon bij de beroepsuitoefenaar vertegenwoordigen en het document aan de hand waarvan hun identiteit is vastgesteld. Hieruit lijkt te volgen dat volgens de wet een Kamer van Koophandel-uittreksel alleen dan voldoende is voor identificatie indien degene die zich bij de advocaat meldt ook staat vermeld in het uittreksel en het uittreksel bovendien het document vermeldt aan de hand waarvan die natuurlijke persoon door de Kamer van Koophandel is geïdentificeerd. De huidige uittreksels vermelden dergelijke gegevens echter *niet*, onduidelijk is of

Als de cliënt bij het eerste gesprek niet alle identificatiestukken bij zich heeft, ontstaat er een praktisch probleem, iets waarover de wetgever zich niet lijkt te hebben bekommerd

het uittreksel voldoende is om de rechtspersoon te identificeren. Mogelijk dienen de bestuurders van de rechtspersoon separaat op dezelfde wijze als natuurlijke personen te worden geïdentificeerd.

Van degene die namens de rechtspersoon het verzoek aan de advocaat doet een dienst te verlenen zal ex art. 5 lid 1 WID (eveneens) de identiteit moeten worden vastgesteld. Uit de WID blijkt niet of een opvolger van deze natuurlijke persoon in dezelfde zaak opnieuw moet worden geïdentificeerd. Onduidelijk is of deze laatste identificatie achterwege kan blijven omdat de cliënt zelf en de eerste opdrachtgever al zijn geïdentificeerd. Overige personen die werkzaam zijn voor de cliënt en met wie de advocaat in het kader van deze zaak contact heeft, behoeven niet te worden geïdentificeerd.

Buitenlandse rechtspersoon

Betreft het een buitenlandse rechtspersoon zonder vestiging in Nederland, dan wordt zowel de identificatie van de rechtspersoon als van de natuurlijke persoon die de rechtspersoon vertegenwoordigt in de praktijk moeilijk, zo niet feitelijk onmogelijk gemaakt. Ingevolge art. 3 lid 3 WID moet de rechtspersoon worden geïdentificeerd met behulp van een gewaarmerkt uittreksel uit het officiële buitenlandse handelsregister, dan wel een door een notaris of andere van die rechtspersoon onafhankelijke functionaris in die staat, die de betrouwbaarheid van deze verklaring op grond van de aard van zijn functie voldoende kan waarborgen. Deze functionaris dient dan een schriftelijke verklaring bij te voegen waarin hij verklaart onafhankelijk te zijn van de te identificeren rechtspersoon.

Wie deze ‘van de rechtspersoon onafhankelijke functionaris’ kan zijn, wordt niet duidelijk. Blijkens de wetgeschiedenis van de voorloper van de WID, de Wet identificatie bij

Foto: Theo Bos/HH

financiële dienstverlening (‘WIF’), wordt onder deze functionaris onder andere verstaan een legal opinion van een advocatenkantoor, niet zijnde de vaste advocaat van de cliënt.¹³ Ook kan hiervoor eventueel (indien mogelijk gezien bijvoorbeeld reisafstanden) een beroep worden gedaan op Nederlandse (dan wel andere Europese) ambassades en consulaten, of bestuurlijke autoriteiten in het desbetreffende land.

Het Kamer van Koophandel-uittreksel zal de persoon moeten vermelden die de rechtspersoon vertegenwoordigt en tevens het document aan de hand waarvan die natuurlijke persoon is geïdentificeerd

Het vereiste van een origineel uittreksel uit het buitenland is overigens ook geen stimulans voor vlot zakendoen. Een wachttijd van enkele weken voordat het origineel is ontvangen, zal eerder regel dan uitzondering zijn. Zo duurt het opvragen van een origineel uittreksel in Luxemburg ongeveer 6 weken. De cliënt kan om deze wachttijd te vermijden gebruikmaken van een lokale notaris of advocaat. De vertegenwoordiger van de rechtspersoon

spoedt zich naar de dichtstbijzijnde notaris of advocaat die de rechtspersoon en diens vertegenwoordiger identificeert. De notaris of advocaat maakt van die identificatie(s) een verklaring respectievelijk een *legal opinion* op, waaraan hij toevoegt dat hij onafhankelijk is van de rechtspersoon.

Onzes inziens kan de advocaat zijn dienstverlening starten zodra hij, bijvoorbeeld per fax, een kopie van deze verklaring en bijbehorende stukken heeft ontvangen, tezamen met de (telefonische) toezegging van de notaris of advocaat dat de originelen per omgaande zullen worden nagezonden. Het gaat er immers om dat de beroepsbeoefenaar zich ervan dient te overtuigen dat een, gelet op de belangen die de wet tracht te beschermen, gedegen identificatie heeft plaatsgevonden.¹⁴

Identificatie via afschrift

Indien de cliënt niet in persoon verschijnt of kan verschijnen, en identificatie noodzakelijk is bestaat op basis van art. 4 WID de mogelijkheid identificatie plaats te laten vinden via een *afschrift* van een geldig identificatiebewijs. Er moet dan wel eerst een betaling die met de dienst verband houdt plaatsvinden via een rekening van de cliënt bij een kredietinstelling ('bank') als bedoeld in art. 1 lid 1 onder a Wet toezicht kredietwezen 1992 met een zetel in een van de lidstaten die beschikt over een vergunning van de bevoegde autoriteit van die lidstaat om haar bedrijf te mogen uitoefenen, of in een staat die door de minister is aangewezen. Een girale voorschotbetaling aan de advocaat voor aanvang van de dienst zou als zo'n eerste betaling kunnen dienen, waardoor een afschrift van een geldig identificatiebewijs voldoende kan zijn om de cliënt te identificeren. Overigens moet bij een rechtspersoon de opdrachtgever wel nog steeds als natuurlijk persoon worden geïdentificeerd.

Confrère heeft al geïdentificeerd

Indien de natuurlijke persoon die bij de advocaat verschijnt¹⁵ niet voor zichzelf, maar voor een derde optreedt, moet de advocaat die derde identificeren. Dit hoeft echter niet indien die natuurlijke persoon een advocaat of (kandidaat-)notaris is, die de desbetreffende cliënt zelf al volgens de WID-regels heeft geïdentificeerd.¹⁶ De advocaat moet dan nog wel 'zich ervan gewiszen'¹⁷ dat zijn confrère de identificatie overeenkomstig de WID-regels heeft verricht (hij zal zich derhalve een kopie van de door zijn collega verzamelde identificatiedocumenten laten toezenden). Deze vrijstelling is gecreëerd 'omdat in de praktijk tussen de beroepsgroepen van advocaten en (kandidaat-)notarissen en onderling veelvuldig contact plaatsvindt ten behoeve van dezelfde cliënten'.¹⁸ Of de advocaat hier altijd veel mee opschiet is de vraag. Hij moet immers op grond van art. 5 lid 1 WID nog wel zijn confrère identificeren! Voor advocaten die op deze wijze 'veelvuldig contact' hebben lijkt het derhalve praktisch om elkaar eenmalig te identificeren, waarna onzes inziens met een ondertekend verzoek kan worden volstaan. Deze vrijstelling geldt ook voor in de EU gevestigde advocaten en (kandidaat-)notarissen.

De toelichting op het besluit noemt ook nog de mogelijkheid van een *afgeleide identificatie* in die gevallen dat een cliënt of zijn vertegenwoordiger niet in persoon kan verschijnen. De identificatie kan dan namens de dienstverlener door een ander worden verricht die wel in staat is de cliënt in persoon te ontmoeten. Ook deze afgeleide identificatie moet echter conform de WID plaatsvinden. De uiteindelijke dienstverlener draagt hiervoor de verantwoordelijkheid en derhalve ook het risico.¹⁹

Meer cliënten identificeren dan noodzakelijk

Aangezien vooral bij aanvang onduidelijk kan zijn of sprake is van een dienst in voornoemde zin en omdat bovendien binnen veel kantoren al een vorm van cliëntenregistratie plaatsvindt, is het voorstelbaar dat kantoren ervoor kiezen veel meer cliënten te identificeren dan wettelijk vereist. Zo wordt het risico vermeden dat ten onrechte niet wordt geï-

Sinds 1 juni 2003 is de Wet Identificatie bij Dienstverlening (WID) van kracht.

Identificeer nu je cliënten!

Lees de WID Compliance placemat
Maak zelf een kopie van paspoort of rijbewijs
Zonder identificatie geen nieuwe dienstverlening

Affiche uit de gebouwen van PriceWaterHouseCoopers/Landwell b.v.

identificeerd. Als de inhoud van de dienstverlening verandert en in een later stadium als nog een identificatieverplichting ontstaat, is hieraan reeds voldaan. Bovendien kan in een nieuwe zaak voor dezelfde cliënt ex art. 2 lid 4 WID van de reeds verzamelde identificatiegegevens gebruik worden gemaakt.

Wel moet alsnog een selectie plaatsvinden tussen wel en niet verplicht verzamelde gegevens. Het tonen aan toezichthouders van identificatiegegevens van cliënten die volgens de WID niet behoeften te worden geïdentificeerd, zal immers schending van de geheimhoudingsplicht opleveren. In verband met de geheimhoudingsplicht is het de advocaat uiteraard uitsluitend toegestaan enig gegeven over zijn cliënt te tonen aan een toezichthouder indien de wet hem daartoe verplicht.

Bestaande cliënten

De WID en de Wet MOT zijn ook van toepassing op reeds bestaande cliënten. Uit de wet- en regelgeving blijkt niet duidelijk of

bestaande cliënten waarvan de dienstverlening reeds was aangevangen voor 1 juni 2003 ook moeten worden geïdentificeerd conform de WID. Uit de tekst van de wet, het besluit en het advies van de Raad van State²⁰ kan worden afgeleid dat de vaststelling van de identiteit van de cliënt in elk geval moet plaatsvinden wanneer de bekende cliënt vraagt om een nieuwe WID-plichtige dienst. Omdat de nieuwe verplichtingen een tijdrovende inventarisatie mee kan brengen, geldt er voor deze cliënten een (uiterst korte) implementatieperiode van circa drie maanden.²¹

Bestaande cliënten met nieuwe dienstverlening

Ingevolge art. 2 lid 4 WID kan de 'instelling'

voor de vaststelling van de identiteit van een cliënt bij een nieuwe dienst gebruik maken van de identificatiegegevens die zijn verzameld bij een andere dienst. De 'instelling' is blijkens art. 1 sub d Besluit 'de natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die als advocaat () zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig werkzaamheden verricht ()'. De advocaat kan derhalve bij een nieuwe dienst de reeds verzamelde gegevens van zijn cliënt gebruiken. Onduidelijk is of kantoorgenoten hiervan ook gebruik kunnen maken op grond van art. 2 lid 4 WID. In ieder geval kunnen zij op basis van de in noot 16 genoemde Uitvoeringsregeling WID deze gegevens gebruiken, indien zij eerst de kantoorgenoot identificeren die de cliënt heeft geïdentificeerd. Wij zijn van mening dat er een regeling moet komen op basis waarvan identificatiegegevens van een cliënt zonder deze papieren rompslomp mogen worden gebruikt door advocaten van (verschillende vestigingen van) één kantoor.

TOEZICHT

Het toezicht zal worden uitgeoefend door het Bureau Financieel Toezicht (BFT), een zelfstandig bestuursorgaan. De omvang van de bevoegdheden van het BFT is nog niet bekend. Waarschijnlijk worden de toezichthouders werkzaam bij het BFT aangewezen als toezichthouder in de zin van art. 5:11 Awb, zodat zij over de vergaande bevoegdheden uit hoofdstuk 5 Awb zullen beschikken. Onzes inziens zal het BFT in beginsel geen inzagebevoegdheid hebben in dossiers, omdat hieraan de geheimhoudingsplicht van de advocaat in de weg staat.²² Indien de WID-gegevens gescheiden worden bewaard van het inhoudelijke dossier bestaat niet het

*Advocaten die 'veelvuldig contact' hebben,
kunnen elkaar eenmalig identificeren, waarna
met een ondertekend verzoek kan worden volstaan*

De Nederlandse wetgeving gaat nodeloos veel verder dan vereist wordt door de Europese Richtlijn die eraan ten grondslag ligt

risico dat de toezichthouder ‘bij toeval’ informatie uit het dossier onder ogen krijgt. Ook indien op grond van andere bronnen harde aanwijzingen bestaan dat een dossier ten onrechte niet als WID-dossier is aangemerkt, heeft de toezichthouder geen recht op inzage in het inhoudelijke dossier. Dan zal namelijk geen sprake zijn van toezicht maar van opsporing, omdat dan een verdenking bestaat van schending van een der WID-bepalingen.

WET BESCHERMING PERSOONSgegevens

De identificatieplicht is kostbaar en geeft veel administratieve rompslomp. Niet alleen moeten stukken worden verzameld en/of opgevraagd, deze gegevens moeten ex art. 6 WID vervolgens op een toegankelijke wijze worden vastgelegd. Het ligt voor de hand hiervoor een speciaal bestand te creëren. Op dit bestand is de Wet bescherming persoonsgegevens van toepassing, hetgeen weer extra

verplichtingen met zich brengt, zoals informatieplichten aan de in het bestand op te nemen cliënten en (indien meer gegevens worden verzameld dan op basis van de WID strikt noodzakelijk is) een meldingsplicht van het bestand vóórdat het wordt aangelegd bij de Commissie bescherming persoonsgegevens.

ONZORGVULDIG EN ONDUIDELIJK

Tot slot: de Nederlandse wetgever heeft een onzorgvuldig en onduidelijk stukje wetgeving geproduceerd, waarbij hij zich niet lijkt te hebben bekommerd om de manier waarop de advocaat met de cliënt communiceert, noch over de implicaties die een en ander heeft voor de vertrouwelijkheid die er (ook volgens de minister) nog altijd moet bestaan tussen advocaat en cliënt. Hierbij is hij op een aantal punten – nodeloos – veel verder gegaan dan wordt vereist door de Europese Richtlijn die aan deze wetgeving ten grond-

slag ligt. Daarbij veronderstelt de minister ten onrechte dat een implementatieperiode van drie maanden voldoende is om praktische helderheid te verschaffen.

Het is zeer wenselijk dat overleg met de minister en/of het BFT ten minste leidt tot het oplossen van belangrijke uitvoeringsproblemen en tot opheldering van genoemde (en andere) onduidelijkheden.

HANDIGE CHECKLIST WID

De orde heeft de checklist Wet Identificatie bij Dienstverlening (WID) opgesteld. Zie: www.advocatenorde.nl/checklistWID. Aan de hand van deze checklist kan de advocaat bepalen of hij te maken heeft met een vorm van dienstverlening die onder deze wet valt. Is dat het geval, dan zal hij de strikte identificatieprocedure moeten volgen die de WID voorschrijft.

NOTEN

- * Volledig: Rob van der Hoeven is werkzaam als advocaat bij NautaDutilh Rotterdam en als docent bij het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen, Universiteit Utrecht. Marjolein Visser is werkzaam als advocaat bij NautaDutilh Amsterdam en als universitair hoofdonderzoeker bij het Centrum voor Milieurecht, Universiteit van Amsterdam.
- 1 Zie hierover ook ons artikel ‘Identificatie- en Meldplicht van de advocaat: een frontale aanval op de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht’, *NJB* 2003, p. 1124-1131.
- 2 Richtlijn 2001/97/EG van 4 december 2001 (‘Richtlijn’) tot wijziging van Richtlijn 91/308/EEG.
- 3 Zie ook D. van der Landen, ‘Financieel-economisch strafrecht’, *Delikt & Delinkwent* 2003, p. 647-652.
- 4 Art. 1 lid 1 sub a onder 10 Wet MOT wordt in art. 4 lid 1 sub f en g Besluit van 24 februari 2003 tot aanwijzing van instellingen en diensten in het kader van de Wet identificatie bij dienstverlening en de Wet melding ongebruikelijke transacties, *Stb.* 2003, 94 (‘Besluit’). De opsomming van de vijf activiteiten in art. 1 lid 1 sub f Besluit vertoont grote overeenkomst met de opsomming in art. 2bis aanhef sub 5 Richtlijn 2001/97/EEG van 4 december 2001, maar is niet volledig gelijklopend.

- 5 Artikel 2 lid 2 (m.b.t. identificatie) en artikel 4 lid 2 (m.b.t. melding) Besluit, *Stb.* 2003, 94.
- 6 Toelichting Besluit, *Stb.* 2003, 94, p. 17.
- 7 Toelichting Besluit, *Stb.* 2003, 94, p. 17-18.
- 8 Wijziging vaststelling indicatorenlijst voor ongebruikelijke transacties, *Strct.* 14 maart 2003, nr. 52, p. 13.
- 9 Bij contante betalingen betreft het veelal situaties die op grond van de Bruininrichtlijnen reeds waren verboden. De advocaat moest dan reeds het contact met de cliënt verbreken, maar nu moet hij deze poging tot contante betaling ook melden. Bruininrichtlijnen: Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen, behandeld en goedgekeurd op 30 juni 1995, inwerkingtreding 15 september 1995, *Advocatenblad*, 1995, p. 809-814, tevens met toelichting opgenomen in: Nederlandse Orde van advocaten, *Vademecum Advocatuur, wet- en regelgeving*, 2003, p. 335-350.
- 10 Ministerie van Financien, *Identificatie- en Meldplicht voor Beroepsbeoefenaars*, Den Haag, 2003, p. 4/4.
- 11 Overtreding levert via art. 1 sub 2 WED een economisch delict op.
- 12 Toelichting Besluit *Stb.* 2003, 94, p. 9.
- 13 TK 27 001, nr. 5, p. 7.
- 14 Toelichting Besluit, *Stb.* 2003, 94, p. 10.

- 15 Ofschoon de wet steeds spreekt van ‘verschijnen’ brengt de strekking van de wet met zich mede dat ook moet worden geïdentificeerd indien een cliënt noch diens vertegenwoordiger ooit bij de advocaat verschijnt doch het contact uitsluitend per telefoon, fax of e-mail plaatsvindt.
- 16 Wijziging Uitvoeringsregeling Wet identificatie bij dienstverlening, *Strct.* 2003, 102, p. 16, inwerkingtreding 1 juni 2003, waarbij de Uitvoeringsregeling WID, *Strct.* 1994, 17, is gewijzigd.
- 17 Zie de toelichting bij het in noot 16 genoemde wijzigingsbesluit.
- 18 Zie de toelichting bij het in noot 16 genoemde wijzigingsbesluit.
- 19 Toelichting Besluit, *Stb.* 2003, 94, p. 9.
- 20 Advies op het Besluit, 25 oktober 2002, No.Wo6.02.0317/IV, p. 8.
- 21 Toelichting Besluit, *Stb.* 2003, 94, p. 10.
- 22 De bescherming van de geheimhoudingsplicht (art. 46 Advocatenwet jo. Gedragsregel 6) zal onzes inziens plaats dienen te vinden volgens de hoofdregel, zoals neergelegd in onder andere HR 30 november 1999, *NJ* 2002, 438 met noot YB, herhaald in HR 12 februari 2002, *NJ* 2002, 439, met noot YB. Zie nader *NJB*, 2003, p. 1124-1126.

Zijn bufferfunctie is Peter op het lijf geschreven.

Fraude. Het is overal. Op dinsdagmiddag om 14.26 uur in Peter's schiedbahn bijvoorbeeld. Omdat zijn baan er van afgaat dat Peter zijn werkweek bespreekt met klanten bezoeke. Concreet zijn bezoekebesprekingen.

Fraude? Schalke & Partners heeft de casus niet alleen boven. Of helpt u het voorkomen. Ervarende zaken en verzoeken van in- of externe dienst, oplichting, bedrijfsoplossing, productovername, leiding, afrekening, dubbele schades en onrechtmatig ziekteverzuim. Ook u kunt er zwaar mee te maken krijgen. Maar ook voor screenings en aanvullende is het goed het zaken voor het zoeken te nemen. Schalke & Partners. Direct. Doortastend. Door de wet gevraagd.

Schalke & Partners bv

levert uw bedrijf bij u - gratis

MIET DE NIEUW OP DE FEITEN

info@schalke.nl T 070 422 11 44 www.schalke.com
Breda - Amsterdam - Antwerpen - Brussel

Na het werk het water op?

Wij zijn op zoek naar advocaten bestuursrecht, bouwrecht en ondernemingsrecht voor het noorden van het land

Meer weten? Bel mr. Caroline van Kordelaar

VOXIUS

VOOR JURISTEN
VAST EN INTERIM

www.voxius.nl

TEL 010 - 240 06 05

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimenterzaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
fax: 010 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfgename van mevrouw stelde dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeert ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J. W. Sins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.sins@wxs.nl
www.binsmedical.com

Mandatering vervolgingsbeslissing beperkt

mr. T. van der Goot
advocaat te Leeuwarden*

Een verdachte van rijden onder invloed werd door de politie in Groningen in de nachtelijke uren aangehouden. Na de ademanalyse werd contact opgenomen met een parketsecretaris in Assen. Deze nam de beslissing om te vervolgen voor de rechtbank in Groningen. De verdachte kreeg direct de dagvaarding mee. De vraag was of een officier van Justitie zijn bevoegdheid tot vervolging in dit soort zaken ook mag mandateren aan parketsecretarissen die aan een ander parket zijn verbonden.

'AAN HET PARKET VERBONDEN'

De officier van Justitie³ kan zijn bevoegdheid om tot vervolging te besluiten opdragen aan andere bij het parket werkzame ambtenaren. Aan de vroegere jurisprudentiële regel⁴ is inmiddels een wettelijke basis verschaft in art. 126 Wet op de rechterlijke organisatie.⁵ Dit artikel bepaalt onder meer dat de officier van Justitie bevoegdheden kan mandateren. De wet regelt niets over de vraag of een dergelijk mandaat ook mag gelden voor ambtenaren die aan een ander parket zijn verbonden. De wet bepaalt wel dat het slechts is toegestaan 'voorzover het hoofd van het parket daarmee heeft ingestemd'.⁶ In de onderhavige casus was de parketsecretaris in Assen bij besluit van de hoofdofficier van Justitie in Groningen uitdrukkelijk belast met het nemen van vervolgingsbeslissingen in zaken met betrekking tot alcoholdelicten ex art. 8 WVV 1994, een en ander vanzelfsprekend conform de aanwijzingen, richtlijnen en handleidingen op dit gebied. De hoofdofficier van Justitie in Assen had schriftelijk met een dergelijk mandaat aan 'zijn' parketsecretaris ingestemd. Kortom, beide hoofden van de desbetreffende parketten waren met het mandaat akkoord.

Nu de wet niets regelt over een dergelijke situatie, heeft het hof verwezen naar de wetsgeschiedenis. Daarin is niet expliciet aandacht besteed aan de onderhavige mandateringspro-

Op 21 maart jl. besliste het Hof Leeuwarden¹ dat een gangbare dagvaardingspraktijk bij rijden onder invloed niet deugt.² Een ambtenaar van een ander parket dan dat van de vervolgende officier kan nu niet meer de beslissing nemen om te vervolgen.

blematiek; impliciet echter wel. De MvT⁷ vermeldt op dit punt onder meer: 'Het is wenselijk dat niet iedere officier van Justitie zelf kan bepalen of en in hoeverre een bevoegdheid namens hem door een ander wordt uitgeoefend. Daarom is vastgelegd dat daarvoor toestemming vereist is van het hoofd van het parket. Op die wijze wordt bereikt dat binnen een parket eenzelfde lijn wordt gekozen (...). Voorts volgt uit het eerste lid dat op grond van die bepaling slechts mandaat kan worden verleend aan andere bij het betreffende parket werkzame ambtenaren. Dit betekent derhalve dat – los van de gevallen waarin mandaat überhaupt niet mogelijk is – op grond van deze bepaling niet kan worden gemandateerd aan ambtenaren die niet bij het parket werkzaam zijn, zoals bijvoorbeeld politieambtenaren.'

Een zuiver taalkundige uitleg van het begrip 'aan het parket verbonden ambtenaar' had volgens de verdediging al hebben moeten leiden tot de conclusie dat mandaat enkel is toegestaan aan ambtenaren die aan het parket van de officier van Justitie (in casu Groningen) zijn verbonden.

GEEN RECHTSTREEKS TOEZICHT

Volgens het hof behoudt een officier van Justitie die mandaat verleent zelf 'volledig de verantwoordelijkheid voor de beslissingen die een gemandateerde ambtenaar neemt en moet [hij] bovendien aanwijzingen kunnen geven als onder omstandigheden afgeweken moet worden van de op schrift gestelde aanwijzingen en richtlijnen. Rechtstreeks toezicht door een officier van Justitie op het werk van een gemandateerde ambtenaar is hiervoor een vereiste.' Van dit rechtstreeks toezicht was echter niet gebleken en bovendien lag een dergelijk toezicht niet voor de hand, nu de officier van Justitie en de parketsecretaris aan verschillende parketten waren verbonden en dus op verschillende plaatsen werkten.

Nu hier door het hof werd vastgesteld dat de Assense parketsecretaris zijn bevoegdheid vanuit Assen uitoefende en dat bovendien niet was gebleken dat de Assense parketsecretaris was benoemd tot onbezoldigd ambtenaar bij het parket in Groningen, kon volgens het hof niet worden gesproken van een 'aan het (Groningse) parket verbonden ambtenaar' en evenmin van een 'bevoegdheid die onder toezicht van een (Groningse) officier van Justitie wordt uitgeoefend'. Dat er een mandaatbesluit lag dat de bevoegdheid in algemene bewoordingen vaststelde, doet volgens het hof hieraan niet af. Het verklaarde de inleidende dagvaarding nietig.⁸

Kortom, de praktijk waarin vooral in eenvoudige zaken een ambtenaar van een ander parket de vervolgingsbeslissing neemt, is gezien deze uitspraak van de baan. Enkel secretarissen die zijn verbonden aan het parket van de vervolgende officier van Justitie zijn tot het nemen van deze beslissingen bevoegd.

●

NOTEN

- * De auteur is werkzaam bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten te Leeuwarden.
1. Gerechtshof Leeuwarden 21 maart 2003, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2003, 178.
 2. Zie ook rechtbank Groningen 3 september 2002, *Nieuwsbrief Strafrecht* 2002, 318 waarin in een andere zaak deze mandateringspraktijk wel rechtsgeldig werd geacht.
 3. Art. 126 lid 1 WRO bepaalt dat naast de officier van Justitie deze bevoegdheid ook toekomt aan de officier enkelvoudige zittingen en de advocaat-generaal.
 4. Vgl. o.m. HR 1 juli 1997, NJ 1998, 49.
 5. Wet van 18 april 1827, *Stb.* 20 en laatstelijk gewijzigd bij wet van 6 december 2001, *Stb.* 2001, 584.
 6. Art. 126 lid 1 WRO.
 7. TK 1996-1997, 25 392, nr. 3, p. 41.
 8. Gelet op HR 14 maart 2000, NJ 2000, 423 zal dit moeten leiden tot een nietigheid van de dagvaarding en niet tot niet-ontvankelijkheid van het OM.

Het gedoe van marketing en PR

Maarten de Haas en André Meiresonne
organisatie- en marketingadviseurs¹

Advocatenkantoren zetten marketinginstrumenten traditioneel in en profileren zich weinig, blijkt uit onderzoek (Advocatenblad 2003-10, p. 410). Hoe kan marketing effectiever worden bedreven? Kies om te beginnen een foto of plaatje om het denken over het eigen kantoor te vergemakkelijken.

Publicaties over marketing en pr van advocaten staan vol goede raadgevingen en interessante mogelijkheden om de kwaliteiten van het kantoor aan het relevante publiek te presenteren. Dagelijks krijgt u uitnodigingen om uw kantoor onder de aandacht te brengen, door advertenties, sponsoring, beurzen, betaalde artikelen, naamsvermelding in gidsen, enzovoort. Ook uw kantoorgenoten bestoken u voortdurend met goede ideeën.

U kunt dat alles helaas niet volledig negeren. Uw kantoor mag dan het beste zijn maar als niemand dat weet, heeft u daar weinig aan. Andere kantoren presenteren zich steeds actiever. Kortom, rondom marketing en pr moet u voortdurend beslissingen nemen die u tijd kosten en die tegelijk niet zonder risico zijn – alleen al omdat de gevolgen voor iedereen zichtbaar zijn. Een dagelijkse kopzorg en tijdverslinder.

De uitwerking van uw beslissingen – door een brochure, een website, een advertentie – kost zeker zoveel tijd en zorg. De goede tekst met de juiste toon lijkt soms een onmogelijke opgave. De meningen op het kantoor zijn nauwelijks in één tekst onder te brengen. En als u een reclame- of pr-bureau inschakelt blijkt u nog verder van huis.

GRIJS

Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen waarom het zo lastig is uw kantoor

onderscheidend te presenteren en op de goede manier in tekst en beeld te treffen. De aard van uw diensten of van uw cliënten onderscheiden zich vaak weinig, uitzonderingen daargelaten. U heeft wellicht alle, althans de meest relevante, specialismen in huis om uw cliënt – onderneming of particulier – goed te bedienen, maar u bent helaas niet de enige.

Keuzes zijn moeilijk en moeilijker naarmate die door meer personen gemaakt moeten worden. Gevolg is dat veel kantoren alle mogelijke cliënten (of sollicitanten) willen aanspreken; dat komt echter de duidelijkheid niet ten goede. Het beeld van, of de tekst over, het kantoor is dan ook vaak tamelijk vlak, grijs en nietszeggend. Een uitgesproken karakterisering zou sommigen zelfs kunnen afstoten!

En ten slotte, advocaten zijn tekstuele fijnslippers, dat is een belangrijk deel van hun vak. Zeker als het gaat om de omschrijving van het kantoor, dat ieder na aan het hart ligt, kost het bereiken van overeenstemming over een tekst veel moeite. Het resultaat is dan ook vaak weinig sprankelend.

RELATIE

Professionele diensten worden niet verkocht. De cliënt moet een relatie willen aangaan. Voorwaarde is uiteraard dat u aanbiedt wat de cliënt nodig heeft. Dat is echter

niet voldoende; er zijn immers veel meer aanbieders. Belangrijker is dat de cliënt door het kantoor wordt 'aangesproken', zich in de presentatie herkent, kan identificeren.

Identificatie is de eerste wet van de marketing van diensten. Identificatie werkt door herkenning: je herkent gelijkgestemden. De cliënt selecteert op gedeelde waarden, op overeenstemming in opvattingen en beleving. Deels gebeurt dat bewust, deels gevoelsmatig. Relaties berusten immers niet alleen op het verstand.

GUNNEN

Stel dat u zelf een adviseur zoekt. Natuurlijk vraagt u de relevante kennis en ervaring en informeert u naar de prijs. Dat ontloopt elkaar meestal niet zo veel: de meeste adviseurs zijn net als advocaten (terecht) geen prijsvechters. Waar kunt u dan nog meer op selecteren? De kans is groot dat u uiteindelijk degene kiest met wie u het best overweg kunt; het idee om met de man of vrouw te verkeren moet u tenminste niet tegenstaan. Zo gaat het ook met de inschakeling van uw kantoor. Wat de doorslag geeft is of de cliënt u de relatie gunt, zoals u zelf ook aan anderen opdrachten gunt.

IDENTITEIT

Identificatie vereist allereerst een identiteit. Hoe duidelijker u weet te formuleren wat uw kantoor doet, des te meer handvatten biedt u

uw potentiële cliënten om voor u te kiezen. Sommige kantoren beperken zich tot bepaalde specialisaties of typen cliënten en hebben daarvoor een voorsprong. Voor veel kantoren gaat dat niet op, omdat zij een breed pakket kunnen bieden voor een breed publiek. Zij zullen zich niet makkelijk door de inhoud kunnen onderscheiden. Is dit ook bij uw kantoor het geval, dan is het goed om bij het formuleren en presenteren van uw identiteit het accent te leggen op de manier waarop uw kantoor werkt, de stijl, de waarden. Hoe kijkt u tegen uw vak

Hoe kijkt u tegen uw vak aan, wat voor mensen werken er op uw kantoor, wat bezielt hen, hoe gaan zij met hun cliënten om?

aan, wat voor mensen werken er op uw kantoor, wat bezielt hen, hoe gaan zij met hun cliënten om? Daarmee laat u uzelf zien en dat geeft precies de mogelijkheid tot identificatie bij degenen die u wilt bereiken, toekomstige cliëntèle en collegae.

KIEZEN

Goede marketingcommunicatie begint dus met een uitgesproken profiel van uw kantoor, uw kantoorgenoten en uzelf. Dat brengt keuzes mee: wie wilt u aanspreken en hoe? Heeft u het profiel en de daaruit volgende keuzes voor uw communicatie bepaald, dan wordt uw marketingleven aanzienlijk eenvoudiger. Op de meeste – zo niet 90% – van alle suggesties, uitnodigingen en aanbiedingen kunt u eenvoudig nee zeggen. De mogelijkheden waarvan u wél gebruikmaakt hebben een des te groter rendement. Bovendien heeft u de invulling ervan al grotendeels klaarliggen – de pakkende teksten, het aansprekende beeld, de aankleding van uw seminar. Een lonkend perspectief.

Hoe voorkomt u dat de eerdergenoemde problemen dat in de weg blijven staan? Dat u

blijft steken in het verwoorden van de identiteit van het kantoor en van uw boodschap? Woorden laten u in de steek als het gaat om herkenning en identificatie. Elke term roept bij verschillende mensen verschillende beelden op. Bovendien is in de dagelijkse communicatie de verbale inhoud slechts voor tien tot twintig procent bepalend. Tachtig tot negentig procent van de communicatie is non-verbaal bepaald; niet de inhoud geeft de doorslag maar de vorm van de boodschap. Advocatentaal werkt niet in een brochure: afgewogen zinnen die elk misverstand uitsluiten. Knap in elkaar gezet, maar – in goed Nederlands – het communiceert voor geen meter. Ogenscheinlijk geen goed nieuws voor een advocaat. Want tekst is nou net zijn houvast.

BEELDEN

Toch wilt u het eigene van uw kantoor onder woorden brengen. De ervaring leert dat een omkering een uitweg kan bieden. Laat woorden geen beelden oproepen maar andersom; denk in beelden. Zelfs advocaten blijken elkaar snel te kunnen vinden over de aard en het karakter – ‘identiteit’, in marketingtermen – van hun kantoor als ze het hulpmiddel van het beeld gebruiken. Door in een aantal stappen, eerst individueel en dan collectief, beelden te zoeken en samen te voegen.

Bij deze beelden moet u denken aan afbeeldingen, plaatjes van voorwerpen die gemakkelijk met bepaalde karaktereigenschappen geassocieerd worden; waaraan een zeker imago is verbonden. Auto's doen het goed in dit verband – de gedegen familiale of de snelle sportwagen – maar ook gevels en interieurs van gebouwen en natuurlijk foto's van mensen en hun activiteiten. Een willekeurig glossy magazine bevat vaak ruim voldoende materiaal.

Aan het collage van beelden worden vervolgens associatief woorden gegeven. De woorden die daarbij naar boven komen blijken dan geen

apart onderwerp van discussie meer. De ogenschijnlijke omweg van het beeld werkt als een afsnijding. Pakkende beelden genereren blijkbaar als vanzelf rake woorden. De kans op een onderscheidend resultaat waarin u zich goed herkent wordt zo een stuk groter; datzelfde geldt voor de mogelijkheid dat uw cliënten en toekomstige collegae zich erin kunnen herkennen. Met behulp van het beeld slaagt u erin uw kantoor te verenigen over een omschrijving van de identiteit én heeft u meteen de uitwerking in handen. Het bepalen van de identiteit is immers tegelijk de eerste stap naar het bepalen van uw communicatiebeleid en mediakeuze.

Publicaties en lezingen passen bijvoorbeeld bij een sterk vakspecialistisch profiel. Staat een persoonlijke relatie met uw cliënten voorop, dan ondersteunt u dat wellicht met persoonlijke uitnodigingen. Bent u verbonden aan een bepaalde bedrijfstak, dan volgen daaruit de media die uw cliënten lezen. Beelden vormen bovendien een wezenlijk hulpmiddel voor de briefing of instructie van uw ontwerper en vormgever; ook zij denken immers in beelden.

BASIS

Voor een onderscheidende presentatie van uw kantoor (of praktijkonderdeel in een groter kantoor) is het selecteren van beelden (foto's, plaatjes) waarin u uw kantoor herkent een goede eerste stap. De ervaring met deze processen wijst uit dat door het beschrijven van de gekozen beelden het eigene van het kantoor of de groep snel en raak geformuleerd kan worden. Dat levert duidelijkheid, herkenning en motivatie op bij de deelnemers en een goede basis voor uw interne en externe communicatie en de keuze van marketingmiddelen.

NOOT

- 1 Mr. drs. M.J.O.M. de Haas is organisatieadviseur voor advocaten- en notariskantoren bij Raymakers-vdBruggen; mr. A.A. Meiresonne is zelfstandig adviseur en trainer, onder meer op het terrein van marketing en communicatie.

*‘Turkije is een verfijnde samenleving.
Maar zonder netwerk krijg
je weinig voor elkaar.’*

Achttien jaar geleden breidde Henk Sepers zijn praktijk in Den Briel uit met een kantoor in Istanboel. Sindsdien reist hij voor zijn Turkse en Nederlandse cliënten op en neer tussen het dorp en de wereldstad, tussen Europa en de Oriënt. Derde en voorlopig laatste aflevering van de serie *Advocaten aan de randen van Europa*.

Gerrit Jan Pulles
journalist

Een Turkse werkdag van Henk Sepers speelt zich maar voor een klein gedeelte achter zijn bureau af. Liever bezoekt hij cliënten of collega's in Istanboel. Voor zakelijke besprekingen of gewoon voor een praatje. 'In Turkije geldt behalve het gezegde "kennis is macht" ook de variant "*kennissen is macht*", benadrukt hij als hij over zijn praktijk vertelt. Zakendoen is mensen kennen. Zonder persoonlijk contact is het verdraaid lastig om in Turkije iets gedaan te krijgen. En nee, dat heeft in Sepers' geval niets met schimmige praktijken te maken, eerder met een in de Turkse samenleving verankerde manier van leven en werken.

'Ik bezoek bijvoorbeeld regelmatig de bedrijven van wie mijn cliënten geld te goed hebben', legt hij uit. 'Incassozaken in Turkije begin ik bij voorkeur op die manier. Debiteuren stellen betalen eindeloos uit, omdat de rente hoog is of omdat ze zelf nog vorderingen op anderen hebben. In een persoonlijk gesprek probeer ik ze te overtuigen mee te werken aan een afbetalingsregeling.' Meestal heeft die werkwijze succes. 'Al duurt het soms maanden voordat er een regeling is getroffen en uitgevoerd. Maar dan nog is een schikking beter dan een rechtszaak die zich

Straathandel in Istanboel, 2000

Foto: Mikkel Ostergaard/HH

TURKIJE EN DE EU

‘Turkije is sneller met de implementatie van veel EU-recht dan andere potentiële toetreders’, stelt Arif Esin, advocaat en hoogleraar Europees recht aan de universiteit van Istanboel. ‘Op gebieden als mededingingsrecht, consumentenrecht en intellectuele eigendom is het Turkse recht al een aantal jaren in overeenstemming met het Europese. Ik werk er dagelijks mee.’ Esin ziet weinig belemmeringen voor toetreding wat het civiele en economische gemeenschapsrecht betreft. Dat veroverd zich gestaag een plaats in het Turkse rechtssysteem. Maar met het bestuursrecht, strafrecht en mensenrechten wil dat nog niet zo vlotten. Dat vormt traditioneel een belemmering voor de EU-toetreding van Turkije. Een verzoek om lidmaatschap werd in 1989 al eens afgewezen vanwege de slechte mensenrechtensituatie. Intussen gingen de voorbereidingen wel langzaam door. Zo sloot Turkije in 1996 een douane-unie met Europa en stelde de Turkse regering in 2001 een ‘Nationaal programma voor de overname van het aquis’ op.

Eind 2002 werd op de Europese top in Kopenhagen besloten dat onderhandelingen over toetreding zouden kunnen beginnen als Turkije in december 2004 aan de toetredingscriteria van de EU voldoet. ‘Er zijn nog problemen met de mensenrechten’, geeft Esin toe, ‘maar er wordt gewerkt aan bijvoorbeeld de afschaffing van de doodstraf en aan meer rechten voor minderheden.’ En dat zal nodig zijn. Europa stelt strenge eisen op het gebied van zowel de mensenrechten en de burgerlijke vrijheden als het verbeteren van het strafrecht en de rechten van verdachten en gedetineerden. Toch is Esin optimistisch: ‘Naarmate de beslissing over toetreding dichterbij komt, verwacht ik ook dat de politieke wil om de regels aan te passen zal groeien.’

Het toeval wil dat Nederland EU-voorzitter is als in de tweede helft van 2004 wordt besloten over het starten van toetredingsonderhandelingen. Geen gemakkelijke taak voor Nederland, dat zich de afgelopen jaren heeft geprofileerd als voorvechter van de mensenrechten én als groot pleitbezorger van de Turkse EU-kandidatuur.

veel langer voort kan slepen en die vaak weinig oplevert. Turkije heeft een hoge inflatie. Als een vordering uiteindelijk wordt toegewezen is die vaak nog maar een fractie waard van het geëiste bedrag.’

TOLK

Sepers (1943) vertelt graag over Turkije. Over de samenleving en over de Turkse taal die hij vloeiend spreekt. Hij kwam er al in de vroege jaren zestig mee in contact. Zijn moeder had een pension in Nieuwenhoorn, onder de rook van Rotterdam, waar Turkse gastarbeiders logeerden. Wat hij niet van hen leerde, spijkerde hij in zijn vrije tijd bij aan de letterenfaculteit in Leiden. ‘Er waren in die tijd amper Nederlanders die Turks spraken. Er kwamen steeds meer gastarbeiders en er was behoefte aan tolken.’ Hij vertaalde voor instellingen en bedrijven

en werd gerechtstolk in het arrondissement Rotterdam. Hij werd beëdigd vertaler en haalde – in de avonduren – het VWO en de rechtenstudie. Hij kon rechter worden in Rotterdam, maar koos uiteindelijk voor een eigen advocatenkantoor in Den Briel dat hij na zijn beëdiging in 1977 begon. Door zijn talenkennis en zijn contacten in de Turkse gemeenschap in Nederland had hij al snel een Turkse cliëntèle. In 1985 opende hij naast zijn kantoor in Den Briel een kantoor in Istanboel.

DROOMHUIS

Sindsdien werkt hij elke maand ongeveer één week in de economische hoofdstad van Turkije. ‘Het kantoor in Den Briel is begonnen als een kleine algemene op Nederland gerichte praktijk’, vertelt Sepers in zijn kantoor in een lommerrijke wijk in het

Foto: G. J. Pulles

Henk Sepers: ‘Hier geldt de variant “Kennissen is macht”’

Aziatische deel van de stad. ‘Maar het internationale werk, met Turks en Nederlands recht voor Turkse en Nederlandse klanten, is gaandeweg gaan overheersen. Ik draai nu eigenlijk één praktijk verdeeld over twee locaties.’

Veel werk komt van bedrijven die in Turkije en Nederland zakendoen. Voor hen bemiddelt hij in geschillen, onderhandelt hij over overeenkomsten en subsidies, richt hij vennootschappen op en regelt hij de incasso. Voor privé-personen wikkelt hij de verdeling van nalatenschappen af en assisteert hij bij de aankoop van onroerend goed of een bedrijf. Ook dat levert Sepers het nodige werk op.

‘Net als overal kun je in Turkije behoorlijk belazerd worden als je de taal niet beheerst en de regels niet kent’, vertelt hij. ‘Veel mensen worden verliefd op het land en zijn onder de indruk van de vriendelijke mensen. En net als in de liefde belemmert dat het denken nogal eens. Ze investeren halsoverkop hun geld via een aardige lokale zakenpartner, terwijl ze later volstrekt geen zeggenschap hebben over de besteding ervan. Of ze hebben allerlei formaliteiten over het hoofd gezien en blijken helemaal

‘Veel mensen zijn onder de indruk van de vriendelijke mensen – en blijken even later helemaal geen eigenaar te zijn van het restaurantje dat ze net hadden gekocht én betaald

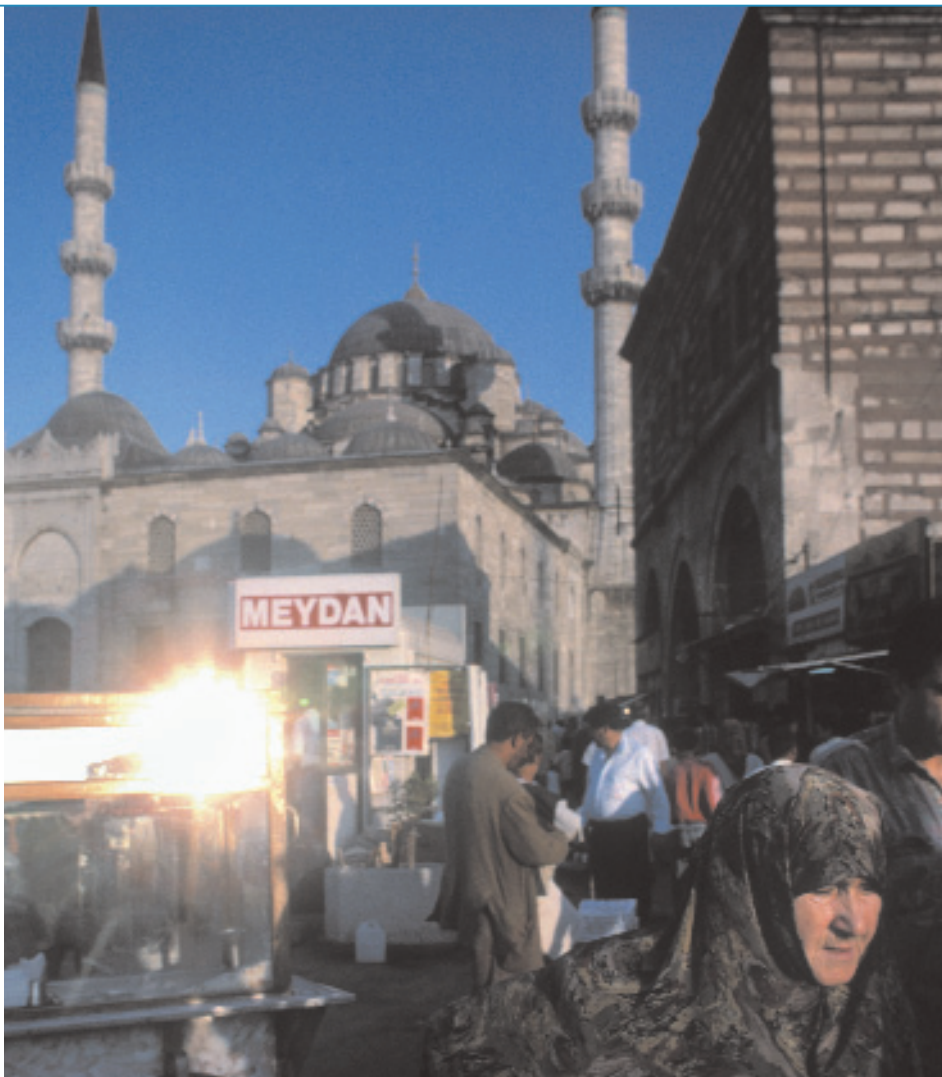

Foto: Mikkel Ostergaard/HH

geen eigenaar te zijn van het droomhuis of restaurantje dat ze net hadden gekocht én betaald.’ Zulke problemen hadden met kennis van zaken voorkomen kunnen worden, zegt hij. En ze kunnen hoogstens door onderhandelen worden opgelost. Maar ook als dat niet lekker gaat laat hij zich maar zelden verleiden tot een procedure. ‘Als je een geschil aan een rechter voorlegt is de uitkomst altijd onzekerder dan wanneer je het zelf oplost. Ook in Nederland is een procedure voor mij een allerlaatste redmiddel.’

TYPEMACHINES

Sepers’ Turkse collega en protégé Çağrı Göktaş staat vaker voor de rechtbank. Het kost Sepers enige overtuigingskracht hem te bewegen tot het geven van een rondleiding. ‘Er is niets te zien en het is er rommelig’, sputtert Göktaş tegen, ‘het geeft een slecht beeld aan buitenlanders.’ Uiteindelijk is hij bereid het bezoek mee te nemen naar een van de handelsgerichten in Istanboel. Met

de aangekondigde chaos valt het mee, al maakt het geratel van tientallen typemachines op alle verdiepingen een exotische indruk.

Göktaş (1977) werkte anderhalf jaar voor Sepers en begon daarna voor zichzelf. ‘De meeste Turkse advocaten openen een eigen kantoor’, vertelt hij onderweg door de stad. ‘Vaak al heel jong. Na vier jaar studie heb je je *bachelors*-graad aan de universiteit gehaald. Daarna loop je een halfjaar stage bij een rechtbank en een halfjaar bij een advocaat. Dan kun je verzoeken te worden toegelaten tot de balie en word je beëdigd. Voorwaarde is wel dat je de Turkse nationaliteit hebt.’ Een enkeling gaat aan de slag voor de paar grotere Turkse of buitenlandse kantoren in Istanboel. De rest hoopt een goed draaiende eigen praktijk op te bouwen.

Göktaş schat dat er zo’n dertienduizend advocaten in Istanboel werken. Dat is er bijna één op elke duizend inwoners van de stad. ‘Er is veel concurrentie en niet iedereen

is even goed. Succes en grote zaken komen met de jaren. Als je ervaring en een netwerk hebt opgebouwd.’ Om daar met een theatrale zucht aan toe te voegen: ‘Maar net als overal moeten jonge advocaten eerst alles aanpakken. Al was het maar om de telefoon te kunnen betalen.’

ZWITSERS RECHT

Toen Mustafa Kemal Atatürk Turkije in 1923 in één klap moderniseerde deed hij dat ook met het recht. Hij voerde het Zwitserse burgerlijk wetboek in, haalde het straf- en staatsrecht uit Italië en Frankrijk en nam het Duitse ondernemingsrecht over. Vorig jaar wijzigde Turkije het burgerlijk recht ingrijpend en dit jaar is een wet die buitenlanders verplichtte overheidstoestemming voor investeringen te vragen, geschrapt.

‘Een van de laatste nodeloze bureaucratistische belemmeringen’, zegt Sepers. ‘Turkije is bezig zijn wetgeving aan te passen aan het Europese vrije-verkeersbeginsel. Om de aansluiting bij Europa te bespoedigen.’ Ondanks zijn internationale praktijk werkt Sepers amper met Europees recht. ‘In Turkije geldt het nog niet en in Nederland heb ik het maar zeer incidenteel nodig. Mijn praktijk is er niet naar.’

Aan het einde van de dag praten we na op het balkon van zijn kantoor. Tussendoor belt hij even met zijn dochter in Nederland. Zij studeerde Turks en rechten en draait inmiddels volop mee in de praktijk. ‘Den Briel is een oase van rust, Istanboel is groot en hectisch. Een prettige combinatie en een welkome afwisseling’, vertelt Sepers. ‘Het is bovendien leuk om dingen te doen die anderen niet doen. Ik heb hier veel vrienden, grote vrijheid en oefen mijn beroep op een totaal andere manier uit dan in Holland. Het contact met mensen, het onderhandelen, het hele spel is verschillend. De Turkse samenleving is minder georganiseerd maar in bijvoorbeeld taal en omgangsvormen een stuk verfijnder dan de Nederlandse.’ Dan spreekt weer de nuchtere Rotterdammer. ‘Of ik tevreden ben over wat ik heb opgebouwd? Ja natuurlijk, anders hou je het niet vol. Dan zaten we hier niet.’

contact: www.solidine.com

expanding your horizons

Simmons & Simmons is een internationaal kantoor met 18 kantoren in 13 landen en verdeeld over 3 continenten. De Nederlandse vestiging Simmons & Simmons Trenzité telt 130 advocaten, (kandidaat-) notarissen en belastingadviseurs en is één van de aangevande advieskantoren in Nederland. Het kantoor richt zich primair op de top van het (inter)nationale bedrijfsleven, overheid en financiële instellingen.

Het kantoor zoekt

Advocaat-medewerker Corporate Restructuring

De groep Corporate Restructuring verzorgt de juridische advisering van nationale en internationale reorganisaties, herstructureringen en work-outs. Geeft advies aan banken, obligatiehouders en andere belangrijke crediteuren in (inter)nationale cross-border insolventies. Ook treden de advocaten van deze sectie op als curator of als bewindvoerder. De groep Corporate Restructuring functioneert op het hoogste niveau (Chambers Global 2002-2003).

U heeft drie tot vier jaar relevante werkervaring op het gebied van insolventierecht en goederenrecht. Daarnaast beschikt u over aantoonbare kennis op het gebied van het bankrecht en/of het ondernemingsrecht.

Advocaat-medewerker Litigation

Binnen de groepen Corporate en Commercial van Litigation worden cliënten voornamelijk bediend op het gebied van vennootschaprechtelijk en overname gerelateerde geschillen, handelsgeschillen (agentuur- en distributie, handelskoop, algemene voorwaarden) en algemene aansprakelijkheid, waaronder in het bijzonder beroeps- en bestuurdersaansprakelijkheid.

U heeft drie tot vier jaar relevante werk- en/of proceservaring op een of meerdere van de hiervoor genoemde rechtsgebieden.

Voor beide functies geldt dat u moet beschikken over een internationale scope en dat u met flair kunt bewegen in het krachtenveld van tegenovergestelde belangen. Daarnaast bent u besluitvaardig, staat u stevig in de schoenen en weet u diplomatiek en tegelijkertijd doortastend op te treden.

Ard Westhof
Simmons & Simmons Trenzité
Postbus 190
3000 AD Rotterdam
T 010 - 4042655
F 010 - 4042252
E ardwesthof@simmons-simmons.com

Top 10
law firm
worldwide

(Global Counsel 3000
World Ranking 2002)

Onzuivere ingevingen over no-cure-no-pay

H.J. Bodifée

advocaat te Rotterdam

‘No-cure-no-pay’: het feit dat we het nog niet hebben in Nederland en dat het grote gidsland aan de overkant van de grote plas met een ander rechts(bedelings)stelsel en een andere (rechts)cultuur het wel heeft, maakt het nog niet modern, dynamisch of anderszins begerenswaardig. De afweging omtrent afschaffen of handhaven van het verbod moet op inhoudelijke goede gronden gebeuren, die aansluiten bij het rechtsbedelingsstelsel zoals we het nu hier hebben c.q. wensen te hebben.

De Algemene Raad stelt voor¹ dat er een experiment komt onder zekere voorwaarden op het gebied van letselschade en legt daaraan uiteindelijk ten grondslag de gedachte dat beperking van het verbod bevorderlijk is voor de onbelemmerde rechtstoegang. Dat laatste wil de Raad uitdrukkelijk als uitgangspunt nemen. Daarmee gaat de Raad alvast aan een paar argumenten voorbij, die ik hierna toch ook nog even aanstip. Verder stel ik ook vraagtekens bij het experiment, bij de beperking tot letselschade én bij de onbelemmerde rechtstoegang als grondslag.

GEPASSEERD STATION

In het algemeen ben ik licht gevoelig waar het op vermenging van belangen aankomt. Wie vindt dat er zoveel mogelijk scheiding moet bestaan tussen het resultaat van de zaak voor de cliënt en de honorering van advocaat, heeft dus mijn sympathie. Ik vrees echter dat we dit station al enige tijd geleden gepasseerd zijn. Eigenlijk is er in iedere beloningsvorm (zelfs bij behandeling ‘pro bono’ en bij optreden voor een vast bedrag ongeacht de uitkomst van de zaak) wel een spanningsveld tussen het belang van de advocaat ten aanzien van zijn inspanning/tijdsbesteding en het belang van de cliënt bij de uitkomst van de zaak. Aangezien ook de beloningsvormen als ‘incasso-tarief’, ‘success fee’ of ‘forked fee’ geoorloofd zijn, is de verstrengeling voorheen al vergaand toegelaten. Zover, dat het Korhuis niet moeilijk valt situaties aan te voeren, waar die beloningsvormen tot een belangentegenstelling leiden, die verder gaat dan in gematigder vormen van ‘no-cure-no-pay’ het geval is². Daarmee is – enigszins tot mijn spijt – vergaande belangenscheiding zelf geen houdbaar argument meer. Op deze lang geleden vertrokken trein kan dan alleen de

In de voortgaande discussie over no cure no pay (zie in de Actualiteiten het verlag van de collegevergadering) heeft H.J. Bodifée uitsluitend ingevingen gehoord die niet leiden tot een zuivere afweging. Hij houdt enkele veelgebruikte de argumenten tegen het licht.

borging van een minimum mate van scheiding en van uitwasbestrijding een legitiem onderdeel van de discussie zijn. (Wanneer iets dergelijks er gaat komen, zou bovendien naar mijn mening diezelfde borging toegepast moeten worden bij iedere beloningsafspraken die een vergaande belangenscheiding mist en niet alleen bij de vorm ‘no-cure-no-pay’.) Hoe dan ook, de belangenscheiding kan binnen de Orde in het licht van wat er reeds toegestaan is niet meer gehanteerd worden als reden om het verbod in de huidige vorm te handhaven.

KRUIDJE-ROER-MIJ-WEL

De Algemene Raad gaat er in mijn ogen terecht vanuit, dat pure handhaving van de status quo niet als zodanig een te respecteren belang dient. Indien de balie aan andere belonings-, concurrentie- en belangenbehartigingsvormen heeft aan te passen, zij dat zo. Dat behoort tot de goede beroepsuitoefening. Het belang niet te behoeven investeren in het aanpassen van de praktijkvoering, e.d., - ik hoor in uiteenlopende vormen dat argument tot mijn verbazing soms wel opklinken - kan dus geen argument zijn om het verbod te handhaven.

CONCURRENTIE VAN BUREAU PALS?

Evenzeer wordt in de kringen van de Raad niet zuiver gevonden het soms wel gehoorde argument dat bij handhaving van het verbod de advocaat geen antwoord heeft op concurrenten uit andere hoek, die niet door een dergelijk verbod beperkt worden. (Dat gaat dan in de eerste plaats om letselschadeadvocaten tegenover dito bureaus.) Toen ik deze opvatting hoorde³ stemde ik meteen in. Dit is immers een particulier economisch belang van de advocaten in kwestie, terwijl de discussie rond het verbod immers gedragen moet worden door de argumenten die de belangen van de goede beroepsuitoefening in de betekenis van bijdragend aan de goede rechtsbedeling raken. Of toch niet? Nu ik daar nog eens over nadenk vraag ik me af of ik niet te simpel deze opvatting overnam. Het is immers niet zo dat de balie met de afschaffing van het verbod de economische belangen van deze beroepsbeoefenaren bevordert, maar dat een bestaande beperking op concurrentiemogelijkheden wordt opgeheven. Het kan zo zijn, dat de

Orde een goede rechtvaardiging heeft om deze beperking te handhaven, maar die rechtvaardiging moet dan voldoende blijken. Vrijheid van concurrentie is een algemeen belang, waarop – kort door de bocht – slechts in het belang van de goede beroepsuitoefening beperkingen mogelijk zijn. Waar ik overnam dat het hiervoor bedoelde concurrentieargument onzuiver zou zijn, draaide ik de zaak dus – achteraf bezien en ten onrechte – om; er moet een goede rechtvaardiging aangedragen worden om de concurrentie te beperken en waar die rechtvaardiging niet toereikend is, heeft de concurrentievrijheid te vigeren.

SCHRIJNENDE GEVALLEN HELPEN

De advocaten, die zelf zeggen behoefte aan afschaffing van het verbod te hebben – naar verluid bestaan ze; alleen ken ik uitsluitend advocaten, die het weer van anderen zeggen te weten – schuiven naar het mij voorkomt wat willekeurig heen en weer tussen de eigen beloningswens en het belang van een cliënt, die niet zou kunnen betalen dan uit de opbrengst van de zaak zelf. Zij hebben onder de huidige regels de mogelijkheid hun declaraties voorlopig niet te innen of ‘pro bono’ op te treden. Hun schoorsteen moet ook branden, zeggen zij? Volkomen gerechtvaardigd verlangen, dunkt mij. Dat zal na een afschaffing van het verbod niet anders zijn. Ook dan zullen ze zaken, waarin ze onverhoopt niets krijgen zo hebben te verdelen dat de overige dat kunnen dekken. Het blijft een kwestie van het ondernemersrisico’s goed wegen en tijdig van koers veranderen wanneer de meevallers niet meer tegen de tegenvallers dreigen op te wegen. Afschaffen van het verbod is niet nodig voor de beloning. Die moet altijd – met of zonder verbod – uit de betalende zaken komen; er is voornamelijk een – in mijn ogen: overschat – verschil in de inkleding van het ondernemersrisico, dat zelf niet wezenlijk anders komt te liggen.

Overdragen van de vordering aan één van de clubs, die inschatting van redelijke haalbaarheid doen, dan het risico nemen én de advocaat betalen, behoort eveneens tot de mogelijkheden. Inderdaad bij de florissante zaken gaat de club dan met meer opbrengst

ervan door dan de advocaat, waartegenover staat dat de risicoverdeling daar dan ook naar is.

Gaat het dan toch erom dat de advocaat tegen de prijs van meer risico een hogere beloning wil toucheren? Dat is een legitieme wens in mijn ogen. Maar breng het niet als argument dat een cliënt met een naar schatting behoorlijke zaak niet aan rechtsbedeling te helpen is door het verbod. Dat is geen argument voor de afschaffing; die mogelijkheden zijn er immers wel.

LIEVER AUTEURSZAKEN

De Raad stelt een experiment voor in de letselschadezaken. Aanleiding is een consultatie onder de specialisatieverenigingen, waarin naar verluid alleen de LSA de behoefte liet blijken. Het heeft iets bevreedends, deze wat toevallig klinkende inleiding voor een experiment met een verbod, waar – terecht of wellicht inmiddels niet meer terecht – redelijk principieel aan getild is. Bijna iedere advocaat kan uit allerlei rechtsgebieden wel voorbeelden noemen van zaken waarin niet geprocedeerd werd omdat de cliënt de kostenpost niet voor lief kon of wilde nemen. En wat dat laatste aangaat, waar stoelt nu precies de gedachte op dat bijvoorbeeld alleen degene die niet kan betalen met verlichting van het verbod geholpen moet worden, terwijl degene die de overwaarde van het huis er niet voor in de waagschaal wil stellen dat dan maar zelf moet weten? Of simpelweg een partij – je ziet het verzoek vaak komen bij minder grote internationale handelsgeschillen – die aan de zaak eenvoudig niet meer uit wil geven dan deze oplevert en daarvoor af moet gaan op een hem onbekende rechtshulpverlener in een vreemde jurisdictie? Het gaat mij er niet om, dat de tweede en derde partij ook per definitie met beperking of opheffing van het verbod verblijd moet worden, maar wel dat met het antwoord op deze vraag eindelijk helder wordt waar het ons bij afschaffing, beperking of handhaving van het verbod nu eigenlijk om gaat.

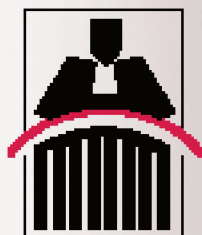
Mijn vermoeden is dat de Raad voor letselschade koos uit de praktische overwegingen. Toch zou dat niet het eind van het verhaal moeten zijn. Het feit dat andere rechts-

gebieden zich niet gemeld hebben (ik hoeft niet aan te voeren dat het mij niet eens gevraagd is, aangezien mijn antwoord negatief zou zijn geweest) betekent niet dat het experiment tot letselschade beperkt behoeft te worden.

Zelfs zou ik er een voorkeur voor hebben juist letselschade van het experiment uit te sluiten. Ik kan geen civiel rechtsgebied bedenken, waar het slachtoffereffect – de behoefte bij de betrokkenen, het mediageenieke, het publiekstoegekkelijke en daarmee het aantrekkelijke voor politieke sier – in die mate speelt. Alle daarmee gemoeide, wat onze vraag aangaat oneigenlijke, belangen dreigen de discussie uit de zuivere afweging te halen. Is er een meer inhoudelijke reden om een experiment op het gebied van letselschade te doen of is dat ook bij grijzere rechtsgebieden mogelijk? Is het niet zo dat zelfstandige, nog niet zo succesvolle, auteursrechthebbers de kosten van het aanpakken van schendingen van hun auteursrecht niet kunnen dragen, bijvoorbeeld? Of kunnen de – aangenaam weinig mediagenieke, de huiskamer niet rakende en ver van politieke profilering verwijderde – internationale handelsgeschilletjes niet dienen? De keuze voor, althans de beperking tot letselschade kan ik niet overtuigend beargumenteerd vinden.

EXPERIMENT OF SCENARIO?

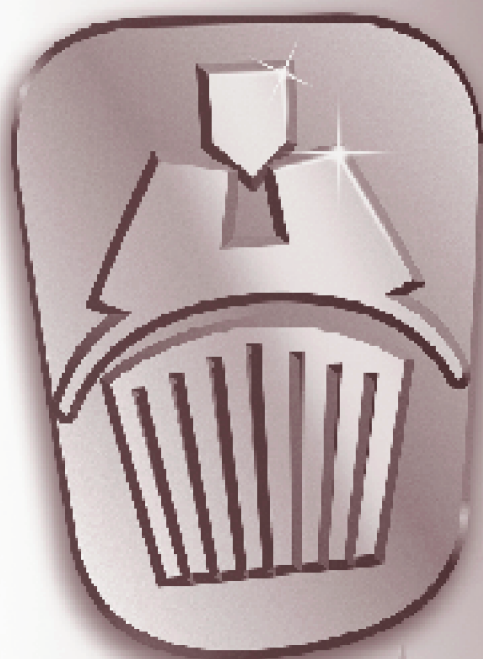
Dan is natuurlijk mijn vraag ook waar een experiment toe moet leiden? Boer & Croon heeft opgegeven dat in een aantal opzichten nul-metingen gedaan kunnen worden. Is het dan van belang of er meer of minder zaken door komen? Als er argumenten voor in stelling worden gebracht dan toch argumenten, die om de betere rechtsbedeling gaan? In Rotterdam⁴ werd al de vraag gesteld of we ons kunnen voorstellen, dat na een experiment van enkele jaren het verbod ongeclausuleerd heringevoerd wordt omdat de metingen van Boer & Croon geen wijziging laten zien en er dus geen effect zichtbaar zou zijn? Bij de huidige verhalen kan ik mij volstrekt niet voorstellen, wat een experiment in dit geval voor nut zou hebben. Het lijkt erop dat het niet kan mislukken en dan kunnen we het dus overslaan.

JONGE BALIE CONGRES

GARANTIES

Keihard of een sprookje

Jonge Balie Congres 2003
6 en 7 november 2003

Thema: Garanties
 Keihard of een sprookje
Locatie: De Efteling, Kaatsheuvel

Schrijf je nu in!

Surf voor inschrijving en meer informatie naar: www.jongebaliecongres.nl
Sluitingsdatum inschrijving 15 september 2003, aantal deelnemersplaatsen beperkt

BANNING
ADVOCATEN

VOXIUS

CREANZA

KLUWER

Eurolawyer
Intelligente. Slimme. Inzicht.

Jonge Balie Congres 2003

ONZE OEDRACHTGEVER:

Een modern en goed uitgerust kantoor in Oost-Brabant met vijf advocaten, gespecialiseerd op het gebied van het arbeidsrecht en ondernemingsrecht. Op het gebied van het arbeidsrecht werkt men in substantiële mate voor grote bedrijven, onder andere (beurgenoteerde) multinationals. De sfeer op het kantoor is informeel, laagdrempelig en gemoeidelijk.

Voor deze opdrachtgever zijn wij op zoek naar een:

ADVOCAAT-MEDEWERKER ARBEIDSRECHT MET MAATSCHAPAMBITIE

Uw taak:

U behandelt voornamelijk dossiers op het gebied van het arbeidsrecht en ontslagrecht, zoals afbeeiingsregelingen, reorganisaties en samenhangende onderwerpen. U treedt hierbij hoofdzakelijk op voor de werkgever. Ook bent u in staat daarnaast een eigen praktijk op te bouwen. Het houden van lezingen bij cliënten over de ontwikkelingen op uw vakgebied behoort eveneens tot uw takenpakket.

Uw profiel:

U heeft ruim 5 jaar ervaring met name op het gebied van het arbeidsrecht en bent toe aan een overstap naar een kantoor waar u uw maatschapambitie kunt verwezenlijken. U bent een advocaat met ondernemers bloed die in staat is de huidige (arbeidsrecht)praktijk op het kantoor - samen met de overige maten - verder uit te bouwen. U beschikt derhalve over goede commerciële vaardigheden en een flinke dosis enthousiasme. Verder bent u bereid in de regio te gaan wonen.

Het aanbod:

Werken in een plezierige informele sfeer op een kantoor waar een landelijke 'grote-kantoren-praktijk' gevoerd wordt. Arbeidsvoorwaarden zijn goed en doorgroeimogelijkheden zijn aanwezig. Bovendien werkt u in een regio van Nederland waar het heel prettig wonen is en u in staat bent een goede balans te bereiken tussen werk en privé-leven.

VOXIUS

VOOR JURISTEN
VAST EN INTERIM

Indien de vacature uw interesse heeft gewekt, verzoeken wij u uw reactie binnen twee weken te richten aan Voxius, op nevensstaand adres ter attentie van mevrouw mr. M.E. Buschgens, met wie u voor informatie telefonisch contact op kunt nemen. Vertrouwelijke behandeling is vanzelfsprekend gegarandeerd.

LEGAL SEARCH

VOLGENDE WERKGEVER:

RECHTSPERSONEN EN INTERIM

BUREAU VOOR JURISTEN

VOORDE WERKGEVER

ADVOCATENPRAKTIJK

OVERHEID, INSTELLINGEN

EN BEDRIJVEN, WAARONDER

VEEL TOE 100 Ondernemingen

Vertrouwelijke informatie

Wat uw gegevens is vastgesteld

Geen andere. Over de informatie

Op de website

STATIONSPLEIN 45

[GROF BAKKERSTRAAT]

POSTBUS 29170

3001 GD ROTTERDAM

TEL 010 - 2400603

FAX 010 - 2400607

LEGAL@VOXIANL

WWW.VOXIANL

DE RAAD IN ANDERMANS ROL

Onbelemmerde rechtstoegang – de doelstelling van de Raad bij het morrelen aan het verbod – is geen doel dat de Orde zich als zodanig mag stellen. De overheid kent – gelukkig nog steeds onder een behoorlijk democratisch toezicht – een beleid dat niet de onbelemmerde, maar slechts een gereguleerde toegang tot de rechtsbedeling wil verzekeren. Bewust wordt ervoor gekozen, dat de rechtszoekende niet zonder financieel risico is, doordat in het burgerlijk proces volledige vergoeding van advocaatskosten van de in het gelijk gestelde partij niet de normale gang van zaken is. Bewust wordt als een drempel voor de afweging of men zich tot de overheidsrechter wendt een verhoogd griffierecht geheven. Bewuste keuzes worden

gemaakt in hoeverre de gemeenschap op haar kosten de rechtsbedeling toegankelijk maakt voor wie daar zelf onvoldoende middelen voor heeft.

Ieder mag het met die keuzes oneens zijn, en daaromtrent politieke druk uitoefenen. Dat betekent niet – uitzonderlijke verslechtering van de rechtsstatelijke omstandigheden buiten beschouwing gelaten – dat de balie bij de voor het beroep geldende regels dat zelf ter hand neemt, laat staan het gekozen beleid uitdrukkelijk tegengaat. De aangevoerde doelstelling houdt met de goede regulering van de beroepsuitoefening geen verband en heeft bij de vraag naar al dan niet handhaven van het verbod dan ook geen rol spelen.

COULD WE START AGAIN, PLEASE?

Al het voorgaande betekent alleen dat ik over handhaven, beperken of afschaffen van het verbod eenvoudig geen goede argumenten hoor. Die moeten er komen, zodat een inhoudelijk zuivere afweging plaats kan vinden. De rechtsbedeling en de beroepsuitoefening hier te lande is dat wel waard. ●

NOTEN

- 1 Notitie dd 20.05.2003 aan het College van Afgevaardigden, doss.nr. 3.4.5.
- 2 mr B. Korthuis, voorzitter van de vereniging LSA, te gast als inleider in de bijzondere, gecombineerde Ordevergadering van de balies te Rotterdam, Den Haag en Dordrecht op 17 juni 2003.
- 3 Ter gelegenheid van de in noot 2 bedoelde ordevergadering.
- 4 Ter gelegenheid van de in noot 2 bedoelde ordevergadering.

(advertentie)

GOEDERENRECHT

Zekerheidsrechten

Goederenrecht

prof. mr. A.L.M. van Mierlo, prof. mr. E.H.J. Mijssen en prof. mr. A.A. van Velten

In de twaalfde druk van dit aan de zekerheidsrechten gewijde werk werd de tekst grondig herzien in verband met de invoering op 1 januari 1992 van het huidige Burgerlijk Wetboek. In deze nieuwe dertiende druk kon daarom de in de vorige druk gekozen opzet worden gehandhaafd. De tekst is aangepast aan sedert 1994 gepubliceerde jurisprudentie en literatuur. Daarbij heeft in het bijzonder de behandeling van de onderwerpen pandrecht en eigendomsvoorbehoud een aanzienlijke uitbreiding ondergaan. Nieuw aan deze druk is de medewerking van prof. mr. A.L.M. van Mierlo die de hoofdstukken V (Verhaalrecht van schuldeisers, voorrecht), VI (Retentierecht) en VII (Eigendomsvoorbehoud) voor zijn rekening heeft genomen.

Asser-serie, deel 3-III

Omvang 992 pagina's, € 85,-

ISBN 90 13 00314 1, 13e druk, Kluwer, 2003

Prijzen zijn inclusief BTW. Prijswijzigingen voorbehouden. Ook verkrijgbaar via de boekhandel.

KLUWER

BESTELLEN? Ga naar de shop van www.kluwer.nl en zoek op ISBN. U kunt ons ook bellen (0570) 67 34 49, faxen (0570) 69 15 55 of e-mailen (juridisch@kluwer.nl).

DAAROM GEEN VERZENDING PER POST

In *Advocatenblad* 2003-11 bepleit mr. M. Freudenthal aanpassing van art. 56 lid 3 Rv. De verzendende instantie als bedoeld in de Europese Betekeningsverordening (BetVo)¹ zou niet alleen stukken naar een ontvangende instantie moeten kunnen sturen ter betekening in de aangezochte lidstaat, maar zou stukken ook rechtstreeks per post aan de buitenlandse justitiabele moeten kunnen zenden zonder inschakeling van enige instantie in de aangezochte lidstaat. Betwijfeld moet worden of deze voorgestane wijziging past in het stelsel van de BetVo.

Onder het Haags Betekeningsverdrag was de betekening voltooid bij het laten van het afschrift ten parkette (art. 4 onder 8° Rv oud). In het buitenland werd alleen *kennis gegeven* van deze reeds voltooide betekening. De BetVo gaat uit van reële betekening: de betekening vindt plaats in de aangezochte lidstaat. De geldigheid wordt beoordeeld aan de hand van de in die lidstaat geldende wettelijke eisen (art. 7 lid 1 BetVo). Aangezien daardoor de invloed op de termijn van betekening gering is, geeft de BetVo lidstaten de mogelijkheid om ‘datumreddende’ bepalingen in de eigen wetgeving op te nemen (art. 9 lid 2 BetVo). Nederland heeft in art. 56 lid 2 Rv de verzending van een stuk door een verzendende instantie naar een ontvangende instantie als termijnreddend aangemerkt. De datum van verzending wordt ‘aangemerkt’ als datum van betekening. Daarmee is de verzending evenwel nog niet gelijk te stellen aan betekening. De bevoegdheid in art. 9 lid 2 BetVo betreft enkel de *datum*.

ONJUISTE MIX

Volgens de hoofdroute zend de verzendende instantie het stuk naar de ontvangende instantie in de lidstaat, die voor betekening door een bevoegde functionaris² zorgdraagt. Na betekening maakt de ontvangende instantie een cer-

tificaat op waarin deze authentiseert dat de betekening heeft plaatsgevonden door een bevoegde functionaris met inachtneming van de ter plaatse geldende wetgeving (art. 10 BetVo).

De BetVo kent echter ook alternatieven voor de hoofdroute, waaronder rechtstreekse toezending aan de geadresseerde per post (art. 14 BetVo). Voor deze alternatieve wijzen van betekening hebben de lidstaten aangegeven of zij het toestaan en/of welke voorwaarden er gelden.³ Het alternatief van art. 14 BetVo wordt door mr. Freudenthal aangeduid als een mogelijkheid tot uitbreiding van art. 56 Rv. In het pleidooi van mr. Freudenthal zitten evenwel aspecten die twijfel doen rijzen of de voorgestelde wijziging past in het systeem van de BetVo.

Het lijkt systematisch niet juist om een mix samen te stellen uit de hoofdroute en de alternatieve route. Volgens de BetVo communiceert de verzendende instantie enkel rechtstreeks met de ontvangende instantie.⁴ Toezenden van stukken door de verzendende instantie naar de geadresseerde is niet voorzien in de BetVo en lijkt verdacht veel op de techniek van het Haags Betekeningsverdrag.

Onder dat verdrag gold echter dat er in de lidstaat slechts kennisgeving plaatsvond van de reeds voltooide betekening. Een kennisgeving kan wellicht evengoed per post, een betekening echter niet en de BetVo schrijft voor dat er in de lidstaat moet worden betekend. Het valt te betwijfelen of met de rechtstreekse toezending per post bedoeld is om van dit principe af te wijken. Veeleer lijkt voor de hand te liggen dat dit beperkt is tot die gevallen waarin de wetgeving van de lidstaat toezending per post als geldige ‘betekening’ aanmerkt.⁵ Het lijkt niet aannemelijk dat in een dagvaardingsprocedure een Nederlander bij exploit moet worden opgeroepen terwijl een eventuele medegedaagde EU-onderdaan met een enkele

oproeping per brief in dezelfde procedure zou kunnen worden betrokken. Er zouden dan voor de oproeping van de Nederlander zwaardere eisen gelden dan voor de medegedaagde EU-onderdaan.

Datumreddende werking lijkt bovendien voorbehouden aan de hoofdroute. Slechts daar wordt een opdracht tot betekening verstrekt aan de speciaal daarvoor aangewezen instantie in de lidstaat. Deze moet bij uitstek in staat worden geacht volgens de plaatselijk geldende wet te kunnen betekenen. Een verzendende instantie kan, vertrouwend op het functioneren van die ontvangende instantie, er van uitgaan dat daadwerkelijke betekening op een redelijke termijn volgt. Aldus heeft de door de verzendende instantie af te geven datum van verzending ook enige inhoud.

Bij de alternatieve wijzen van betekening ontbreekt deze zekerheid. Bij toezending volgens art. 14 BetVo (wie die toezending dan ook doet) zal de datum van de feitelijke ontvangst door de geadresseerde in de aangezochte lidstaat⁶ de datum van ‘betekening’ moeten zijn.

MEER WAARBORGEN

De aanpassing die mr. Freudenthal beoogt lijkt strijdig met de uitgangspunten van de BetVo. Het verbeteren en versnellen van de communicatie tussen de betrokken instanties⁷ lijkt een betere weg dan een feitelijke teruggang naar het Haags Betekeningsverdrag met toezending van een stuk per post rechtstreeks aan de justitiabele. Zeker ook in het kader van de tenuitvoerlegging verdient een betekening met inachtneming van de plaatselijke wetgeving verreweg de voorkeur. Een betekening biedt eenvoudigweg veel meer waarborgen dan een toezending per post.

(*mr. J.M. Wisseborn, gerechtsdeurwaarder te Harderwijk en bestuurslid van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders*)

NASCHRIFT

Zoals uit de reactie van mr. J.M. Wisseborn blijkt, vragen bepaalde onderdelen van de BetVo, en met name art. 14 BetVo, om verdere

verduidelijking. Bedacht moet worden dat er binnen de EU twee stelsels van betekening of kennisgeving van gerechtelijke stukken bestaan, namelijk door de deurwaarder of per post. In ons eigen land bestaan beide stelsels

naast elkaar, andere landen – zoals onder andere Duitsland, het VK en de Scandinavische landen – kennen enkel de betekening per post. De BetVo heeft beide stelsels laten bestaan en voor grensoverschrijdende gevallen geregeld. Om

deze twee stelsels te verenigen en zoveel mogelijk gelijkwaardig te doen zijn, heeft de betekening of de kennisgeving per post in de verordening, anders dan in het Haags Betekeningsverdrag (HBV), dan ook een belangrijke, met de betekening door een deurwaarder of andere autoriteit (art. 4-11 BetVo) vergelijkbare functie gekregen. Daarom kunnen lidstaten, anders dan bij de betekening per post onder het HBV, de betekening of verzending per post krachtens de BetVo niet langer uitsluiten. Ter bescherming van de geadresseerde kan elke lidstaat echter aan de postale betekening of kennisgeving bepaalde voorwaarden verbinden.¹

Welke betekenis moet nu voor Nederland verbonden worden aan art. 14 BetVo? Het artikel bepaalt dat *elke lidstaat* bevoegd is de betekening of kennisgeving aan zich in een andere lidstaat bevindende personen *rechtstreeks per post* te doen verrichten. Deze bevoegdheid impliceert dat geen van de andere lidstaten een betekening per post vanuit Nederland op zijn grondgebied kan weigeren. De bepaling dat *de lidstaat* bevoegd is tot postale betekening of kennisgeving wil niet zeggen dat iedere in die lidstaat verblijvende belanghebbende hiertoe bevoegd is, die bevoegdheid hebben alleen de door de lidstaat daartoe aangewezen instanties.² Nederland heeft de bevoegdheid voor de rechtstreekse kennisgeving per post

van verzoekschriften opgedragen aan de griffie, terwijl de dagvaardingen door de deurwaarder moeten worden betekend. Het door mij in het Advocatenblad gedane voorstel om in bijzondere gevallen ook de internationale betekening van dagvaardingen per post te laten plaatsvinden, past dus geheel in het systeem van de BetVo. Een dergelijke betekening vereist echter voor ons nationale recht een wetwijziging. De wetgever zal moeten bepalen welke instantie bevoegd zal zijn om de betekening per post te doen verrichten. Dat zou, naar mijn mening, de deurwaarder, die binnen de BetVo al als verzendende instantie optreedt, kunnen zijn. Een dergelijke aanwijzing door de wetgever past ook verder in het systeem van de BetVo zoals Nederland daar invulling aan heeft gegeven.³

Uit bovenstaande moge duidelijk zijn dat de BetVo de lidstaten niet verplicht de betekening of kennisgeving per post in hun nationale recht op te nemen indien dat nationale recht daarin niet voorziet. Echter ook de lidstaat die de postale betekening niet kent, en dus geen betekening per post naar een andere lidstaat heeft geregeld, kan de betekening of kennisgeving per post naar personen op haar grondgebied niet uitsluiten.⁴ Niets verbiedt de nationale wetgever echter een nieuwe regeling in haar wet op te nemen die de deurwaarder een grensoverschrijdende betekening per post in bijzondere gevallen toestaat, zodat de nog steeds

lange en duurdere weg van de formele betekening niet gevolgd hoeft te worden. Speerpunt van het Europese beleid is het slechten van barrières op procesrechtelijk gebied. De BetVo is de eerste Europese procesrechtelijke maatregel waarmee de EU dit doel tracht te bereiken en daartoe daadwerkelijk ingrijpt in de soevereiniteit van de lidstaten. Zolang er in de lidstaten verschillende stelsels van betekening bestaan, vormt die verscheidenheid een belemmering voor een ware Europese ruimte. De betekening of kennisgeving per post binnen de EU kan het mogelijk maken deze belemmering te verminderen.

Wisseborns afwijzing van de postale betekening is dus noch gezien de inhoud van de BetVo noch gezien zijn doelstelling gefundeerd. Wisseborn heeft wel gelijk als hij stelt dat de postale betekening meebrengt dat de oproeping van een gedaagde binnen Nederland aldus zwaardere eisen kent dan bij een gedaagde in een andere lidstaat. Ook dat is echter kenmerkend voor de ontwikkeling van het Europese procesrecht. De lidstaten blijven nog steeds autonoom om hun interne recht te regelen, het grensoverschrijdende procesrecht wordt echter steeds meer taak van de EU en onderworpen aan communautaire regelgeving welke gericht is op vereenvoudiging, versneling, en besparing van kosten.

(*mr. Mirjam Freudenthal*)

NOTEN REACTIE

- 1 In Nederland: de gerechtsdeurwaarders en de griffiers van de gerechten (art. 2 Uitvoeringswet EG-betekeningverordening)
- 2 Dit betekent niet noodzakelijkerwijze dat de ontvangende instantie dit zelf doet, of zelfs zou kunnen doen. Zo is bijvoorbeeld in Frankrijk de Nationale Kamer voor gerechtsdeurwaarders de ontvangende instantie. Alle verzendende instanties verzenden de te betekenen stukken naar deze Nationale Kamer. Deze kan echter niet zelf betekenen, maar zal één van haar leden-gerechtsdeurwaarders de feitelijke betekeningshandeling opdragen.
- 3 Deze verklaringen zijn te vinden op de site van de EU: http://europa.eu.int/comm/justice_home/fsj/civil/documents/fsj_civil_1348_en.htm#version%20nl. De site van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (www.kbvg.nl) linkt daar ook naar door;
- 4 Art. 4 lid 1 BetVo bepaalt letterlijk: De op grond van artikel 2 aangewezen instanties zenden elkaar de gerechtelijke stukken zo spoedig mogelijk rechtstreeks toe.

- 5 Bijv. art. 271 Rv. bepaalt dat een oproeping in een verzoekschriftprocedure in beginsel bij gewone brief geschiedt. In dat kader lijkt het voor de hand te liggen dat een Engelse aanvrager in een procedure die in Nederland met een verzoekschrift zou worden ingeleid met toepassing van art. 14 BetVo het stuk vanuit Engeland kan toezenden naar de justitiabele.
- 6 In de MvT op de uitvoeringswet (Tweede Kamer, vergaderjaar 2000–2001, 27 748, nr. 3 pag 5) wordt opgemerkt dat de voorwaarde van aangetekende verzending die Nederland stelt ertoe strekt zekerheid te scheppen omtrent de datum van de betekening of de kennisgeving. Ook hier wordt de datum van feitelijke ontvangst in de lidstaat dus als uitgangspunt genomen en niet de verzending in de lidstaat van de opdrachtgever.
- 7 De EU ontwikkelt hiertoe ook initiatieven: op 17 juli 2003 is/wordt een hoorzitting door de EU belegd waarin de lidstaten en de betrokken instanties ervaringen kunnen uitwisselen en suggesties tot verbetering kunnen doen.

NOTEN NASCHRIFT

- 1 Het is niet duidelijk waarom Wisseborn meent dat de lidstaten zich tegen artikel 14 BetVo kunnen verzetten. Het artikel zegt alleen in lid 2 dat aan de betekening of kennisgeving per post voorwaarden verbonden kunnen worden. Artikel 13 en 15 BetVo daarentegen geven in lid 2 expliciet aan dat de lidstaten zich tegen deze wijze van betekening of kennisgeving kunnen verzetten.
- 2 Hierin ligt ook het onderscheid met artikel 15 waarbij iedere belanghebbende de betekening of kennisgeving van stukken rechtstreeks kan doen verrichten door deurwaarders, ambtenaren of andere bevoegde personen in de aangezochte lidstaat.
- 3 Zie ook: P. Vlas en J. D. Boon, Betekening van gerechtelijke stukken in de Europese Unie, TCR 2002, p. 1-7; M. Freudenthal, Europese verordening inzake de betekening en kennisgeving van stukken, NIPR, 2001, p. 3-14.
- 4 J. Meyer, Europäisches Übereinkommen über die Zustellung gerichtlicher und aussergerichtlicher Schriftstücke in Zivil- und Handelsachen in der Mitgliedstaaten der Europäischen Union, IPRax 1997, p. 401-404. Schrijver was deelnemer bij de onderhandelingen.

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

Vanaf de op de eerste verdieping gelegen wachtruimte had hij een mooi overzicht op het zonovergoten binnenplein van het gerechtshof. Het was een broeierig warme dag en tegen de avond was onweer voorspeld. Hij transpireerde lichtjes: de eerste verdieping kende een halfronde glazen dakconstructie waar de zon onbarmhartig doorheen scheen. Zijn toga, zo nam hij zich voor, ging pas op het allerlaatste moment aan. Een halfuur voor het begin van de zitting, een hoger beroep van een alimentatiekwes- tie, zag hij Vorselaars aan komen kuieren. Vorselaars was boer en zo liep hij ook: met zijn handen op de rug keek hij links en rechts als ware hij doende met de inspectie van een aardappelveld.

Vorselaars had zijn werkplunje aan, een donkerblauwe katoenen broek en een ver- schoten legergroenkleurig T-shirt. Het viel hem een beetje tegen van zijn cliënt: een uur tevoren had hij, met zijn tas in de hand, zijn secretaresse nog gevraagd om Vorselaars te bellen en hem te vragen een bankafschrift naar de zitting mee te nemen. 'Hij zal nog wel onder een koe zitten, maar ik neem aan dat hij nog thuiskomt voor bewassing en verschoning.' Niet dus.

Na het passeren van poort en portier en begroeting met zijn vreemd hoge piepstem nam Vorselaars plaats op het bankje naast hem en

meteen vulden zijn neusgaten zich met een onmiskenbare stallucht die uit de kleren van Vorselaars omhoog steeg. Hij verschoof wat en getweeën namen ze nog wat punten door.

Cliënts duimnagel was, zo zag hij, aardig gehavend: 'Komt van het straten', verklaarde Vorselaars op zijn vraag, terwijl hij een loszittend blauwverkleurd stukje nagel verwijderde en in de wachtruimte knitste. Wel toe- vallig, peinsde X, dat ook hij dat weekend een stukje stoep had opgehoogd en warempel eveneens een, zij het geen duim maar wijsvinger had verwond. Al te lang naden- ken over de coïncidentie kon niet, want ook de voormalige echtgenote kwam nu de trap op vergezeld van haar advocate, Angélique van de Wagen.

'Ik moest in zaal L van Leo zijn', zei ze zachtjes grinnikend.

Binnen werd door de voorzitter nog eens gevraagd waarom er in eerste instantie geen verweer was gevoerd. 'Dat was jouw schuld', riep Vorselaars.

'Mijn cliënt maakt mij er fijntjes op attent dat dat een omissie van mijn kant zou zijn', begon X met een duistere blik op Vorselaars, waarna hij de voorzitter uitleg- de hoe dat allemaal gekomen was.

De zaak zelf was volkomen hopeloos, al was het alleen maar omdat Vorselaars na het instellen van hoger beroep een

complete *reshuffle* van zijn financiële huis- houding had doorgevoerd, zonder hem daarvan in kennis te stellen.

De hitte in de zaal en de wellicht wat toe- genomen spanning bij zijn cliënt maakten dat de geurbacteriën zich massaal aan het vermenigvuldigen waren. De hoogste tijd voor een schorsing.

Op de gang waren ze er snel uit. Mr. Van de Wagen telde nog even haar vingers na toen hij voorstelde om het appèl maar in te trekken, alsof daar nog een onvermoede dubbele bodem in zou kunnen zitten.

Weer in de zaal verklaarde hij dat de uit- spraak van de rechtbank in retrospectief nog niet zo gek was.

'U trekt het appèl dus in', concludeerde de voorzitter beslist.

Na het afscheid nemen ging eenieder zijns weegs. In de trein terug stonden alle ramen tegen elkaar open. Net toen hij niet meer met zijn gedachten bij de voorbije zaak was, passeerde de trein een landelijk gebied: Vorselaars liet nog even van zich ruiken. ●

Besluitenlijst Collegevergaderingen 25 juni 2003

1. MEDEDELINGEN

De deken doet mededelingen over de volgende onderwerpen:

- De Orde is geconfronteerd met drie klachten die bij de NMa zijn ingediend.
- Ontwikkelingen in het dossier gefinancierde rechtshulp.
- De discussie over het rechter- en raadsheerplaatsvervangerschap.
- Er wordt een initiatief ontwikkeld om stagiaires van grote kantoren in te zetten in (gefinancierde) rechtshulp aan particulieren.

2. VERKIEZINGEN EN BENOEMINGEN

Verkiezingen Hof en Raden van Discipline

- Het College herbenoemt mrs. M. de Leeuw en L.J.D. Smits als plv. lid in het Hof van Discipline per 25 november 2003.
- Het College benoemt mr. P.A. van Voorst van Beest als lid in het Hof van Discipline per 24 juni 2003.
- Het College benoemt mr. S.M. Gaasbeek-Wielinga als plv. lid van de Raad van Discipline Amsterdam per 1 september 2003 en mr. H.B. de Regt al lid per 1 juli 2003.

3. EVALUATIE BOEKHOUDVERORDENING

Het evaluatierapport van de Boekhoudverordening is besproken. In het onderzoek is nagegaan of de Boekhoudverordening op de juiste wijze wordt uitgevoerd en aan een aantal doelstellingen voldoet. Een overgrote meerderheid van de advocaten heeft geen problemen met de naleving en de uitvoering. De evaluatie heeft de Algemene Raad geen aanleiding gegeven het systeem van de verordening te wijzigen. Naar aanleiding van opmerkingen die de Algemene Raad de afgelopen jaren hebben bereikt zal de verordening op een aantal detailpunten worden aangepast. De voorgestelde wijzigingen zijn besproken. Een tekstvoorstel wordt besproken in de volgende Collegevergadering.

4. KWALITEITSSTANDAARD 2004

De kwaliteitsstandaard 2004 is besproken. De Algemene Raad heeft de wijzigingen ten opzichte van het vorige concept toegelicht. Er worden met name bezwaren geuit tegen het cliënttevredenheidsonderzoek. De Algemene Raad acht zich daaraan gebonden op grond van het convenant met het ministerie van Justitie en de Raden voor Rechtsbijstand. Voor het verkrijgen van een auditverklaring moeten kantoren ten minste voorbereidingshandelingen hebben verricht voor het doen van een cliënttevredenheidsonderzoek. Naar aanleiding van de opmerkingen van het College zal een laatste redactieslag worden gedaan met assistentie van enkele collegeleden.

5. RESULTAATAFHANKELIJK BELONEN ('NO CURE NO PAY')

De Algemene Raad heeft in een notitie gereageerd op de vragen en opmerkingen die gemaakt zijn tijdens de vorige collegevergadering. De Algemene Raad heeft Boer & Croon opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren. De resultaten van het onderzoek zijn besproken en toegelicht. Een peiling wijst uit dat een meerderheid van het College verdere uitwerking verlangt in de richting van enige liberalisering van het algemene verbod op 'no cure no pay'.

De data van de Collegevergaderingen in 2003 zijn als volgt:

Donderdag 2 oktober 2003	Hotel Wientjes Zwolle
Vrijdag 28 november 2003	Jaarbeurs Utrecht

Agendapunten voor de Collegevergadering van 2 oktober 2003 o.a.:

- No cure no pay
- Boekhoudverordening
- Categorie-indeling financiële bijdrage

Mandaatbesluit van de Algemene Raad 2003

De Algemene Raad, overwegende, dat het gewenst is het mandaatbesluit van 6 december 1999 aan te passen; gelet op afdeling 10.1.1. van de Algemene wet bestuursrecht; besluit

Art. 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

Algemene Raad: de Algemene Raad als bedoeld in art. 18 lid 1 Advocatenwet;

Deken: de deken als bedoeld in art. 18 lid 1 Advocatenwet;

Bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten: het bureau als bedoeld in art. 33 Advocatenwet;

Portefeuillehouder opleiding: het lid van de Algemene Raad dat door de Algemene Raad is belast met de portefeuille opleiding;

Portefeuillehouder beroeps- en gedragsregels: het lid van de Algemene

Raad dat door de Algemene Raad is belast met de portefeuille beroeps- en gedragsregels;

Algemeen secretaris: de secretaris als bedoeld in art. 34 Advocatenwet;

Waarnemend algemeen secretaris: de waarnemer van de secretaris als bedoeld in art. 34 Advocatenwet;

Hoofd afdeling juridische zaken: het hoofd van de afdeling juridische zaken van het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten;

Hoofd afdeling opleiding: het hoofd van de afdeling opleiding van het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten;

Stafmedewerker juridische zaken: stafmedewerker van de afdeling juridische zaken van het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten;

Stafmedewerker opleiding: stafmedewerker van de afdeling opleiding van het bureau van de Nederlandse Orde van Advocaten.

Art. 2

De Algemene Raad verleent aan de deken de bevoegdheid in naam van de Algemene Raad de volgende besluiten te nemen op:

- bezwaarschriften in het kader van de Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
- bezwaarschriften in het kader van de Wet Openbaarheid van Bestuur.

Art. 3

1. De Algemene Raad verleent aan de portefeuillehouder opleiding de bevoegdheid in naam van de Algemene Raad de volgende besluiten te nemen op:
 - vrijstellingsverzoeken ex art. 11 Stageverordening 1988;
 - vrijstellingsverzoeken ex art. 15 leden 1 en 3 Stageverordening 1988;
 - verzoeken betreffende art. 1 sub f Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
 - verzoeken ex art. 4 leden 1 en 2 Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
 - verzoeken van de Raden van Toezicht aan de Algemene Raad goedkeuring te verlenen aan een stageverkortings, genoemd in art. 9b lid 2 van de Advocatenwet;
 - vrijstellingsverzoeken, genoemd in art. 2 lid 3 van het Reglement op de proeve van bekwaamheid als bedoeld in de algemene wet erkenning EG-hoger-onderwijsdiploma's.
2. De Algemene Raad verleent aan de portefeuillehouder opleiding de bevoegdheid in naam van de Algemene Raad de erkenning van een opleidingsinstelling, genoemd in art. 4 lid 3 Verordening op de Permanente Opleiding 2000 in te trekken.
3. De Algemene Raad verleent aan de portefeuillehouder opleiding de bevoegdheid in naam van de Algemene Raad kennisgeving te doen van de schrapping van het tableau ex art. 8 lid 3 van de Advocatenwet.

Art. 4

De Algemene Raad verleent aan de portefeuillehouder beroeps- en gedragsregels de bevoegdheid in naam van de Algemene Raad de volgende besluiten te nemen op:

- ontheffingsverzoeken ex art. 5 lid 1 Verordening op de Permanente Opleiding 2000;
- verzoeken tot afgifte van een EG-verklaring, genoemd in art. 2 Regeling EG-verklaring advocaten 1996;
- ontheffingsverzoeken ex art. 12 lid 4 Advocatenwet;
- verzoeken om informatie zoals bedoeld in de Wet Openbaarheid van Bestuur.

Art. 5

1. De Algemene Raad verleent aan de algemeen secretaris en de waarnemend algemeen secretaris, ieder afzonderlijk de bevoegdheid de besluiten genoemd in de art.en 2, 3 en 4 van dit Besluit namens de Algemene Raad te ondertekenen.
2. De Algemene Raad verleent aan de algemeen secretaris, de waarnemend secretaris, het hoofd juridische zaken en de stafmedewerker juridische zaken, ieder afzonderlijk de bevoegdheid de besluiten genoemd in art. 3 en 4 van dit Besluit, zulks met inachtneming van het bepaalde in het derde lid van dit art., namens de Algemene Raad te ondertekenen.
3. De Algemene Raad verleent aan de algemeen secretaris, de waarnemend secretaris, het hoofd afdeling opleiding en de stafmedewerker opleiding, ieder afzonderlijk de bevoegdheid de besluiten genoemd in art. 3 lid 1, vierde gedachtestreepje en art. 3 lid 2 van dit Besluit namens de Algemene Raad te ondertekenen.

Art. 6

Dit besluit treedt in werking op 1 augustus 2003 en komt in de plaats van het besluit van de Algemene Raad van 6 december 1999. Aldus besloten door de Algemene Raad op 30 juni 2003.

Permanente opleiding

A-JURIDISCH

AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT

De keten van beroeps- en bestuurders-aansprakelijkheid***
datum: 4 november 2003, 10.00-17.25 uur
docenten: prof. mr. J. Spier, prof. mr. M.J.G.C. Raaijmakers, mr. J.H.M. Willems, mr. Chr.H. van Dijk, prof. mr. M.R. Mok, drs. E.A. Millaard, prof. mr. L. Timmerman
plaats: Rotterdam
punten: 5
prijs: € 675
Elsevier Congressen, 070-4415742

FAILLISSEMENTS- EN INSOLVENTIERECHT

Leergang Insolventierecht*****
datum: 16 september, 7 oktober, 28 oktober, 18 november, 9 december 2003, 6 januari, 27 januari, 17 februari en 9 maart 2004, telkens van 13.30-17.00 uur
docenten: prof. mr. J.B. Huizink, mr. drs. F.J. Beekhoven van den Boezem, mr. K. van Bladeren, mr. B. Breederveld, mr. H.M. Heynen, mr. E. Loesberg, mr. C.H.J. van der Maas, prof. mr. P. Vlas, prof. mr. B. Wessels, prof. mr. J.B. Wezeman
plaats: Amsterdam
punten: 24
prijs: € 2.495

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente Opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de Cursuswijzer Permanente Opleiding, die drie keer per jaar verschijnt.

PAO Vrije Universiteit Amsterdam,
020-4446255

HUURRECHT

Praktische gevolgen van het nieuw Huurrecht van bedrijfsruimte*
datum: 28 oktober 2003, 12.30-17.15 uur
docenten: mr. T.G. Steenmetser
plaats: Rotterdam
punten: 3
prijs: € 595
Elsevier Congressen, 070-4415742

LETSELSCHADE

LSA-Permanente opleiding 'Personenschade'*****
datum: 2 oktober 2003, 13.30-18.30 uur
docenten: prof. mr. T. Hartlief, mr. F.J. Bles
plaats: Zwolle
punten: 4
prijs: € 300 geen BTW
CPO Katholieke Universiteit Nijmegen,
024-3612492

LSA-Permanente opleiding 'Personenschade'*****
datum: 30 oktober 2003, 13.30-18.30 uur
docenten: prof. mr. T. Hartlief, mr. F.J. Bles
plaats: Bergambacht
punten: 4

prijs: € 300 geen BTW
CPO Katholieke Universiteit Nijmegen, 024-3612492

LSA-Permanente opleiding 'Personenschade'****

datum: 6 november 2003, 13.30-18.30 uur
docenten: prof. mr. T. Hartlief, mr. F.J. Bles
plaats: Eindhoven
punten: 4
prijs: € 300 geen BTW
CPO Katholieke Universiteit Nijmegen,
024-3612492

ONROERENDGOEDRECHT

Nieuw koop- en aannemingsrecht***

datum: 28 oktober 2003, 12.30-17.00 uur
docenten: prof. mr. A.A. van Velten,
prof. mr. J.M. Hebly
plaats: Amsterdam
punten: 3
prijs: € 749
Euroforum, tel. 040-2974941

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRECHT EN MILIEURECHT

Drank- en horecawetgeving***

datum: 30 september 2003, 09.30-16.45
uur, 7 oktober 2003, 09.30-17.00 uur

docenten: F. Joosten, drs. L. Knipscheer,
drs. B.M. Kustner, J.W. Wijsman
plaats: Utrecht
punten: 10
prijs: € 1.050 exclusief BTW
Kluwer Opleidingen, 0570-647286

Het maken van een goed bestemmingsplan (deel I)**

datum: 27 augustus 2003, 09.00-16.45 uur
docenten: mr. J. Robbe, mr. J. Hoekstra,
mr. drs. F.K. van den Akker, mr. T. Janse,
mr. B.A.P.M. Achterbergh, ir. K.J. Provoost
plaats: Zwolle
punten: 3
prijs: € 745 exclusief BTW
Elsevier Congressen, 070-4415742

OVERIGE RECHTSGBIEDEN

Rechtspraak Onderwijsrecht*

datum: 12 november 2003, 12.30-17.30 uur
docenten: prof. mr. drs. B.P. Vermeulen,
mr. drs. F.H.J.G. Brekelmans, mr. W. Brussee,
prof. mr. D. Mentink, mr. drs. C.W.
Noorlander
plaats: Amsterdam
punten: 4
prijs: € 265
PAO Vrije Universiteit Amsterdam,
020-4446255

B-BEROEPSVAARDIGHEDEN

ADR/MEDIATION

WODC Jaarcongres 'Mediation' – Opzienbare felten uit een onderzoek***

datum: 30 oktober 2003, 09.30-16.45 uur
docenten: prof. dr. F. Leeuw, mr. M. Pel,
mr. dr. B. Niemeijer, prof. H. Genn,
mr. M. Brandsma
plaats: Noordwijkerhout
punten: 5
prijs: € 231 exclusief BTW
Vermande Studiedagen, 070-3789533

ONDERHANDELEN

Contractonderhandelingen***

datum: 20 november 2003, 10.00-20.00 uur
en 21 november, 09.00-17.00 uur
docenten: mr. M. Kaplan
plaats: Leiden
punten: 13
prijs: € 1.500 exclusief BTW
Elsevier Congressen, 070-4415742

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Akman, mw. mr. A., Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail akman@damste.nl

Algera, mr. W.T., Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@prdf.nl

Barbas, mr. R.P.E., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail reyndert.barbas@cliffordchance.com

Beelen, mw. mr. A. van, Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@schutgroshede.nl

Berg, mw. mr. C.W.H. van den, Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042225, fax 010-4041947, e-mail carien.vandenberg@simmons-simmons.com

Bisscheroux, mw. mr. A.P.A., Van Eeghenstraat 98 (1071 GL) postbus 74654 (1070 BR) Amsterdam, tel. 020-5777700, fax 020-6719710, e-mail mail@hrd.nl

Braun, mw. mr. A.F., Nassauplein 36 (2585 ED) postbus 85996 (2508 CR) Den Haag, tel. 070-3659933, fax 070-3649126, e-mail info@scheer.nl

Bruggen, mr. F.H.T.C. van der, Torenstraat 172 (2513 BW) postbus 154 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3119506, fax 070-3563388, e-mail fhcvdbruggen@planet.nl

Bijsterveld, mr. Y.A., Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3011 AS) Rotterdam, tel. 010-4406476, fax 010-4406499, e-mail yvbijsterveld@plp.nl

Caderius van Veen, mr. R.J.B., Zilverlaan 2 (9743 RK) postbus 723 (9700 AS) Groningen, tel. 050-5757400, fax 050-5757444, e-mail caderius@denhaanadvocaten.nl

Doubi, mr. A., Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail maildhg@dbbw.nl

Eijking, mr. H.M., Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail eijking@vandiepen.com

Füncke, mw. mr. B., Lorentzpark 3 (9351 VI) postbus 120 (9350 AC) Leek, tel. 0594-587222, fax 0594-587223, e-mail b.funcke@koersadvocaten.nl

Gabriel, mw. mr. B., Dijkshofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Gils, mr. J.M. van, Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414615, fax 020-6612827, e-mail jan-maarten.vangils@nautadutilh.com

Goor, mw. mr. N.P. van, Westblaak 5 (3012 KC) postbus 21130 (3001 AC) Rotterdam, tel. 010-4148614, fax 010-4149415, e-mail nvgoor@thelawcompany.nl

Griendt-Hoendervoogt, mw. mr. M. van de, Noordeinde 2a (2311 CD) postbus 2020 (2301 CA) Leiden, tel. 071-5124443, fax 071-5120481, e-mail leiden@gl-advocaten.nl

Grondsma, mw. mr. C., Prins Hendrikstraat 8 (8911 BK) postbus 222 (8901 BA) Leeuwarden, tel. 058-2122444, fax 058-2133666, e-mail c.grondsma@boonrade.nl

Haas, mw. mr. A.C. de, Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800

Hek, mr. F.E. van 't, Leidseplein 29 (1017 DS) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517138, fax 020-6267949, e-mail florestan.vantheek@bekernet.com

Hendriksen, mw. mr. F., Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153131, e-mail f.hendriksen@prdf.nl

Hoppe, mw. mr. L. van, Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153114, e-mail l.vanhoppe@prdf.nl

Huume, mr. F.H.A. ter, Beethovenstraat 184 (1077 JX) postbus 83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-6647046, fax 020-6798662, e-mail terhuume@schoute-dik.nl

Iersel, mr. A.J.T.M. van, Vest 72 (3311 TX) postbus 1022 (3300 BA) Dordrecht, tel. 078-6148333, fax 078-6143718, e-mail a.iersel@zhz.bureaurechtshulp.nl

Ingen, mr. T. van, Strawinskylaan 3037 (1077 ZX) postbus 2508 (1000 CM) Amsterdam, tel. 020-4313131, fax 020-4313143, e-mail boekel.de.neree@bdn.nl

Janse, mr. H.J., Heresingel 18 (9711 ET) Groningen, tel. 050-3133433, fax 050-3133533, e-mail kantoor@hansmaenjanse.nl

Jansen, mr. G.A.M., Dublinstraat 24-26 (2713 HS) postbus 7289 (2701 AG) Zoetermeer, tel. 079-3203540, fax 079-3203549, e-mail info@bvbadvocaten.nl

Janssen, mr. J.H., Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153100, e-mail info@prdf.nl

Kamps, mw. mr. T.N.M., Javastraat 10-12 (2585 AN) postbus 85563 (2508 CG) Den Haag, tel. 070-3615048, fax 070-3615400, e-mail info@gmw.nl

Klerk, mr. M.P. de, Jan van Nassaustraat 55 (2596 BP) postbus 150 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3141900, fax 070-3141901, e-mail info@haagrecht.nl

Kramer, mr. P.H., Nieuwe Markt 59 (4701 AD) postbus 1062 (4700 BB) Roosendaal, tel. 0165-599000, fax 0165-599740, e-mail tingalaw@planet.nl

Krans, mr. S.M., Vondelstraat 89 (1054 GM) Amsterdam, tel. 020-6166676, fax 020-6185246, e-mail info@seegers-cs-advocaten.nl

Kreijen, mr. G.P.H., Weena 690 (3012 CN) postbus 2888 (3000 CW) Rotterdam, tel. 0165-599000, fax 0165-599740, e-mail info@seegers-cs-advocaten.nl

Laak, mr. E.J.C. van de, Europalaan 63/71 (2408 BJ) postbus 170 (2400 AD) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-426449, fax 0172-470079, e-mail lam.muller@balienet.nl

Lammers, mr. H.H., Lindeflier 4 (7681 ZL) postbus 59 (7680 AB) Vroomshoop, tel. 0546-647039, fax 0546-646274, e-mail info@lammersadvocaten.nl

Langeloo, mr. A.M., Westerdoksdijk 40 (1013 AE) postbus 10302 (1001 EH) Amsterdam, tel. 020-5210100, fax 020-5210101

Langezaal, mr. J.A., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414646, fax 020-6612827

Laus, mr. H.S., Dijsselhofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 75729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail amsterdam@vandiepen.com

Levin, mr. Y., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Lugt, mr. T.W.J. van der, Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Maasdijk, mr. J.A., Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406447, fax 010-4364242, e-mail kmaasdijk@plp.nl

Mahovic, mr. R., Brusselsestraat 32-36 (6211 PE) postbus 1960 (6201 BZ) Maastricht, tel. 043-3260606, fax 043-3252255, e-mail r.mahovic@tripels.nl

Minnaard, mr. M.W., Scheveningseweg 66 (2517 KX) postbus 84046 (2508 AA) Den Haag, tel. 070-3529565, fax 070-3549807, e-mail m.minnaard@houthoff.nl

Mulder, mr. E.N., Fazantlaan 11 (3852 AN) postbus 253 (3850 AG) Ermelo, tel. 0341-552487, fax 0341-554054, e-mail en.mulder@kok-advocaten.nl

Nandoe, mr. A.N., Schoolstraat 4 (2242 KH) Wassenaar, tel. 070-5119352, fax 070-5110302

Oomens, mr. D.J.L.P., Roodenburgerstraat 51 (2313 HJ) Leiden, tel. 071-5135620, fax 071-5140379, e-mail dirk.oomens@htlwnl.nl

Oosterling, mr. J.L.J., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419888, fax 020-5419999, e-mail mail@schutgroshede.nl

Osch, mr. P.J.H.M. van, Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Pater, mr. M.E.M., Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153284, fax 070-5153100, e-mail mem.pater@prdf.nl

Plat, mr. N.J.M., Herenweg 115 (2402 ND) postbus 357 (2400 AJ) Alphen a/d Rijn, tel. 0172-442417, fax 0172-442028, e-mail plat@wille-donker.nl

Post, mr. H.S., Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail info@stibbe.nl

Raza, mr. H., Rotterdam Airportlaan 22 (3045 AN) postbus 12067 (3004 GB) Rotterdam, tel. 010-2459950, fax 010-4159518

Regeling, mw. mr. J., Noordeinde 2 a (2311 CD) postbus 2020 (2301 CA) Leiden, tel. 071-5124443, fax 071-5120481, e-mail leiden@gl-advocaten.nl

Roelofs, mr. M.M., Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042283, fax 010-4042333, e-mail mees.roelofs@simmons-simmons.com

Rutten, mr. C.A.I.J., Marten Meesweg 115 (3068 AV) postbus 2295 (3000 CG) Rotterdam, tel. 010-4065000, fax 010-4065001

Schut, mr. E.M., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414554, fax 020-5414981, e-mail esther.schut@nautadutilh.com

Seedorf, mr. T.V., Bezuidenhoutseweg 211 (2594 AK) Den Haag, tel. 070-3854003, fax 070-3474217

Smorenburg, mr. R., Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629422, fax 020-4629333, e-mail remco.smorenburg@nortonrose.com

Spoel, mr. M. I., Torenstraat 172 (2513 BW) postbus 154 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3560014, fax 070-3563388

Strien, mr. M. D.P. van, Parkstraat 107 (2514 JH) postbus 30457 (2500 GL) Den Haag, tel. 070-3760697, fax 070-3651856, e-mail vstrien@barentskrans.nl

Vallenduuk, mw. mr. V.Q., Soendaplein 2 (2022 BA) postbus 2044 (2002 CA) Haarlem, tel. 023-5345170, fax 023-5345033, e-mail info@vallenduuk.nl

Vergouw, mr. G.M., St. Annastraat 299 (6525 GT) postbus 1521 (6501 BM) Nijmegen, tel. 024-3562500, fax 024-3542328, e-mail shm.goedvriend@chello.nl

Verstelle, mr. mr. C.A.F., Henry Dunantlaan 1 (2992 KP) postbus 156 (2990 AD) Barendrecht, tel. 0180-642000, fax 0180-642001, e-mail b@borsboomhamm.nl

Verweij, mw. mr. E., Kanaalpark 144 (2321 JV) postbus 1144 (2302 BC) Leiden, tel. 071-5791700, fax 071-5722462, e-mail verweij@teekenskarstens.nl

Vissers, mr. N.P.H., Deken van Oppensingel 13 (5911 AA) postbus 1215 (5900 BE) Venlo, tel. 070-3909191, fax 070-3989688, e-mail n.vissers@zon.bureaurechtshulp.nl

Vlaar-Lachmising, mw. mr. B.S., Haagweg 108 (2282 AE) postbus 1213 (2280 CE) Rijswijk, tel. 070-3906260, fax 070-3989688, e-mail vlaar@aanijeschakel.nl

Vries, mr. J.T. de, Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999

Wals, mr. E., Strawinskyalaan 3127 (1077 ZX) postbus 75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017300, fax 020-3017350, e-mail wals@eu.gtlaw.com

Weerden, mr. L.M.M. van der, Eibergseweg 1 (7141 CD) postbus 66 (7140 AB) Groenlo, tel. 0544-463000, fax 0544-464185, e-mail lvanderweerden@jpr.nl

Werkhoven, mr. M.L.A. van, Wassenaarseweg 220 (2596 EC) postbus 93200 (2509 BA) Den Haag, tel. 070-3146243, fax 070-3146969

Weijden, mr. B. van der, Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-5153000, fax 070-5153110, e-mail b.vanderweijden@prdf.nl

Wiel, mr. B.T.M. van der, Scheveningseweg 66 (2517 KX) postbus 84046 (2508 AA) Den Haag, tel. 070-3529500, fax 070-3503014, e-mail info@houthoff.nl

Wielinga, mr. W.J., Prinsengracht 530 (1017 KJ) Amsterdam, tel. 020-4122700, fax 020-4894480

Wittensleger, mr. J.L., Haringvlietstraat 8 (1078 KC) Amsterdam, tel. 020-6730055, fax 020-6730091, e-mail mrwittensleger@zonnet.nl

Wolfs, mr. W., Dijsselhofplantsoen 16-18 (1077 BL) postbus 76729 (1070 KA) Amsterdam, tel. 020-5747474, fax 020-5747475, e-mail w.wolfs@vandiepen.com

Blankenberg, mr. L.G. Zoetermeer 11-04-2003

Bleyerveld, mw. mr. S.N. Amsterdam 04-02-2003

Bogaerts, mr. E.G.J.M. Bostel 18-02-2003

Bonnema, mw. mr. M. Amsterdam 14-05-2003

Bordewijk, mr. R.F. Schiedam 19-11-2002

Bos, mw. mr. L.E.W. van den Amsterdam 14-05-2003

Bos, mw. mr. M.M. Utrecht 01-01-2003

Bosma, mw. mr. G.J. Amsterdam 14-05-2003

Bouwhuizen, mw. mr. G.J.M. Utrecht 30-01-2003

Bramer, mr. C.P.G. Amsterdam 06-12-2002

Breejen, mw. mr. T. den Rotterdam 18-02-2003

Brouwer, mr. H.J. Stadskanaal 31-05-2003

Brouwer, mr. J.W. Groningen 20-05-2003

Bruins, mw. mr. A.G. Amsterdam (Z-O) 01-01-2003

Bruins Slot, mw. mr. G.C. Drachten 01-04-2003

Bruijn, mw. mr. L.M.I. de Amsterdam 29-11-2002

Butin Bik, mr. E.R. Velsen-Zuid 06-04-2003

Buiftenhuijs, mr. P.W.T. Groningen 01-12-2002

Bijkerk, mr. M. Rijswijk 01-07-2003

Candido, mr. J. Amsterdam 01-03-2003

Claassens, mr. T.L. Rotterdam 12-05-2003

Dam, mr. B. van Zoetermeer 08-04-2003

Dam, mw. mr. O.R.M. Best 01-03-2003

Dolk, mr. G.H.J. Rotterdam 01-05-2003

Dooren, mr. A.J. van Amsterdam 11-12-2002

Dorhout, mr. A.F. Soest 28-12-2002

Duijvenvoorde, mr. P. van Amsterdam 15-05-2003

Dijk, mw. mr. A. van Groningen 01-01-2003

Dijk, mr. V.W.L.M. van Breda 01-04-2003

Eck, mw. mr. Y.M.L. van Rotterdam 09-05-2003

Eeken, mr. A.F. Den Haag 01-01-2003

Engels, mw. mr. C.P.M. Alkmaar 01-05-2003

Evers, mw. mr. A.M.L.C. Dordrecht 01-02-2003

Feringa, mr. A.M. Zaandam 01-01-2003

Franken, mw. mr. M. Rotterdam 03-03-2003

Goes van Naters, mr. S. van der Amsterdam 30-11-2002

Graaf, mr. M.J.C. van der Amsterdam 01-01-2003

Gratama, mw. mr. A.S. Breda 16-12-2002

Groener, mr. E.V.A. Hengelo (O) 01-01-2003

Groenveld, mr. D.S. Hoorn 01-05-2003

Groothuis, mr. E.R.R. Uden 23-01-2003

Hall, mw. mr. J.M. van Amsterdam 06-12-2002

Henket, mw. mr. E. Den Haag 01-07-2003

Herik, mr. W. van den Rotterdam 01-01-2003

Holtink, mr. G.J. Eindhoven 11-03-2003

Holst, mw. mr. S.A.K.M. Terneuzen 12-06-2003

Holter, mr. H.W. ten Dordrecht 29-11-2002

Hommerich, mr. J.M.L.I. van Rotterdam 04-02-2003

Janssen, mw. mr. F.M.A. Amsterdam 01-03-2003

Janssen-Agsteribbe, mw. mr. R. Wassenaar 01-04-2003

Johannsmann, mw. mr. S.L. Amsterdam 15-05-2003

Kernkamp-Maathuis, mw. mr. H.I. Den Haag 01-01-2003

Keur, mw. mr. D.V. van der Rotterdam 01-03-2003

PRAKTIJK NEERGELEGD

Aarle, mr. B. van Nijmegen 13-03-2003

Alders, mw. mr. H.A.M. Amsterdam 01-06-2003

Arkel, mw. mr. E.G. van Amsterdam 30-11-2002

Augustinus, mr. P.E.W. Veenendaam 31-12-2002

Bakas, mw. mr. C.F. Rotterdam 28-04-2003

Bel, mr. N.A.J. Den Haag 15-01-2002

Beneder, mw. mr. J.M. Amsterdam 07-02-2003

Beuning, mw. mr. J.J.M. van Genep 26-03-2003

Het Bureau van de Orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
N.a.w. gegevens advocatuur	070 – 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070 – 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070 – 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
Opleiding: alle vragen (09.00-12.00 uur)	070 – 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Communicatie: Advocatenblad,		
brochures et cetera	070 – 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 – 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Kjellefeld, mw. mr. L.A. Arnhem 11-04-2003
Knoops, mw. mr. M. Velsen-Zuid 01-04-2003
Kutsch Lojenga, mw. mr. M.M. Eindhoven 02-01-2003
Lanschot, mr. C.M. van Breda 31-12-2002
Leeuwaarde, mr. L.D.M. van Amsterdam 19-01-2003
Liagre Böhl, mr. E.W.J.H. de Rotterdam 30-06-2003
Lindhout, mr. C.A. Lisse 01-03-2003
Lipjes, mw. mr. S. Amsterdam 05-03-2003
Lourens, mw. mr. F.J. Amsterdam 01-03-2003
Luijckx, mr. J.P.M. Amsterdam 14-04-2003
Maarseveen, mw. mr. E.J. van Haarlem 01-11-2002
Madou, mr. R.H.M. Tilburg 14-03-2003
Mateman, mw. mr. M. Amsterdam 14-03-2003
Meel, mr. J.G.M. van Alkmaar 24-03-2003
Meulen, mw. mr. M.L. van der Amsterdam 31-12-2002
Meys, mw. mr. M.C. Amsterdam 14-05-2003
Mulder, mr. P.J.G. Arnhem 01-01-2003
Nifterik, mr. H.W.L. Zwolle 01-01-2003
Noordhoek-Merk, mw. mr. I. Amsterdam 20-05-2003
Odekerken, mw. mr. W.F. Uithoorn 15-05-2003
Og, mw. mr. I.M.C. van Vught 01-05-2003
Ottenhoff, mw. mr. E.E.H.M. Amsterdam 20-02-2003
Ottervanger, mr. J.H. Amsterdam 14-05-2003
Parablrising, mw. mr. S.E. Amsterdam 31-12-2002
Parson, mr. H.M. Amsterdam 29-11-2002
Pols, mw. mr. J.F.M. Amsterdam 15-05-2003
Pool, mr. D.C.J. Rijnsburg 01-01-2003
Reenen, mw. mr. G.M. Driebergen 28-11-2002
Remelje-Schmitz, mw. mr. M.C. Den Haag 01-07-2003
Riet, mw. mr. E.M.A. van der Amsterdam 14-05-2003
Roelands, mw. mr. I.C. Amsterdam 30-11-2002
Rosingh, mw. mr. F.E. Amsterdam 21-11-2002
Rijen, mr. A.J.J. van Rotterdam 01-02-2003
Scheffer, mr. H.J. Amstelveen 31-03-2003
Schoemaker, mw. mr. J. Amsterdam 01-04-2003
Schoorl, mr. C.J. Alkmaar 16-06-2003
Seeman, mr. Ch.S. Amsterdam 01-02-2003
Simons, mw. mr. S.M.A.H.M. Tilburg 22-05-2003
Slager, mw. mr. E. Amsterdam 13-05-2003
Slob, mw. mr. E.E. Groningen 01-10-2002
Slijkhuis, mw. mr. L.H. Amsterdam 14-05-2003
Smits, mr. J.A. Amsterdam 17-11-2002
Sommers, mw. mr. H.P.G. Nijmegen 15-04-2003
Tegelaar, mr. A. Purmerend 31-03-2003
Thijssen, mw. mr. J.P.A. Rijswijk 01-01-2003
Timmer, mr. H. Doetinchem 01-06-2003
Timmermans, mw. mr. C.F.M. Amsterdam 14-05-2003
Toxopeus-Bakker, mw. mr. K. Leiden 30-09-2001
Valk, mr. J.P. van der Den Haag 01-10-2001
Velde, mr. A. de Amsterdam 20-05-2003
Ven, mr. G.A.M.T. van der Roosendaal 31-12-2002
Verheijen, mr. F.J.A.M. Amsterdam 14-05-2003
Verhoef, mw. mr. A.M. Utrecht 01-05-2003
Verpoorte-Sikkema, mw. mr. M.J.M. Rosmalen 02-01-2003
Visser, mw. mr. A.C. Groningen 16-09-2002

Vries, mw. mr. K.A.A. de Amsterdam 14-05-2003
Water, mr. R. van de Utrecht 01-05-2003
Wessels, mr. B. Amsterdam 30-11-2002
Westerhout, mw. mr. A.M. Amersfoort 29-04-2003
Wilke, mr. N.Chr.M. Utrecht 27-03-2003
Wolfs, mr. A. Amsterdam 13-12-2002
Wolfs, mr. A.J. Haarlem 11-03-2003
Wolt, mw. mr. K. Nieuwkoop 07-01-2003
Wong, mw. mr. G.C. Rotterdam 03-06-2003
Wijmen, mr. P.C.E. van Breda 31-10-2002
Ijff, mr. F. Amsterdam 31-12-2002
Zippelius-Hermans, mw. mr. B.J. Amsterdam 06-12-2002
Zijdeman, mr. R.R. Oude-Tonge 03-06-2003
Zijl, mr. M.N. van Den Haag 01-03-2003

KANTOORVERPLAATSING

Alferink, mr. T.G.A. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail tgaalferink@dbbw.nl
Beusmans, mr. B.A. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (AB) Amsterdam, tel. 070-5771771, fax 070-5771775, e-mail babeusmans@dbbw.nl
Bindels, mr. R.J.C. (Amersfoort): Biltstraat 110-112 (3572 BJ) postbus 13273 (3507 LG) Utrecht, tel. 030-2733122, fax 030-2735311
Boelhouwer, mr. F.R.: Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990
Bolt, mr. J. (Assen): Kraneweg 19 (9718 JD) Groningen, tel. 050-3135145, fax 050-3136364, e-mail doornbosadvocaten@hetnet.nl
Bonefaas, mr. F.: Schipholweg 103 (2316 XC) postbus 628 (2300 AP) Leiden, tel. 071-5661985, fax 071-5661986
Bousie, mr. Th.J.: Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990
Bowmer, mw. mr. M.M.E. (Zoetermeer): Veerkade 5 d (3016 DE) postbus 23317 (3001 KH) Rotterdam, tel. 010-4116471, fax 010-4136923, e-mail info@kernkamp.nl
Bree, mw. mr. L. de (Amsterdam): Velserebeek 1 (1981 LA) postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-532544, fax 0255-511933, e-mail info@tanger.nl
Broek, mw. mr. M.J. (Amsterdam): Europaweg 875 (3199 LD) Maasvlakte (Rotterdam) postbus 7385 (3000 HJ) Rotterdam, tel. 0181-278202, fax 0181-278315, e-mail info@ect.nl
Broeke, mr. P.G.M. ten: 26 Throgmorton Street (EC2N 2 AN) London/Groot-Brittannië, tel. 0044-2078263070, fax 0044-2078263080, e-mail peter.ten.broeke@loyensloeff.com
Brokkaar, mw. mr. B.: Parnassusweg 126 (1076 AT) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-5772000, fax 020-5772700
Budé, mr. J.J.H.: Van Stolkweg 16 (2585 JR) Den Haag, tel. 070-3065940, fax 070-3069515
Eck, mw. mr. W.J. van: Arnhemseweg 34 b (7331 BL) postbus 10037 (7301 GA) Apeldoorn, tel. 055-5782511, fax 055-5782500
Eerdenburg, mw. mr. C.M. van: Paradijslaan 5 (5611 KM) postbus 831 (5600 AV) Eindhoven, tel. 040-2448970, fax 040-2453080, e-mail cvaneerdenburg@claassenadvocaten.nl
Esseling, mr. M.B. (Den Haag): Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail messeling@houthoff.nl
Geelhoed, mr. J. (Naaldwijk): Anna van Saksenlaan 30 (2593 HT) postbus 93455 (2509 AL) Den Haag, tel. 070-3746300, fax 070-3746333, e-mail info@kelmansenmeijer.nl
Heemskerck, mr. J.: Blaak 28 (3011 TA) postbus 711 (3000 AS) Rotterdam, tel. 010-4406494, fax 010-4406433, e-mail jheemskerck@plp.nl
Heilbron, mw. mr. J.M.M. (Schagen): Weteringschans 237 (1017 XH) postbus 15845 (1001 NH) Amsterdam, tel. 020-6760481, fax 020-6760482, e-mail info@jaegercs.nl
Hennevelt, mr. H.P.Th.: Kinderdijkstraat 16-11 (1079 GH) Amsterdam, tel. 020-4420749
Huisman, mr. M.A. (Den Haag): Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172000, e-mail mhuisman@houthoff.nl
Hulshoff, mr. F.H.: Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl
Husken, mr. B.E.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825113, fax 020-5825150, e-mail bhusken@akd.nl
Janssen, mw. mr. L.J.M.: Keizersgracht 560-562 (1017 EM) Amsterdam, tel. 020-3446200, fax 020-3446201, e-mail ljanssen@btkw.nl
Jebbink, mr. W.H.: Keizersgracht 560-562 (1017 EM) Amsterdam, tel. 020-3446200, fax 020-3446201, e-mail wjebbink@btkw.nl
Kaarsgaren, mw. mr. B.M.: Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990
Kan, mr. M. van (Veenendaal): St. Antonieweg 8 (8161 CG) postbus 232 (8160 AE) Epe, tel. 0578-614029, fax 0578-627249, e-mail advocaten@vanderbeek-steenbergen.nl
Klei, mr. D.Th.J. van der: Koninginnegracht 105 (2514 AL) postbus 16100 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3383040, fax 070-3226325, e-mail dick.van.der.klei@dezadvocaten.nl
Klerk, mw. mr. A.C. de (Amsterdam): Mathenesserlaan 233-235 (3021 HB) postbus 30 (3000 AA) Rotterdam, tel. 010-4760000, fax 010-4255117, e-mail lecoqc.advocaten@worldonline.nl
Knoups, mw. mr. L.: Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl
Kruijff, mw. mr. S.M.: Van Stolkweg 16 (2585 JR) Den Haag, tel. 070-3065940, fax 070-3069515
Kuijpers, mr. H.F.C.: Schipholweg 103 (2316 XC) postbus 628 (2300 AP) Leiden, tel. 071-5661985, fax 071-5661986
Kijl, mr. A.: Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990
Lemstra, mr. D.J.R. (New York/Vereinigde Staten van Amerika): Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460606, fax 020-5460123, e-mail derk.lemstra@stibbe.nl
Lie, mr. G.W.: 's-Gravenweg 433 (3065 SC) postbus 8149 (3009 AC) Rotterdam, tel. 010-2887585, fax 010-2887583
Lim, mr. M.R. (Dordrecht): Admiraliteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 010-2725300, fax 010-2725430, e-mail mlim@akd.nl
Maathuis, mr. M.R.: Herengracht 480 (1017 CB) postbus 633 (1000 AP) Amsterdam, tel. 020-5245245, fax 020-4210044, e-mail mrmaathuis@wmp.dutchlaw.nl
Meer, mr. E. van der (Joure): Ossekop 11 (8911 LE) postbus 324 (8901 BC) Leeuwarden, tel. 058-2442500, fax 058-2169696, e-mail info@ankerenanker.nl
Meer, mr. J.A. van der (Den Bosch): Flight Forum 1 (5657 DA) postbus 666 (5600 AR) Eindhoven, tel. 040-2345751, fax 040-2345620, e-mail info@insp@akd.nl
Meurs, mr. L.S.: Van Stolkweg 16 (2585 JR) Den Haag, tel. 070-3065940, fax 070-3069515
Mourits, mw. mr. G.C. (Capelle a/d IJssel): Boerhaavelaan 24-28 (2713 HX) postbus 614 (2700 AP) Zoetermeer, tel. 079-3716161, fax 079-3716171
Mulder, mw. mr. J.T. (Delft): Heemraadssingel 52 (3021 DC) Rotterdam
Niemyski, mr. R.: Ardenneaan 174 (1066 SE) Amsterdam, tel. 020-6697321, fax 020-6697540
Niesert, mr. A.W. (Dordrecht): Jan Valstarweg 26 (3315 LG) Dordrecht, tel. 078-6219180, fax 078-6219188
Omme, mr. D.J.P. van (Amsterdam): Weena 750 (3014 DA) postbus 1110 (3000 BC) Rotterdam, tel. 010-2240197, fax 010-4148444, e-mail diederik.vanomme@nautadutilh.com
Oosthout, mr. A.R.: Schipholweg 103 (2316 XC) postbus 628 (2300 AP) Leiden, tel. 071-5661985, fax 071-5661986
Peppel, mw. mr. K. van de (Haarlem): Kortestede 1 (3431 KA) postbus 132 (3430 AC) Nieuwegein, tel. 030-6013510, fax 030-6013515, e-mail info@sturkenboom-advocaten.nl
Plante, mw. mr. E.M. (Uden): Jansbuitensingel 30 (6811 AE) postbus 560 (6800 AN) Arnhem, tel. 026-3538211, fax 026-4430943, e-mail arnhem.office@cmsderks.nl
Poppema, mr. T.J.: Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94361 (1090 GJ) Amsterdam, tel. 020-5924411, fax 020-4637296, e-mail poppemat@howrey.com
Poublon, mr. R.M.: Ringbaan Oost 240 (5018 HC) postbus 9150 (5000 HD) Tilburg, tel. 013-5366555, fax 020-5368420, e-mail r.poublon@kzoadvocaten.nl
Praag Sigaar, mw. mr. M.E. van: Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990
Prinsen, mr. H.M.M.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150
Rupert, mr. W.A.M.: Schouwburgplein 30-34 (3012 CN) postbus 1488 (3000 BL) Rotterdam, tel. 010-4444387, fax 010-4125050, e-mail ruper@stadermannluiten.nl

Sanders, mr. F.P.M. (Den Haag): Proost de Beaufortstraat 22 (6231 EB) postbus 43 (6230 AA) Meerssen, tel. 043-3523636, fax 043-3655095, e-mail info@advocatenkantooranders.nl

Schaafstra, mr. Th.R.: Koningslaan 17 (1075 AA) Amsterdam, tel. 020-5727190, fax 020-5727199, e-mail schaaftstra@bosmhu.nl

Schlatmann, mw. mr. F.M. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail mailamst@dbbw.nl

Seumeren, mr. R.F.W. van (Uden): Statenlaan 3 (5223 LA) postbus 44 (5200 AA) Den Bosch, tel. 073-6278080, fax 073-6278090, e-mail r.seumeren@vanierselluchtman.nl

Severijn, mr. P.J.P.: Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl

Sieswerda, mr. E. (Amsterdam): Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 070-3285325, e-mail esieswerda@dbbw.nl

Soeteman, mr. J.W. (Hilversum): Emmalaan 23 (1075 AT) Amsterdam, tel. 020-6797929, fax 020-6626606, e-mail soetema@ka-advocaten.nl

Sprenger, mr. L.J.A.: Schipholweg 103 (2316 XC) postbus 628 (2300 AP) Leiden, tel. 070-5661985, fax 070-5661986

Struijlaart, mr. R.A. (Brussel/België): Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail robin.struijlaart@loyensloeff.com

Tjalma, mw. mr. F.F.A.D.C. (Utrecht): Wilhelminasingel 77 (6221 BG) postbus 3021 (6202 NA) Maastricht, tel. 043-3215929, fax 043-3251494, e-mail info@kerckhoffs.nl

Uttien, mr. H.: Jachthavenweg 121 (1081 KM) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 020-6789589, e-mail amsterdam@van-doorne.com

Velden, mr. P. van der (Rotterdam): Alexanderstraat 2 (2514 JL) Den Haag, tel. 070-3110711, fax 070-3110722, e-mail pvandervelden@uijlaw.nl

Vellekoop, mw. mr. T.: Herengracht 480 (1017 CB) postbus 633 (1000 AP) Amsterdam, tel. 020-5245245, fax 020-4210044, e-mail general@wmp.dutchlaw.nl

Vrijlandt, mr. V.R. (Dordrecht): Oostmaaslaan 71 (3063 AN) postbus 4361 (3006 AJ) Rotterdam, tel. 010-2883877, fax 010-2883888, e-mail vvrijlandt@akd.nl

Vijverberg, mw. mr. B.M.: Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl

Walderveen, mr. J.Th. van: Albert Hahnplantsoen 23 (1077 BM) postbus 75988 (1070 AZ) Amsterdam, tel. 020-5773593, fax 020-5773578, e-mail hans.vanwalderveen@kmsv.nl

Willenborg, mw. mr. A.M.: Churchill-laan 223 (1078 ED) Amsterdam, tel. 020-6733351, fax 020-6757151, e-mail info@amwillenborg.nl

Zonneveld, mw. mr. K.H.: Weteringschans 237 (1017 XH) postbus 15845 (1001 NH) Amsterdam, tel. 020-6760481, fax 020-6760482, e-mail info@jaegercs.nl

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Bousie Advocaten (mrs. Th.J. Bousie, M.E. van Praag Sigaar, F.R. Boelhouwer, A. Kijl en B.M. Kaarsgaren) Weteringschans 126 (1017 XV) postbus 15955 (1001 NL) Amsterdam, tel. 020-5219999, fax 020-5219990

K.D.K. Advocaten (mrs. H.F.C. Kuijpers, L.J.A. Sprenger, F. Bonefaas en A.R. Oosthout) Schipholweg 103 (2316 XC) postbus 628 (2300 AP) Leiden, tel. 071-5661985, fax 071-5661986

Lammers Advocaten (mrs. G. Lammers en H.H. Lammers) Linderflie 4 (7681 ZL) postbus 59 (7680 AB) Vroomshoop, tel. 0546-647039, fax 0546-646274, e-mail info@lammersadvocaten.nl

Severijn Hulshof Advocaten (mrs. P.J.P. Severijn, F.H. Hulshof, B.M. Vijverberg en L. Knoups) Lichtenauerlaan 124 (3062 ME) postbus 4006 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2723222, fax 010-2723220, e-mail info@shadv.nl

Solon Advocaten (mrs. J.J.H. Budé, L.S. van Meurs en S.M. Kruijff) Van Stolkweg 16 (2585 JR) Den Haag, tel. 070-3065940, fax 070-3069515

MEDEVESTIGING

Lammers Advocaten (mr. G. Lammers) Postbus 180 (7600 AD) Almelo, tel. 0546-452038, fax 0546-646274, e-mail info@lammersadvocaten.nl

NAAMSWIJZIGING

Böhler Franken Koppe de Feijter Advocaten te Amsterdam thans: **Böhler Franken Koppe Wijngaarden Advocaten** Lampe, mw. mr. J.I. te Zwolle thans: **Veldhuis-Lampe, mw. mr. J.I.**

BEZOEKADRES/POSTBUS/TEL./FAX/E-MAIL

Böhler Franken Koppe Wijngaarden Advocaten te Amsterdam: e-mail info@bfkw.nl

Bult, mr. J. te Culemborg: Belle van Zuylelaan 7 (4105 JX) Culemborg **Advocatenkantoor Franken** te Franeker: Voorstraat 66 (8801 LE) Franeker, postbus is opgeheven

Hamer & Smit advocaten te Bussum: Stationsplein 10 (1404 AM) Bussum, postbus is opgeheven

Heslinga, mw. mr. Y.H. te Amsterdam: (postadres) Trompenburg 39 (1181 NM) Amstelveen, tel. 020-4539108

Holthuis International Lawyers te Amsterdam: De Entree 11-13 (21^e etage, suite 2101) (1101 BH) Amsterdam (Z-O), tel. 020-6509050, fax 020-6509051

Krol Advocatenkantoor te Rotterdam: Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30194 (3001 DD) Rotterdam, tel. 010-2051050, fax 010-2051010

Moolenaar, mr. R.G.A. te Haarlem: Spaarndamseweg 120 v (2021 KA) Haarlem, postbus is opgeheven

Van Nierop & Hijma te Utrecht: Burgemeester Reigerstraat 77 (3581 KP) Utrecht

Van Oers Advocaten te Amsterdam: Herengracht 304 (3016 CD) Amsterdam **Advocatenkantoor Roethof** te Amsterdam: Ceintuurbaan 67 (1072 EV) Amsterdam **Stuiver, mr. H.S.P.** te De Meern: Leidse Rijn 23 (3454 PZ) De Meern, tel. 030-6691200, fax 030-6691209

Van Swelm te Arnhem: Schoolstraat 20 a (6828 GT) Arnhem, postbus is opgeheven

Sybrandy, mr. P. te Amsterdam: De Lairesestraat 6 III r (1071 NZ) Amsterdam, postbus 78056 (1070 LP) Amsterdam

RECTIFICATIE

In advocatenbladnummer 13 van 27-06-2003 is onder het kopje 'beëdigd als advocaat en procureur' opgenomen **mr. L.J.M. Westerlaak**. Dit moet zijn **mr. L.J.M. van Westerlaak**.

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. H.J.A. Knijff, mr. I.E.M. Sutorius, mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

CONFRATERNEEL VERKEER

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch, 18 maart 2002
(*mrs. Houterman, Erkens, Hegeman, Goumans, Peeters*)

Diverse perikelen bij het confraternele verkeer.

- *Advocatenwet artikel 46 (5.1 Regels die betrekking hebben op de juridische strijd)*
- *Gedragsregels 12, 15, 17, 18, 19*

Feiten

Mr. Y treedt op als advocaat voor de curator in een faillissement. Mr. X verleent rechtsbijstand aan de failliet. Mr. Y heeft de navolgende klachten over het optreden van mr. X:

- 1a. *mr. X heeft zich tot de rechter gewend zonder afschrift van zijn brieven aan mr. Y te doen toekomen bij bezwaar tegen toepassing van het versneld regime en*
- b. *in het kader van een art. 69 Fw-verzoek aan de rechter-commissaris en het tegen diens beslissing bij de rechtbank ingestelde beroep;*
2. *mr. X heeft bij het aanhangig maken van een kort geding in verband met een conservatoir beslag verzuimd aan de curator respectievelijk zijn raadsman, mr. Y, om verhinderdata te vragen;*
3. *mr. X heeft zich met regelmaat rechtstreeks tot de curator gewend;*
4. *mr. X heeft tijdens een comparitie van partijen confraternele correspondentie voorgelezen en erop gestaan dat die brieven aan het proces-verbaal van de comparitie werden gehecht.*

Overwegingen van de raad

Ad 1a: mr. X heeft zich rechtstreeks gewend tot de rolrechter teneinde bezwaar te maken tegen toepassing van versneld regime. De rolrechter neemt een beslissing over het verzoek tot toepassing van het versneld regime. Ook op een bij de rolrechter aanhangig geding is Gedragsregel 15 van toepassing, zodat mr. X zich in dezen ten onrechte rechtstreeks tot de rechter heeft gewend zonder mr. Y hiervan gelijktijdig een afschrift toe te zenden. Op dit onderdeel acht de raad de klacht gegrond.

Ad 1b: ten aanzien van een verzoek ex artikel 69 Fw merkt de raad op dat het in dezen niet tuchtrechtelijk verwijtbaar is dat mr. X geen afschrift van zijn verzoek aan mr. Y heeft gezonden aangezien het hier een beschikking van de rechter-commissaris betreft.

Ad 2: de raad overweegt dat het in het verkeer tussen advocaten gebruikelijk is om de advocaat van de wederpartij om verhinder-

data te vragen in geval van het opstarten van een kortgedingprocedure. Hoewel de raad het niet fatsoenlijk acht zulks na te laten kan de raad deze handeling niet als tuchtrechtelijk verwijtbaar aanmerken, zodat de raad dit onderdeel van de klacht als ongegrond zal afwijzen.

Ad 3: voorzover het zaken buiten rechte betreft staat het een failliet, dan wel de advocaat van een failliet vrij rechtstreeks contact op te nemen met de curator. De raad kan bij de door mr. Y aangevoerde feiten en omstandigheden onvoldoende vaststellen of mr. X rechtstreeks contact heeft opgenomen met de curator in aangelegenheden betreffende de aanhangige procedures dan wel in andere aangelegenheden. Waar de klacht in dit onderdeel te weinig gespecificeerd is zal de raad dit onderdeel van de klacht als ongegrond dienen af te wijzen.

Ad 4: in een rechtsgeding waarin de curator zich laat bijstaan door een advocaat zijn de gedragsregels tussen de advocaat van die curator en de advocaat van de failliet van toepassing. Het was mr. X conform Gedragsregel 18 niet toegestaan een brief van mr. Y tijdens een comparitie van partijen voor te lezen dan wel over te leggen. De raad acht de klacht op dit onderdeel gegrond.

Beslissing

De raad acht de onderdelen 1a en 4 van de klacht gegrond en legt terzake de maatregel van enkele waarschuwing op.

Voor het overige wijst de raad de klacht als ongegrond af.

Noot

‘Waar redelijkerwijs mogelijk voert hij overleg over het tijdstip van behandeling van een zaak’, aldus de laatste volzin van Gedragsregel 19. Het is niet goed te begrijpen waarom de raad, in het licht van deze bepaling, het weliswaar onfatsoenlijk vond van mr. X dat hij een tijdstip voor de behandeling van een kort geding vroeg zonder mr. Y te raadplegen maar die nalatigheid tuchtrechtelijk niet verwijtbaar achtte. Dat is des te onbegrijpelijker nu de raad, bij de bespreking van de klachtonderdelen 1a en 4, de Gedragsregels 15 en 18 expliciet dan wel impliciet ‘van toepassing’ verklaart. Daarmee wordt, in afwijking van gangbare opvattingen over de status van de gedragsregels, de indruk gewekt alsof het gaat om voorschriften met kracht van wet in plaats van om de vastlegging van wat in de beroepsgroep voor gebruikelijk én correct wordt gehouden.

GJK